ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ

НА ОБЩИНА ДОЛНИ ЧИФЛИК – АКТУАЛИЗИРАН (2021 – 2027 Г.)

АКТУАЛИЗАЦИЯ 2024 Г.

Съдържание

СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ 4

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ 7

СПИСЪК НА ГРАФИКИТЕ 8

ВЪВЕДЕНИЕ 9

I. ПРОМЕНИ В СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКИТЕ УСЛОВИЯ В ОБЩИНА ДОЛНИ ЧИФЛИК 12

1.1. Развитие на икономическите процеси на община Долни чифлик 12

1.2. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси 17

1.3. Техническа инфраструктура на община Долни чифлик 31

1.4. Състояние на околната среда и зелената система на община Долни чифлик 41

1.5. Административен капацитет на община Долни чифлик 49

1.6. Състояние на културно-историческото наследство на община Долни чифлик и развитие на културата 50

1.7. Мястото на Община Долни чифлик във фокуса на регионалната политика 54

II. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДОЛНИ ЧИФЛИК ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2021 – 2027 59

2.1. Подход за определяне на стратегическата рамка на Община Долни чифлик и осигуряване на съответствието ѝ със стратегически документи от по-високи йерархични нива 59

2.2. Визия за развитие на Община Долни чифлик за периода 2021-2027 г. 65

2.3. Стратегически цели и приоритети 66

III. КОМУНИКАЦИОННА СТРАТЕГИЯ, ПАРТНЬОРИ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ И ФОРМИ НА УЧАСТИЕ В АКТУАЛИЗАЦИЯТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО 69

3.1. Преглед на средата в контекста на гражданското участие в процесите на разработване, изпълнение и наблюдение на регионалните политики 69

3.2. Участие на заинтересованите страни при актуализиране на ПИРО 74

3.3. Комуникационен механизъм при изпълнение на ПИРО 75

IV. ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД 76

4.1. Подход за определяне на зони на въздействие 76

4.2. Зони за прилагане на интегриран подход (Зони за въздействие) в община Долни чифлик 78

V. АКТУАЛИЗИРАНА ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ 80

VI. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ 81

VII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО 95

Приложение № 1: Програма за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Долни чифлик за периода 2021-2027 г. : описание на предвидените мерки и дейности (актуализирана 2024 г.) 101

Приложение № 1А: Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в Плана за интегрирано развитие на община Долни чифлик за периода 2021 - 2027 г. (актуализация 2024 г.) 119

Приложение № 2: ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА План за интегрирано развитие на община Долни чифлик за периода 2021 – 2027 г. (актуализирана 2024 г.) 121

Приложение № 3: Матрица на индикаторите (актуализирана 2024 г.)..... 122

Приложение № 4: Резултати от работата със заинтересованите страни при актуализация на ПИРО – Долни чифлик..... 132

СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АЗ – БТ	Агенция по заетостта - бюро по труда
АНКПР	Актуализирана национална пространствена концепция
АПИ	Агенция пътна инфраструктура
АСП	Агенция социално подпомагане
БПС	Благоприятния природозащитен статус
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ДВ	Държавен вестник
ДФЗ	Държавен фонд земеделие
ЕИП	Европейско икономическо пространство
ЕК	Европейската комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСМ	Енергоспестяващи мерки
ЕТ	Едноличен търговец
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗФУКПС	Закон за финансовото управление и контрол в публичния сектор
ИНПЕК	Интегриран план в областта на енергетиката и климата на РБ
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия на регион
ИТС	Интелигентна транспортна система
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КФ	Кохезионен фонд
МИГ	Местна инициативна група
МИРГ	Местна инициативна рибарска група
МОН	Министерство на образованието и науката
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МСП	Малки и средни предприятия
МТСП	Министерство на труда и социалната политика

НКН	Нематериално културно наследство
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост
НСАИК	Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегическа референтна рамка
ОА	Общинска администрация
ОбС	Общински съвет
ОП	Оперативна програма
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж”
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”
ОСП	Обща селскостопанска политика
ПИК	Предотвратяване изменението на климата
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство
ПМС	Постановление на Министерски съвет
ПОС	Програма „Околна среда”
ППЗРР	Правилник за прилагане Закона за регионалното развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
РМС	Решение на Министерски съвет
РПИП	Регионално прединвестиционно проучване
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
РОУКАВ	Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух
SWOT анализ	Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите
СЕСДР	Стратегията на ЕС за Дунавския регион
СФ	Структурни фондове
ТБО	Твърди битови отпадъци

ФМ	Финансов механизъм
ФПЧ	Фини прахови частици

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1: Трудови мигранти по направление на миграцията в Община Долни чифлик за 2021 г. 17
Таблица 2: Брой жители по населени места в община Долни чифлик за период 2019-2022г. 17
Таблица 3: Население под, във и над трудоспособна възраст в община Долни чифлик за периода 2019 – 2022 г. 20
Таблица 4: Население в община Долни чифлик по възраст в града и селата за периода 2019 – 2022 г. 21
Таблица 5 22
Таблица 6: За разлика от естествения, механичният прираст през последните три години е с ниска, но положителна стойност, като за 2022 г. той е 0,1 %. 23
Таблица 7: Население по самооценка на здравето в община Долни чифлик, 2021г. 24
Таблица 8: Население по наличие на ограничения през последните шест и повече месеца поради здравословен проблем на ниво регион, област и община Долни чифлик към 2021г. 25
Таблица 9: Население до 16 години с признати от ТЕЛК/НЕЛК вид и степен на увреждане по статистически райони, област и община Долни чифлик към 07.09.2021 година. 26
Таблица 10: Учебни заведения и бр. ученици за периода 2014 – 2024 г. 28
Таблица 11: Детски градини в община Долни чифлик 2014 – 2020 г. (брой) 29
Таблица 12: Списък с пътната мрежа 34
Таблица 13: 25 Реконструирани водопроводи 37
Таблица 14: Водопроводнаи канализационна мрежа на територията на общината в км 37
Таблица 15: Съотношение на подадените полезно изразходвани количества вода по населени места през 2018г., 2019г. и 2020г. 38
Таблица 16: Данни за мощност и потребление: 39
Таблица 17: Осреднени концентрации по измерваните показатели в АИС „Старо Оряхово” за 2022г. 43
Таблица 18: Налични съдове за събиране на битови и строителни отпадъци 45
Таблица 19: Техника и технически характеристики на транспортни средства за събиране и транспортиране на отпадъци на община Долни чифлик 45
Таблица 20: Мерки за смекчаване на изменението на климата 90
Таблица 21 :Мерки за адаптация към изменението на климата 94

СПИСЪК НА ГРАФИКИТЕ

Фигура 1: Динамика на равнището на безработица в община Долни чифлик за периода 2020 – 2022г. 16
Фигура 2: Разпределение на населението в община Долни чифлик по населени места, 2022г. 19
Фигура 3: Население по населени места под, във и над трудоспособна възраст в община Долни чифлик за периода 2019-2022г. 21
Фигура 4: Население на 16 и повече години с признат от ТЕЛК/НЕЛК процент на трайно намалена работоспособност/ вид и степен на увреждане в община Долни чифлик. 25
Фигура 5 43
Фигура 6 Европейска политика за сближаване за периода 2021- 2027г. 61
Фигура 7: Европейска стратегия за Дунавски регион 62
Фигура 8: Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България .. 63
Фигура 9: Актуализирана национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. 64
Фигура 10: Приоритетна зона за въздействие – зона за устойчив туризъм КК „Шкорпиловци“ 79

ВЪВЕДЕНИЕ

Планът за интегрирано развитие на Община Долни чифлик за периода 2021-2027 г. (ПИРО) е приет с Решение № 390/25.03.2021 г. на Общински съвет – Долни чифлик и е със 7-годишен период на действие. Частично са спазени изискванията за осигуряване на публичен достъп на документа и той е публикуван на интернет страницата на Община Долни чифлик[1], но на портала за обществени консултации на Министерския съвет[2] е пропуснато да бъде оповестен, съобразно нормативно регламентираното задължение на общинската администрация.

ПИРО е основният стратегически документ за управление на общината през седем годишния период 2021 – 2027 г. и определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на Община Долни чифлик. Пространственият обхват на ПИРО включва цялата територия на общината, общо 17 населени места – общинският център гр. Долни чифлик и 16 села. Документът обвързва предимствата и потенциала за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети, свързани общо от стремежа за по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие на територията и връзките ѝ с други общини в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие (ИТСР) на Североизточен регион за планиране от ниво 2.

Съгласно чл. 13, ал.2 от ЗРР ПИРО на община Долни чифлик осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

Общи условия за актуализация на ПИРО

Актуализацията на Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на Община Долни чифлик за периода 2021-2027г. се извършва на основание Закона за регионалното развитие - чл.8, (1), т. 3[3], чл. 22. (1) 1., 3. и 4. от Правилника за неговото прилагане[4] и „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ на МРРБ.

Политиката за местно развитие на Община Долни чифлик през периода 2021-2027г. следва да се провежда в съответствие с националните и регионални цели и приоритети за развитието в България и с целите на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г. и да допринася в максимална степен към цел на политиката 5

[1] https://dolni-chiflik.acstre.com/section-124-content.html

[2] https://www.strategy.bg/SearchResults.aspx?SearchItem=%d0%b4%d0%be%d0%bb%d0%bd%d0%b8+%d1%87%d0%b8%d1%84%d0%bb%d0%b8%d0%ba&page=3

[3] Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008г., посл. изм. ДВ. бр.51 от 1 Юли 2022г.

[4] Правилник за прилагане на закона за регионалното развитие, приет с ПМС № 183 от 04.08.2020 г., обн. ДВ. бр.70 от 7 Август 2020г.

„Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“.

Актуализацията на ПИРО се осъществява в условията на променена социално – икономическа конюнктура, породени от политическа, финансова и икономическа нестабилност, от продължаващите световни изпитания, свързани с последиците от пандемията, напрежение и несигурност – война, природни катаклизми, енергийна нестабилност, инфлация, вътрешнополитическа криза и уязвимост на публичните финанси. Характерни са динамичните промени във външната среда, които обуславят работата на общината и оказват съществено влияние върху местната финансова политика. Всичко това налага преосмисляне на приоритетите, като на преден план са изведени преди всичко грижата за хората, социалната и образователната системи.

Продължителната политическа нестабилност, от една страна, както и предизвикателствата пред икономиката през последните две години, сериозният ръст на цените на стоки и услуги, и нарастващата инфлация са факторите, които влияят негативно на условията за изпълнение на ПИРО, в частност на Програмата за реализацията му, която е оперативен документ за реализиране на основните приоритети и цели, залегнали в ПИРО и включва мерки и проектни идеи, насочени към постигане на целите за развитието на Община Долни чифлик в периода 2021 – 2027 г. Политическата обстановка в страната през последните години е белязана от множество избори за народни представители и управление на държавата от служебни правителства, което неминуемо дава своето отражение върху средата за изпълнение на ПИРО.

Изправена пред предизвикателството за работа в създалите се необичайни условия местната администрация чрез настоящата актуализация намира решения на много от проблемите с цел да не се допусне срив в нито една от съществуващите системи на територията на община Долни чифлик.

При тези обстоятелства одобрението на Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) и на новите програми се забави и реално неговото изпълнение, както и това на част от програмите започва късно през есента на 2022 г., а основен инструмент за реализирането на ПИРО са средствата от Европейския съюз, а и от НПВУ . По много от оперативните програми от програмен период 2014-2020 г. финансовият ресурс през 2022 г. е изчерпан заради пренасочване на суми към мерки, свързани с пандемията и справяне с последиците от бедствия и войната в Украйна.

Голямо влияние оказва и изменението на някои вътрешни и външни фактори на влияние[5]:

⇒ **Вътрешни фактори:** изменение на характеристики на общината, в частност поява на нови икономически субекти и прекратяване дейността на съществуващи; подобряване на образователната и здравна инфраструктура; подобряване облика на общината; създаването на нови социални услуги, обхващащи все по-голям брой от

[5] Източник: Годишен доклад 2022 и 2023 г. за наблюдение изпълнението на План за интегрирано развитие на Община Долни чифлик 2021 – 2027

населението, в т.ч. младежи, лица в неравностойно положение и лица от маргинализирани социални групи; запазване на тенденциите в демографските показатели.

⇒ **Външни фактори:** промяна в политиката на управление на страната; промяна на критериите и методите за планиране и програмиране на регионалното развитие през новия програмен период; забава в стартирането на програмите за периода 2021-2027 и на Националния план за възстановяване и устойчивост, водеща до невъзможност за планиране на финансов ресурс от ЕС за реализирането на проектните идеи, заложени в Програмата за изпълнение на ПИРО; продължителност на процедурите по ЗОП и дълго продължаващите обжалвания, високата инфлация, отразила се сериозно върху изпълнението на вече сключени договори.

Чрез настоящата актуализация се постига подобряване качеството, реалистичността и изпълнимостта на ПИРО, съобразявайки го с одобрените нови програми за периода 2021-2027г. и нормативни документи по секторни политики, които са съотносими към финансовата рамка на документа и които неминуемо оказват пряко влияние върху Програмата за реализация на ПИРО, както и върху рамката от индикатори. В тази връзка е извършено декомпозиране на стратегически цели, приоритети, мерки и проекти, чрез което се постигат изискванията на „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ на Министерство на регионалното развитие и благоустройство (МРРБ) за ясно проследяване на „взаимовръзката между формулираните визия, определените стратегически цели на развитието и свързаните с тях приоритети за действие, които ще бъдат реализирани посредством изпълнението на програмата за реализация (предвидения пакет от мерки и дейности, включващ подготовката, финансирането и изпълнението на конкретни проекти)“.

Предприето е преразглеждане и оптимизиране на планираните мерки и дейности, защото „Мерките следва да бъдат приложими, постижими и реалистични, с конкретни измерими резултати и с реални източници на финансиране. Това означава, че включените в програмата за реализация мерки не трябва да бъдат „пожелателни“ или „потенциални“ (в случай че бъде осигурено финансиране в неопределен бъдещ момент), а да представляват реално планирани дейности и поети ангажименти от страна на общината или партньорите.“[6] При настоящата актуализация на Програмата за реализация и приложенията към нея са включени допълнителни проекти/ проектни идеи, които да бъдат финансирани с допълнителните ресурси. За целта е направена изискуемата обосновка на приноса им към постигането на целите и приоритетите на ПИРО при спазване на принципа на интегриран подход.

В актуализирания вариант на ПИРО са предприети корективни действия в Матрицата на индикаторите (Приложение №3), които са съобразени както с промяната на стратегическата рамка, така и с Приложение 3а – Списък на общите индикатори в

[6] „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ на МРРБ

областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез ЕСИФ за периода 2021-2027 г. (Съгласно проекта на Регламент за ЕФРР за периода 2021-2027).

Актуализацията на ПИРО е извършена при стриктно спазване на принципа на партньорство и прилагане на мерки от комуникационната стратегия на ПИРО. Изготвеният актуализиран ПИРО се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана, като за целта е разработена и реализирана Комуникационна стратегия, описана в раздел III от настоящия документ.

Актуализацията на ПИРО се одобрява от Общинския съвет по предложение на кмета на общината.

I. ПРОМЕНИ В СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКИТЕ УСЛОВИЯ В ОБЩИНА ДОЛНИ ЧИФЛИК

1.1. Развитие на икономическите процеси на община Долни чифлик

Състоянието на икономиката на общината се определя от много и разнородни по характер фактори, които оказват влияние върху развитието, състоянието и възможностите, които стоят пред общината. Такива са макроикономическа рамка, историческо развитие, природни ресурси, външни инвестиции, демографски процеси и други. Община Долни чифлик се намира в Североизточния район в5-то йерархично ниво исе определя според Интегрираната териториална стратегия за развитие като територия в затруднено социално-икономическо развитие и може да бъде включена в обхвата на т.н. „райони за целенасочена подкрепа“.

За да отговори на предизвикателствата на глобалната конкуренция, регионът се нуждае именно от целенасочени действия, подкрепящи основните фактори на растеж, като качество на човешкият капитал, подобряване на степента на отвореност и свързаност (мрежи и връзки),добра инфраструктура, включително бизнес и индустриална инфраструктура, увеличение на иновационния и цифровия потенциал, развиване на адаптационна способност.

Стимулирането на центрове от 5-то ниво е от изключително значение, за да могат да предлагат необходимите първични услуги на населението, както и работни места извън земеделската и горската функция.

Същевременно, трябва да се отчете фактът, че Община Долни чифлик разполага със значителен икономически потенциал за развитие на бизнес и за привличане на чуждестранни инвестиции. Гаранция за това са стратегическото географско разположение, близостта до изградената транспортна инфраструктура, развитите икономически функции и подходящите природно-географски условия. Икономиката на общината по редица показатели е на сравнително високо ниво в сравнение с други общини със сходен функционален тип.

Най-добре представените отрасли в общината са търговия и ремонти на автомобили и мотоциклети, селско стопанство, горско стопанство и рибно стопанство следвани от преработваща промишленост

По окончателни данни на Националния статистически институт за 2020 г. нефинансовите предприятия, осъществявали дейност в община Долни чифлик, са 543 бр. или в процентно изражение – 29,6 на сто на 1000 души население. Това е ръст с 1,3 % повече спрямо 2018 година когато те са били 527 бр.

По данни на ИСУН до 2023 г. в община Долни чифлик са изпълнени 21 проекта на 18 фирми, финансирани чрез ОП „Иновации и конкурентоспособност“. От тях 17 са по мерки за безвъзмездна финансова помощ, свързани с пандемията от Covid-19 на стойност 333 150 лв. От всички фирми, кандидатствали за безвъзмездна финансова помощ 12 са със седалище на управление в община Долни чифлик, 6 са със седалище извън община Долни чифлик, но с офис/подразделение в Долни Чифлик, където се реализира съответно и проекта. Проектните дейности са свързани предимно с инвестиции за 3 846 778 лв. в енергийна ефективност и ефективно използване на ресурсите и 373 830 лв. за подобряване на производствения капацитет чрез закупуване на високотехнологично оборудване.

Общата стойност на проектите, финансирани в община Долни чифлик чрез ОП „Иновации и конкурентоспособност“ до 2023 г. възлиза на 4 555 764 лв.

Данните в ИСУН сочат, че в община Долни чифлик по Програма за морско дело и рибарство (ПМДР) до края на 2023 г. са финансирани 15 договора на 9 фирми, като 5 от тях са със седалище извън община Долни чифлик, но с офис/подразделение в Долни Чифлик, където се реализира съответно и проекта.

Два от проектите са по мерки за безвъзмездна финансова помощ, свързани с пандемията от Covid-19 на стойност за 153 241 лв. Другите проекти са свързани с инвестиции за модернизиране на рибовъдно стопанство, енергийно ефективни мерки за подобряване на условията на труд, развитие на туристическите дейности и т. н.

Общата стойност на проектите, финансирани по ПМДР е 1 120 826 лв.

Информацията в ИСУН показва, че по Програмата за развитие на селските райони са сключени 34 договора с 23 фирми на обща стойност 787 935 лв. Финансирани са проекти предимно за закупуване на земеделска техника и развитие за земеделските стопанства, в т. ч. проекти за млади фермери.

Видимо от данните в ИСУН бизнесът в Община Долни чифлик доказва, че е придобил капацитет за изготвяне на проектни предложения и продължава да е активен при подготовката и реализацията на проекти.

Общински предприятия

На територията на община Долни чифлик функционира само едно Общинско предприятие „Благоустройство и озеленяване“. Предприятието не е юридическо лице и осъществява дейността си от името и за сметка на община Долни чифлик, съобразно

Закона за общинската собственост, този правилник и подзаконовите нормативни актове приети от Общински съвет – Долни чифлик.

Предметът на дейност на предприятието е: е хигиенизиране на територията на населените места на територията на общината, подобряване на околната среда, тревните площи, парковите пространства, междублоковите места, спортни и детски площадки и др. публични пространства, косене на зелените тревни площи, поречията и коритата на реките преминаващи в населените места; извършване на дребни ремонти на сгради общинска собственост, създаване на достъпна публична среда за хората с увреждане, поддържане на парковата мебел и елементите на градското обзавеждане.

Туризъм

Основната цел на развитието на туризма в периода е утвърждаване на конкурентоспособността и ефективността на туристическия сектор на община Долни чифлик, посредством оптимално използване на наличните ресурси, в съответствие с пазарните изискванията и потребителските очаквания за устойчиво развитие на туризма.

Туризмът в Община Долни чифлик се предопределя от възможностите за упражняването на предимно морски туризъм. В това отношение община Долни чифлик притежава значителни конкурентни предимства в сравнение с другите общини на Черноморието, тъй като се намира сравнително далече от големите курорти, поради което е *съхранила* девствената си природа и чиста околна среда.

Местата за настаняване предлагат идеални възможности за организиране на летни екологични почивки и лагери за деца. Освен морския туризъм, тук както българските, така и чуждестранните гости могат да почувстват традиционното гостоприемство, да се възхитят на чудесната природа, да опитат вкусни и екологично чисти продукти, да дегустират местните вина.

Туристическата инфраструктура в града обхваща местата за настаняване, обекти на културата и културно-историческото наследство, заведения за хранене и развлечения, туроператорски агенции и др. Към настоящия момент на актуализация на ПИРО по данни на община Долни чифлик категоризираните места за настаняване на територията на общината са 102 бр. с прилежаща леглова база – 2286 легла, от които:

- Хотели – 2 бр. с капацитет 154 легла;
- Семейни хотели – 1 бр. с капацитет 30 легла;
- Бунгала – 34 бр. с капацитет 1546 легла;
- Апартаменти за гости – 31 бр. с капацитет 187 легла;
- Почивна станция – 1 бр. с капацитет 24 легла;
- Къщи за гости – 16 бр. с капацитет 183 легла;
- Стаи за гости – 16 бр. с капацитет 133 легла;
- Къмпинг „Шкорпиловци“- 1бр. с капацитет 29 места;

Местата за настаняване са различни по вид и категория и са със следното разпределение:

- 1 почивна станция с категория „една звезда";
- 4 броя къщи с категория „две" звезди и 2 бр. с категория „една звезда";
- 3 броя бунгала с категория „две звезди" и 30 бр. с категория „една звезда".

В КК „Шкорпиловци" е изграден и функционира хотел „Лонг Бийч" с капацитет 130 легла.

В с. Шкорпиловци се намират хотел „Ескана", с категория „две звезди", и с леглова база 94 легла.

В с. Гроздьово функционира Екокомплекс „Шерба" – хотел и ресторант с категория „една звезда", с капацитет 60 легла и 90 места за сядане.

Туристически комплекс „Рибарника" с. Гроздьово, м. „Рибарника" разполага с къща за гости с капацитет 29 легла и снек – бар с 50 места.

Ваканционно селище „Екопарк Венелин" с. Венелин разполага с 20 бр. бунгала и 5 бр. Самостоятелни стаи с категория „една звезда".

В селата Рудник и Бърдарево, са категоризирани 2 бр. къщи за гости с категория „две" звезди.

В село Юнец са категоризирани 6 броя къщи за гости с категория „една звезда", и с капацитет 36 броя.

В село Голица е категоризирана една къща за гости с категория „една звезда", и с капацитет 17 броя.

В с. Солник работят 2 бр. къщи за селски туризъм, които пресъздават пред туристи от цял свят самобитни празници и обичаи.

На територията на общината се намират две хижи, находящи се в местност "Марин тепе", гр. Долни чифлик.

Етнографски туристически комплекс Кривини се намира в живописна дъбова гора, през която преминава малка река. Комплексът е реплика на търговско-занаятчийска улица /чаршия/ от времето на Възраждането.

Категоризирани са 41 броя заведения за хранене и развлечения с общ капацитет 3503 места за сядане, от които:

- Заведения за бързо обслужване – 18 бр. с капацитет 1363 места за сядане;
- Ресторант – 16 бр. с капацитет 1916 места за сядане;
- Кафе-аперитив – 3 бр. с капацитет 98 места за сядане;
- Кафе-сладкарница – 3 бр. с капацитет 106 места за сядане;
- Бар – 1 бр. с капацитет 20 места за сядане.

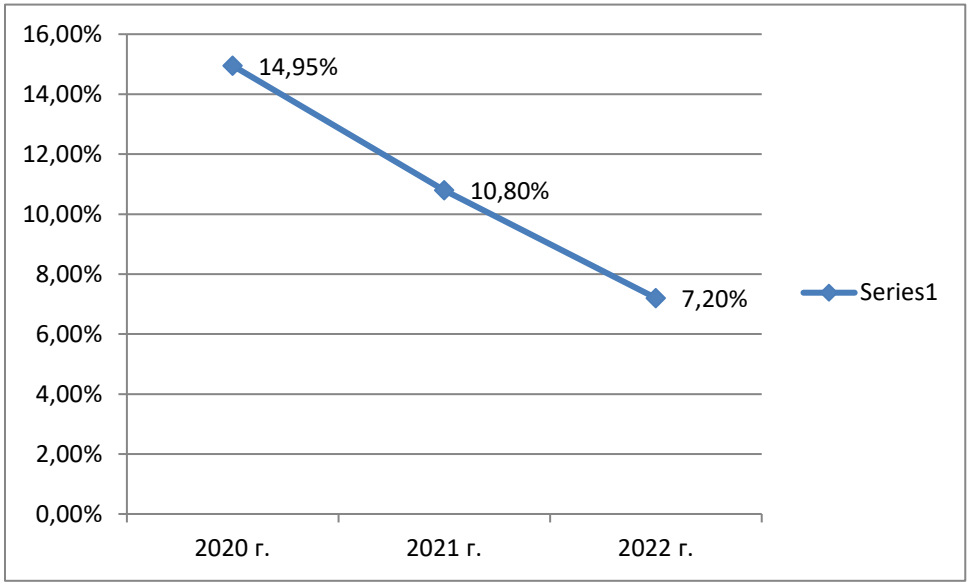
Времетраенето на работа на по-голямата част от туристическите обекти, находящи се на територията на КК "Шкорпиловци" е сезонно (м. юни – м. септември).

Пазар на труда - заетост и безработица

Показателите за заетостта и безработицата са важни индикатори за икономическото развитие, тъй като човешкият фактор е свързващо звено между останалите фактори на производството и от него зависи тяхното пълноценно използване.

Към края на 2022г. равнището на безработица в община Долни чифлик е 7,2 % и е намаляло в сравнение с 2021 г., когато е 10,8 %.[7]и 14,9 % през 2020 г. Нивото на безработица е по-високо от средното за страната – 4,7%. Това до известна степен се дължи на сезонността на работа и най-вероятно е резултат от пандемията през 2020 и 2021 г., засегнала тежко туризма, в т. ч. и Черноморието и общата обстановка в страната.

Фигура 1: Динамика на равнището на безработица в община Долни чифлик за периода 2020 – 2022г.

Явлението всекидневна трудова миграция е тясно свързано с икономическото състояние на населените места, тяхното местонахождение и инфраструктура, както и с наличието и характеристиките на работната сила в тях. Значението на този процес за обществото е голямо, тъй като участието във всекидневните пътувания, за разлика от постоянното преселване, не води до обезлюдяване на населени места или до нарушаване на възрастовата структура на населението.

При преброяването през 2021 г. се наблюдава не само ежедневната трудова миграция, а като цяло местонамирането на работното място.

[7]https://265obshtini.bg/map/333

Таблица 1: Трудови мигранти по направление на миграцията в Община Долни чифлик за 2021 г.[8]

	Заети, общо (брой, %)	Лица, работещи в друго населено място	Брой на ежедневните трудови мигранти от други общини към Долни чифлик
Община Долни чифлик	4 750	1753	240
		35,4 %	11,6 %

Лицата, отиващи на работа в друго населено място от община Долни чифлик са 35,4 %, а ежедневните трудови мигранти от други общини са 11,6 %. Това основно се дължи на предимно сезонната заетост и на несъответствието в квалификацията на мигрантите и наличните работни места на територията на общината.

Намаляването на безработицата и достигането на най-ниски нива през 2022 г. е положителна промяна в социално-демографските условия и оказва благоприятно въздействие върху индикаторите за постигане целите на Плана за интегрирано развитие на община Долни чифлик за периода 2021-2027 г. Независимо от тези тенденции, пазарът на труда в общината се нуждае от стимулиране и допълнителни насърчителни мерки.

1.2. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси

Демографско развитие

Брой и динамика на населението: Демографската ситуация в община Долни чифлик следва тенденцията на намаляване на населението в цялата страна. Към 31.12.2022 г. по данни на НСИ населението на община Долни чифлик е 15 492 души, които формират 3,60% от жителите на област Варна - 430 487 души и 0,24% (6 447 710 души) от това на национално ниво. По брой на населението общината се нарежда на трето място сред общините в областта Варна, Аксаково и Провадия.

Урбанистичната класификация на община Долни чифлик включва 17 населени места – един град и 16 села, разпределени в следните категории:

- ✓ 1 град от 5-то йерархично ниво (с население от 10 хил. до 20 хил. жители) – град Долни чифлик;
- ✓ 1 голямо село (над 2000 жители) – с. Старо Оряхово;
- ✓ 3 средно голямо село (от 1000 до 2000 жители) – с. Гроздьово, с Горен чифлик и с. Пчелник;
- ✓ 5 малки села (от 250 до 1000 жители) – с. Детелина, с. Голица, с. Рудник, с. Шкорпиловци и с. Венелин
- ✓ 7 много малки села (до 250 жители) – с. Булаир, с. Бърдарево, с. Кривини, с. Нова Шипка, с. Солник, с. Ново Оряхово и с. Юнец.

Таблица 2: Брой жители по населени места в община Долни чифлик за период 2019-2022г.[9]

[8]НСИ, Преброяване на населението 2021г.

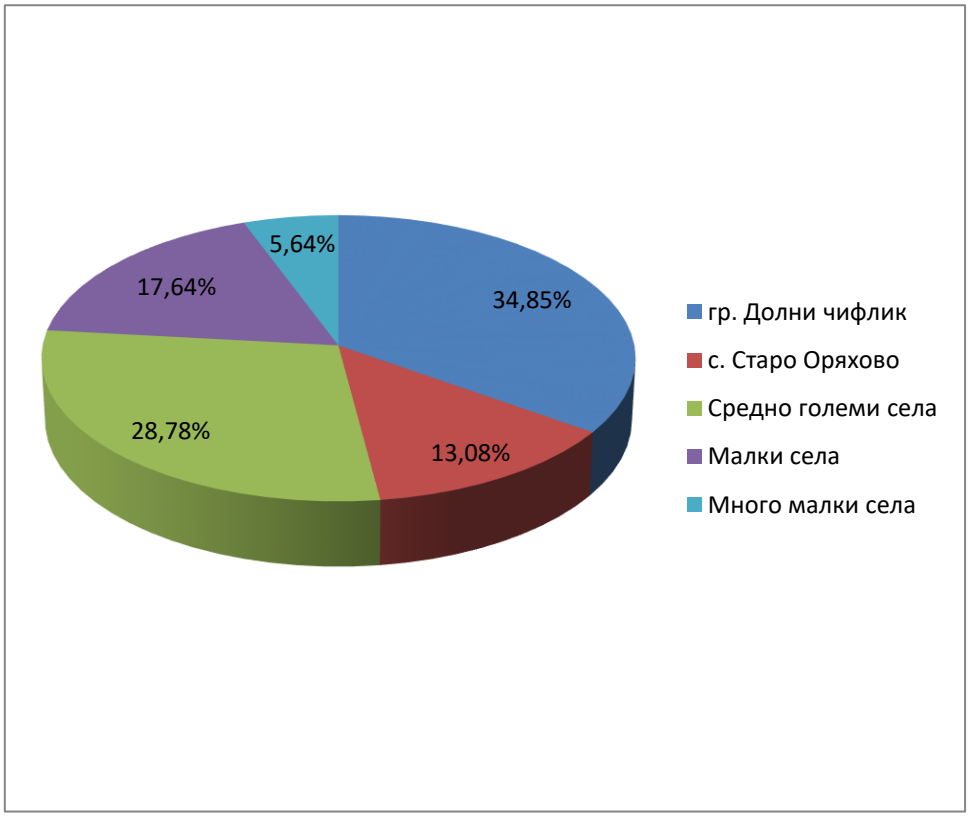
[9] Източник: НСИ, Национален регистър на населените места

Населено място	2019	2020	2021	2022	Промяна 2022/ 2019г.
ГР. ДОЛНИ ЧИФЛИК	6324	6333	6269	5400	-924
С. БУЛАИР	154	149	146	127	-27
С. БЪРДАРЕВО	46	48	47	37	-9
С. ВЕНЕЛИН	860	885	919	753	-103
С. ГОЛИЦА	445	440	424	422	-23
С. ГОРЕН ЧИФЛИК	1459	1437	1435	1099	-360
С. ГРОЗДЬОВО	2331	2330	2337	1981	-350
С. ДЕТЕЛИНА	761	768	763	582	-179
С. КРИВИНИ	76	89	90	70	-6
С. НОВА ШИПКА	186	203	189	170	-16
С. НОВО ОРЯХОВО	196	209	203	176	-20
С. ПЧЕЛНИК	1574	1571	1544	1378	-196
С. РУДНИК	344	351	336	319	-25
С. СОЛНИК	185	183	183	192	+7
С. СТАРО ОРЯХОВО	2556	2568	2526	2027	-529
С. ШКОРПИЛОВЦИ	763	789	772	657	-6
С. ЮНЕЦ	58	70	78	102	+44

Цифрите сочат, че селищната система на общината в жители като цяло е 15 492 граждани. В общинския център гр. Долни чифлик е концентрирано 34,85 % от населението, което през 2022г., наброява 5 400 жители, като се отчита намаляване спрямо 2019г. с 924 души, представляващи 14,41 %. Второто по големина населено място е с. Старо Оряхово население от 2 027 души, в което живеят 13,08 % от жителите на общината. В 3-те средно големи села, упоменати по-горе, жителите са 4 458 души, представляващи 28,78%, в 5-те посочени малки села жителите са 2 733 души – 17,64%, а в останалите 7 много малки села – 874 души – 5,64%. С. Бърдарево е застрашено от пълно обезлюдяване.

Големите разлики от 2019 и предхождащите я години се дължи основно на резултатите от последното преброяване през 2021 год. и публикуваните в последствие официални резултати в началото на 2022 г.

Фигура 2:Разпределение на населението в община Долни чифлик по населени места, 2022г.[10]

След общинския център гр. Долни чифлик с 34,85% от населението, най-населено е с. Старо Оряхово, в което живеят 13,08 % от населението на общината, или 2027 души. В трите средно големи села населението е 4 458 души, представляващи 28,78 на сто. В пет малки села живеят 2 733 души – 17,64% от населението, а в 7 много малки села населението е 874 души - 5,64 %. Най-малкото населено място е с. Бърдарево, в което живеят 37 души.

Възрастова структура на населението. Възрастовата структура на населението е определяща, както за количеството и качеството на човешките ресурси в общината, така и за демографския ѝ потенциал, с пряко влияние и върху натовареността на социалната система на общината. Тя е с определящо значение и за естественото възпроизводство

[10] Източник: НСИ

на населението. В селата и в града като цяло се наблюдава натрупване на население във високите възрастови групи, което от една страна ограничава възможностите за естествено възпроизводство на населението, а от друга – ограничава трудовият им капацитет и контингент. Макар и незначително, намалява като абсолютен и относителен брой населението в под трудоспособна възраст.

Таблица 3: Население под, във и над трудоспособна възраст в община Долни чифлик за периода 2019 – 2022 г.

Община Долни чифлик	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Население под трудоспособна възраст	3444	3404	3341	2770
Население в трудоспособна възраст	11183	11337	11299	9001
Население в над трудоспособна възраст	3691	3692	3621	3721

През 2019 год. процентното съотношение на лицата под и над трудоспособна възраст са относително изравнени като абсолютен брой – съответно 3 444 /18,80%/ и 3691 /20,15%/, с общ сбор 7 135 граждани, представляващи 38,95%, с всички неблагоприятни за подобно явление тенденции.

За последната наблюдавана година – 2022 г. възрастовата структура на община Долни чифлик се определя като по-неблагоприятна, защото икономически активните лица заемат 58,11 %,/ 9 001 души/, срещу61,05% за 2019 год. - 11 183 жители.

Горното заключение се потвърждава и от още 2 констатации: населението в под трудоспособна възраст е негативна – лицата в подобна възраст, които биха могли в перспектива да увеличат броя на работещите, намалява със 644 непълнолетни и малолетни граждани, представляващи към 2022 год. 17,88%. Т. е., потенциалът на общината за естествено възпроизводство намалява, макар и незначително с 0,98% - от 18,80% на 17,88 %.

Подобна негативна картина се наблюдава и за населението в над трудоспособна възраст. За 2022г. тази група формира 24,11% от общото население и наброява 3 721 души. Спрямо 2019 г. се отчита ръст с 3,96%..

Ясно откроените тенденции са за увеличаване броя на населението в над трудоспособна възраст и намаляването му в под трудоспособна и трудоспособна възраст.

Двете споменати горе възрастови групи в нетрудоспособност, или ограничена такава за лица над 16 год. възраст при които се отчита негативната тенденция ,представляват 41,99% от общото население за 2022 год., срещу 38,95% за 2019 год. Те са определящи за краткосрочното и средносрочно развитие на човешкия потенциал и на пазара на труда в общината

Съотношението между трите възрастови групи в различните населени места съответства на категоризацията на общината, на областните и национални тенденции. Населението в града и селата по критерий възраст на населението, е както следва: 3,50% към 12,79% в под трудоспособна възраст, 21,31% към 36,84% в трудоспособна възраст и в над трудоспособна възраст –7,48% към 17,57%. Продължава със сравнително бавни темпове процесът на демографско остаряване – намалява абсолютния брой и относителния дял на населението в под трудоспособна възраст и увеличаване на дела на населението в над трудоспособна възраст. Демографските проблеми засягат значително по силно селата в общината.

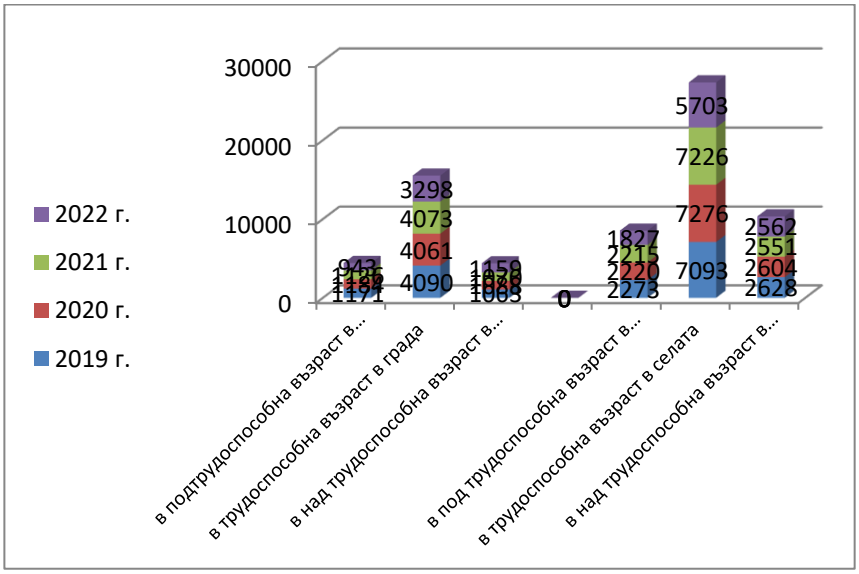
Таблица 4:Население в община Долни чифлик по възраст в града и селата за периода 2019 – 2022 г.

В гр. Долни чифлик	**2019 г.**	**2020 г.**	**2021 г.**	**2022 г.**
в под трудоспособна възраст в града	1171	1184	1126	943
в трудоспособна възраст в града	4090	4061	4073	3298
в над трудоспособна възраст в града	1063	1088	1070	1159
В селата	**2019 г.**	**2020 г.**	**2021 г.**	**2022 г.**
в под трудоспособна възраст в селата	2273	2220	2215	1827
в трудоспособна възраст в селата	7093	7276	7226	5703
в над трудоспособна възраст в селата	2628	2604	2551	2562

Фигура 3: Население по населени места под, във и над трудоспособна възраст в община Долни чифлик за периода 2019-2022г.[11]

В община Долни чифлик се наблюдава нарастване на населението в над трудоспособна възраст, както в града, така и в селата. През 2022г. техният общ брой е 3721 души, което е 24,11%

[11] По данни от НСИ

и е увеличение с 3,96%% спрямо 2019 г. Отчита се и спад при населението в под трудоспособна възраст, но той е едва 0,98%. Намалява и населението в трудоспособна възраст с 3,96%.

В заключение – намаляват в абсолютно цифрова изражение и относителният дял на населението в подтрудоспособна и в трудоспособна възраст, както в град Долни чифлик, така и в селата – увеличава се тази, в надтрудоспособна възраст.

Естествен и механичен прираст на населението: Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение. Естественият прираст на населението в община Долни чифлик е отрицателен, като за 2022 г. е - 6,6 % , а през 2019 г.

Таблица 5. Естествен прираст в община Долни чифлик (2019 – 2022 г.)

Община Долни чифлик	Умрели	Родени	разлика между умрели и родени
2022 г.	270	168	-102
2021 г.	364	186	-178
2020 г.	323	205	-118
2019 г.	295	177	-118

За сравнявания период средногодишният брой на живородените деца в община Долни чифлик е нисък и относително стабилен, като най-голям ръст се отчита през 2020г., когато са родени 205 деца. Същевременно броят на умрелите намалява през 2022 г., като това основно се дължи основно на статистическата информация, отчетена на последното преброяване.

По–големият брой случаи с летален край спрямо броя на живородените в общината, е причина за отрицателните стойности на коефициента на естествен прираст на населението в община Долни чифлик. Като цяло, застаряването на населението и

отрицателният естествен прираст водят до нарастване дела на хората в над трудоспособна възраст за сметка на тези в трудоспособна възраст. Това се отразява неблагоприятно върху бъдещия трудоспособен контингент. Отрицателният естествен прираст и ниското ниво на раждаемостта допринася за влошаването на възрастовия състав на населението в общината, което ще се отрази директно върху намаляване на работната сила.

За разлика от естествения, механичният прираст през последните три години е ниска, но положителна стойност, като за 2022 г. той е 0,1 %.

Таблица 6: Механичен прираст на община Долни чифлик (2019 – 2022 г.)

	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
Община Долни чифлик	**всичко**	**мъже**	**жени**	**всичко**	**мъже**	**жени**	**всичко**	**мъже**	**жени**
2022 г.	292	120	172	273	131	142	19	-11	30
2021 г.	371	167	204	365	156	209	6	11	-5
2020 г.	551	256	295	318	133	185	233	123	110
2019 г.	353	133	220	409	170	239	-56	-37	-19

За последните три години се наблюдава тенденция на влошаване на естественото движение на населението. Механичният прираст се формира от заселване в Община Долни чифлик и изселване.

През анализирания период единствено през 2019 г. е отчетен отрицателен механичен прираст. Положителният механичен прираст, колкото и нисък да е той, оказва позитивно влияние върху демографските процеси, като той се дължи основно, на факта, че община Долни чифлик е черноморска и в тази връзка са създадени по-добри условия за трудова реализация, в т.ч. значително по-висока средна брутна заплата.

За в бъдеще процесът на демографско остаряване и наличието на трудов контингент ще зависи до голяма степен от миграцията на млади семейства.

Общо в резултат на естествен и механичен прираст, населението в общината през 2021 г. е намаляло с 1331 души спрямо предходната година. Влошаващите се демографски показатели продължават да влияят негативно върху социално-икономическите процеси в общината. Неблагоприятният естествен, допълнен с неблагоприятния механичен прираст, са причината броят на населението да бележи спад.

***Етническата структура на населението*:** По данни от преброяването на 07.09.2022г.[12] най-голям дял се самоопределят към българската етническа група – 67,1 % от хората, дали отговор на въпроса. На второ място се нареждат представителите на

[12]https://265obshtini.bg/map/289

турската етническа група, която формира 25,7 % от отговорилите на въпроса за етническата си принадлежност. На трето място е ромската етническа група с 3,2 % и други с 4 %.

Посоченият дял от българската (84,6 %) и ромската етническа група (4,4 %), се явява по-нисък, спрямо средния за страната, като единствено за турската етническа група процентът е по-висок (25,7 %) прямо отчетения за страната от 8,4 %.

Развитие на здравеопазването

Варна продължава да е сред областите със сравнително нисък дял на здравноосигурените лица и през 2022 г. – 91,2%(при 93,5% в страната). Спрямо средните стойности в страната лекарите в област Варна са повече, но при леглата в многопрофилните болниците има недостиг – броят им е 4,7на хиляда души от населението (при 5,9 на хиляда души в страната). Преминалите за лечение болни също са сравнително малко на брой – 173 на хиляда души (при 235 на хиляда души в страната). Коефициентът на детска смъртност намалява и е сравнително нисък. Средната продължителност на живота на жителите на областта е сред най-високите в страната – 73,6 години (при 71,9 години в страната).[13]

Здравен статус на населението

Самооценка на здравето. В община Долни чифлик относителният дял на лицата, които самоопределят здравето си като „добро“ е 38,68 %, следвани от „много добро“ – 30,03 % и „задоволително“ – 15,29 %. Като „лошо“ и „много лошо“ оценяват здравето си съответно 4,11 % и 0,57 % от населението. Останалите 11,32% не могат да определят, не желаят да предоставят отговор, или са непоказани от НСИ.

Таблица 7: Население по самооценка на здравето в община Долни чифлик, 2021г.

Община Долни чифлик, брой								
Общо	**Много добро**	**Добро**	**Задоволително**	**Лошо**	**Много лошо**	**Не мога да определя**	**Не желая да отговоря**	**Непоказано**
15666	**4704**	**6059**	**2396**	**644**	**89**	**97**	**225**	**1452**

Лица с ограничения. Ограничението в ежедневни дейности поради здравословен проблем дава информация доколко лошото здраве пречи на начина на живот, работа и участие в обществения живот. В община Долни чифлик над 12252 –78,21 % от лицата не са били ограничени при извършване на обичайни дейности през

[13] Източник: Регионални профили за 2021г.

последните 6 месеца, силно ограничени са били 299 души – 1,91 %, а не толкова силно 740 – 4,72 %. Лицата със силни ограничения се нуждаят от сериозна подкрепа от страна на държавата и специфични грижи (здравни, социални и други). Възрастта е определящият фактор върху усещането за наличие на ограничения, но не и етническата принадлежност.

Таблица 8: Население по наличие на ограничения през последните шест и повече месеца поради здравословен проблем на ниво регион, област и община Долни чифлик към 2021г.

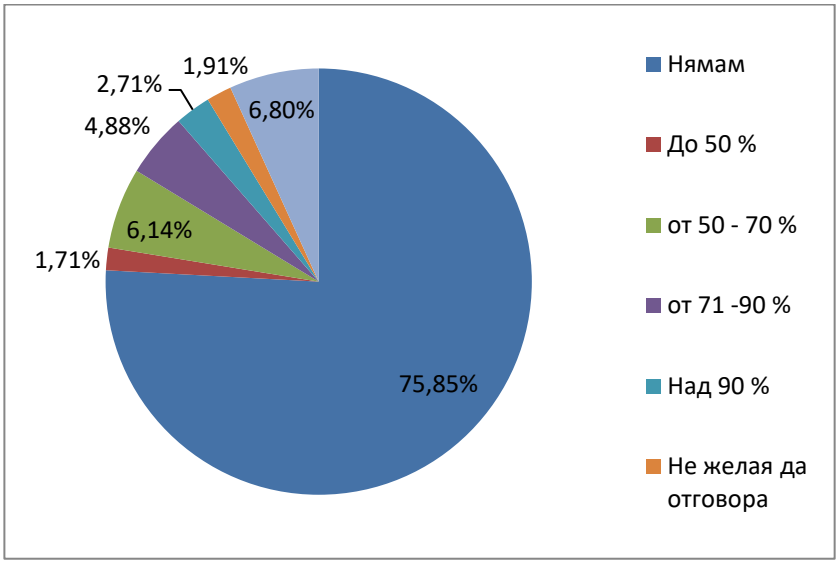
Брой/ %	Общо	Да, силно ограничен/а	Да, ограничен/а, но не толкова силно	Не, не съм бил/а, ограничен/а	Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказано
Североизточен	831953	20531	52210	619457	28325	39200	72230
	100%	2,47%	6,27%	74,46%	3,40%	4,71%	8,68%
Област Варна	432198	10902	25984	314689	15891	24330	40402
	100%	2,52%	6,01%	72,81%	3,68%	7,84%	9,35%
Община Долни чифлик	15666	299	740	12252	463	460	1452
	100%	1,91%	4,72%	78,21%	2,95%	2,94%	9,27%

Очевидното заключение е процентното население на общината при граждани със силно ограничение, че те са твърде по-малко от тези – на регионално и областно ниво (графи №№ 3 и 4от таблицата по-горе). Подобен благоприятен извод се налага и от графа № 5 – за население с липса на ограничения, където общината води убедително спрямо сравняемите планов регион и област. Това е добър показател за общината, защото независимо от субективния характер на критериите, жителите й сочат, че са с по-добър здравословен статус.

Хора с увреждания. В община Долни чифлик към 2021г. с призната трайно намалена работоспособност или степен на увреждане са 2 234 лица на възраст на 16 и повече навършени години.

Фигура 4: Население на 16 и повече години с признат от ТЕЛК/НЕЛК процент на трайно намалена работоспособност/ вид и степен на увреждане в община Долни чифлик.

Сред лицата на възраст от 16 и повече години в структурата по степен

на трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане най-голям е броят на лицата – 2 234 над 16 годишна възраст, които представляват 14,26 % спрямо общото население. Неизчерпателно упоменати хорас увреждани от 50 – 70 % - 787, с 71 – 90% са 627 души, над 90 % - 347. 220 души са с увреждания до 50 %,

Или от общо 12817 лица над 16 години за 2021 год., както е видно от фигурата по-горе изчисленията сочат следното: Нямам 9721 – 75,85%; До 50 % 220 -1 ,71%От 50 – 70 % - 787 – 6,14%; От 71 – 90 % - 627 – 4,88%; Над 90 % - 347- 2,71%; Не желая да отговоря – 253- 1,91%; Непоказано 862–6,80%

Разпределението на децата по степен на увреждане показва, че 5 деца на възраст до 16 години са с увреждания до 50%, 27 деца – 50-70%, 13 деца – 71-90% и 13 са с увреждания над 90%.

18 деца и младежи до 18 години с признат ТЕЛК/НЕЛК имат определена потребност от чужда помощ. 145 са лицата навършили 18 и повече години с признат ТЕЛК/НЕЛК, които имат определена потребност от чужда помощ, от тях 101 са мъже и 83 са жени.

Таблица 9: Население до 16 години с признати от ТЕЛК/НЕЛК вид и степен на увреждане по статистически райони, област и община Долни чифлик към 07.09.2021 година.

Брой/ %	Общо	Нямам	до 50%	50-70%	71-90%	Над 90%	Не желая да отговоря	Непоказано
Общо за страната	978777	788260	2341	8984	5931	4992	24519	143750
		80,54%	0,24%	0,92%	0,61%	0,51%	2,51%	14,69%
Североизточен	124703	104101	297	924	786	545	2317	15733
		83,47%	0,24%	0,74%	0,63%	0,44%	1,85%	12,61%
Област Варна	68276	56950	189	553	416	271	1598	8299
		83,41%	0,28%	0,81%	0,61%	0,40%	2,66%	12,15%
Община Долни чифлик	2849	2285	5	27	13	13	32	474
		80,20%	0,17%	0,95%	0,46%	0,46%	1,12%	16,64%

Важно е да се отбележи, че общината се вписва напълно в осреднения процент сред сравняваното институционално представителство на национално, регионално и областно ниво по критериите в графи 3,4, 5 и 6 от горната таблица.

Лечебни заведения и осигуреност с медицински персонал:

На територията на Община Долни чифлик няма болнични заведения. По данни на Регионалната здравна инспекция– Варна, на територията функционират следните структури, предоставящи услуги в сферата на здравеопазването:

1. Брой регистрирани лечебни заведения за първична извънболнична медицинска помощ – 8;
2. Брой регистрирани лечебни заведения за първична извънболнична дентална помощ – 5;
3. Самостоятелна медико-диагностична лаборатория;
4. Брой аптеки – 7.

За спешните случаи работи филиал на Бърза медицинска помощ. Много често той е единствената възможност за достъп на населението до медицинска помощ и услуги, като това се отнася и за контингента граждани, които са с нарушени здравноосигурителни права. Затруднен е достъпът до специализирана медицинска помощ на населението от малките и отдалечени населени места. В общината няма отдалечени и труднодостъпни места, но там, където разстоянията са по-големи или има нужда от специализиран транспорт и други нужди, се компенсира от интегрираните социални услуги в общината.

Към края на 2022 г. на територията на община Долни чифлик работят общо 11 лекари[14]. За жителите на населените места в общината е осигурено медицинско обслужване от общопрактикуващи лекари, на които са предоставени оборудвани здравни кабинети, които са общинска собственост.

На 1 лекар се падат 1408 пациенти, което е изключително много и нарежда общината по този показател на 158 място сред 265-те общини в страната.

През последните години приоритет в работата на местната администрация е оптимизиране на системата за здравеопазване чрез инвестиции в здравната инфраструктура и гарантиране достъпа до здравно обслужване за всички социални групи и за всички населени места - подобряване материално-техническата база на детските ясли, детска млечна кухня и здравните кабинети в детските заведения и училища. В детските градини и учебните заведения здравеопазването е осигурено съобразно изискванията на националното законодателство.

Развитие на образователната дейност

[14]https://265obshtini.bg/muns/193

Наред с възрастовата структура на населението, образователната степен и професионалната квалификация са показателите, които определят потенциала за бъдещо икономическо и социално развитие на един регион. Еднакво определящи за качеството на човешките ресурси са нивото на общата образованост и степента на професионална подготовка и компетенции.

През последните години след изготвянето на ПИРО училищната мрежа запазва своя капацитет, независимо от намалението на броят на учениците. Аналогично на останалите общини и региони в страната, в т. ч. и Североизточния, броят на училищата и учениците продължава да намалява поради ниската раждаемост и емиграцията.

Таблица 10: Учебни заведения и бр. ученици за периода 2014 – 2024 г.

(брой)

учебна година	Училища					брой ученици
	НУ	ОУ	СУ	Профес. училища	общ брой	
2014/2015	1	6	1	1	9	2335
2015/2016	1	6	1	1	9	2215
2016/2017	0	6	1	1	8	2137
2017/2018	0	6	1	1	8	2026
2018/2019	0	6	1	1	8	1999
2019/2020	0	6	1	1	8	1825
2020/2021	0	6	1	1	8	1798
2021/2022	0	6	1	1	8	1690
2022/2023	0	6	1	1	8	1636
2023/2024	0	6	1	1	8	1598

Източник: Община Долни чифлик

Според последното преброяване броят на учениците, обхванати в общообразователните училища (2021 – 2022 г.) в община Долни чифлик е 1598 ученици. Това нарежда общината на 74 място от 265 общини в страната. Дялът на неграмотните сред населението на 9 и повече години (2021 г.) е 3,6 %, но това нарежда общината на 225 място сред 265-те общини[15] в България.

Според информацията от годишния доклад за изпълнение на ПИРО за 2023 г. от учениците 323 са в професионални паралелки, 658 са обхванати в целодневен режим с

[15]https://265obshtini.bg/muns/193

обедно хранене в 31 групи, 42 са в самостоятелна форма и 30 са на ресурсно подпомагане.

Средната степен на образование в общината за учебната 2023-2024 година се осъществява:

• като профилирана подготовка с профили „икономическо развитие“ и „природни науки“ в 7 паралелки в СУ „Васил Левски“;

• като професионална подготовка с професии „сътрудник в малък и среден бизнес“, „готвач“, „сервитьор-барман“ и „техник на селскостопанска техника“ в 13 паралелки в ПГСС „Иван Мичурин“, както и с професия „помощник-възпитател“ в 1 паралелка в СУ Васил Левски“;

• като непрофилирана подготовка в 1 паралелка в СУ Васил Левски“.

Професиите, по които се обучават ученици в двете средни училища, са съобразени с особеностите на пазара на труда в общината и местната икономика, а общината, от своя страна, изцяло подкрепя ръководствата на училищата в избора на тези професии.

Задължително предучилищно образование на 4-годишните деца, считано от 01.12.2020 г. Благодарение на осигурените от общината всички необходими условия за това прилагане, то се осъществява три години по-рано от крайния задължителен срок, определен със Закона за училищното и предучилищно образование.

Така обхванатите в задължителното предучилищно образование деца в общината са на възраст 4, 5 и 6 години. С изменение на националните приоритети от 1април 2022 г. всички деца в детски градини са освободени от такси.

Детските градини също запазват своя брой, като през последните две учебни години се отбелязва увеличение на броят на децата, посещаващи заведенията на територията на общината.

В детските градини се обучават и възпитават 558 деца в една яслена, 21 целодневни групи и една полудневна група в с. Детелина.

Таблица 11: Детски градини в община Долни чифлик 2014 – 2020 г. (брой)

учебна година	брой групи	брой деца	брой детски градини
2014/2015	27	586	5+9 филиала
2015/2016	26	575	5+ 9 филиала
2016/2017	24	563	5+8 филиала
2017/2018	22	557	5+8 филиала
2018/2019	22	575	5+7 филиала
2019/2020	22	563	5+6 филиала
2020/2021	22	544	5+6 филиала

2021/2022	21	541	5+6 филиала
2022/2023	21	547	5+5 филиала
2023/2024	22	558	5+5 филиала

Развитие на социалните услуги

Освен представената информация при изготвянето на Плана за интегрирано развитие на Община Долни чифлик от нея за актуализацията са предоставени следните данни:

В изпълнение на чл. 25, ал. 2, т. 2 от Закона за социалните услуги и чл.37, ал.1 от Наредбата за планиране на социалните услуги, в община Долни чифлик е извършен Анализ на потребностите от социални услуги, съгласно който е изготвено и предложение за планиране на социални услуги.

На база на получените данни при определяне потребността от социални услуги, съгласно разписаните методи на изчисление в Наредбата за планиране на социалните услуги**,** се направи съпоставка между налични социални услуги и данните за максимален брой на потребителите, за които ще се осигури изцяло или частично финансиране от държавния бюджет, по видове социални услуги. На база обобщението според предоставена информация от Община Долни чифлик се извеждат следните изводи и препоръки по отношение на:

- Кои нови услуги ще се разкрият:

  - Резидентна грижа за пълнолетни лица с интелектуални затруднения с максимален брой потребители 90 места;

  - Резидентна грижа за пълнолетни лица с психични разстройства с максимален брой потребители 120 места;

  - Дневна грижа за пълнолетни лица с трайни увреждания с максимален брой потребители 76 места;

  - Резидентна грижа за пълнолетни лица с физически увреждания с максимален брой потребители 110 места;

  - Резидентна грижа за лица в над трудоспособна възраст без увреждания с максимален брой потребители 24 места;

- Услуги, на които да се увеличи броят на местата:

  - Център за социална рехабилитация и интеграция за възрастни с увреждания - гр. Долни чифлик увеличение на броя на местата /над максимален брой потребители по критерии/, за следните социални услуги:

    - ✓ информиране и консултиране (специализирано) - от 33 места на 36 места;

- ✓ застъпничество и посредничество - от 23 места на 28 места;
- ✓ терапия и рехабилитация - от 42 места на 51 места;
- ✓ обучение за придобиване на умения - от 30 места на 53 места;
- ✓ подкрепа за придобиване на трудови умения - от 16 места на 23 места.
- ✓ Увеличаване броя на местата за социалната услуга „асистентска подкрепа“ от 51 места на 120 места, които са необходими за обезпечаване нуждите на потребителите, обхванати по Проект „Патронажна грижа“ след приключването му.

- Разкриване на социални услуги по Плана за възстановяване и устойчивост.

На територията на община Долни чифлик функционира специализираната институция Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост с. Горен чифлик, която съгласно § 34, ал.1 от ЗСУ следва да бъде закрита. Планираните по ПВУ, социални услуги от резидентна грижа за пълнолетни лица с интелектуални затруднения са 90 места, от които на община Долни чифлик са и необходими 62 места, а за останалите 28 места могат да се сключат споразумения по чл. 56 от ЗСУ с всички общини в област Варна. Според предоставената информация от общината на етапа на МО не е известно дали са сключени подобни споразумения.

Също според администрацията на Община Долни чифлик е идентична и ситуацията по отношение на социалната услуга резидентна грижа за пълнолетни лица с психични разстройства. При изготвяне на предварителното картиране на социалните услуги през 2021/2022 година е установена потребност от 120 места, които също трябва да бъдат разкрити и финансирани като нови социални услуги по Плана за възстановяване и устойчивост.

През месец октомври 2023 г. община Долни чифлик по административен договор за предоставяне на БФП по проект BG05SFPR002-2.003-0090-C01 „Бъдеще за децата в община Долни чифлик“ по Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027, съфинансирана от Европейския социален фонд плюс. Чрез проекта ще се повиши благосъстоянието на децата в нужда в община Долни чифлик, предотвратяване и противодействие на социалното им изключване, осигуряване на комплексни грижи и закрила на децата, подкрепа на семействата, както и на бъдещи родители. Периодът на изпълнение е 23 месеца, от 01.01.2024 г. до 01.12.2025 г .

1.3. Техническа инфраструктура на община Долни чифлик

Транспортна система

Територията на община Долни чифлик се обслужва от автобусен, железопътен и таксиметров транспорт. Чрез тях се осъществяват превоза на товарите, производствените връзки и гражданските пътувания между населените места.

В общината има добре изградена пътна мрежа. Общата дължина на изградената пътна мрежа е 113.5 км., от които 13.6 км. пътища I клас, 27.5 км. пътища III клас и 72.4 км. пътища IV клас. Транспортни оси, преминаващи и обслужващи територията на

общината са пътните Варна – Бургас, Шкорпиловци – Старо Оряхово – Долни чифлик – Провадия и Долни чифлик – Булаир. Те обслужват връзките и със съседните общини от Черноморския регион и вътрешността на страната. Оста Варна – Бургас, формирана от първокласния път I-9 и III-906 има важно стопанско значение, тъй като производствените и пазарни връзки на общината са ориентирани главно към двата черноморски икономически центъра и двете международни пристанища и летища, през които преминава по-голяма част от експортната й продукция. Има ключова роля за развитието на туризма по крайбрежието. Провежда целия туристически трафик между Северното и Южното Черноморие, има важно международно значение, тъй като осъществява връзки със съседни страни - Румъния и Турция, част от Европейски коридор № 8.

Превозите по автобусни линии от общинската и областна (от квотата на община Долни чифлик) транспортна схема се изпълняват от един превозвач. Обявена е обществена поръчка по реда на Закона за обществените поръчки за избор на нов изпълнител на превозите по автобусни линии.

Транспортната схема е отворена и има възможност за развитие – при формирането на допълнителен товарен, или пътникопоток.

На територията на общината функционира жп мрежа, представена от жп участъка – у-к от III главна жп линия в района на гара Нова Шипка с дължина 3.5 км. – удвоена и електрифицирана. Част от 3-та главна жп линия Карнобат – Синдел - Варна Фериботна - текущ път в граници от км 104+977 до км 111+295 и спирка Нова Шипка с приемно здание на км 108+400. Спирката е необслужвана, но там спират всички пътнически влакове.

Към настоящият момент са издадени 4 бр. разрешения за извършване на таксиметров превоз на пътници на територията на община Долни чифлик за 2021 г. Фирмите – превозвачи са 3.

Изводите за състоянието на техническата инфраструктура в общината предполага оценка на изградеността й и качеството на предоставяните услуги.

Транспортната инфраструктура е добре развита и представена почти стопроцентово от автомобилния и железопътен транспорт. Таксиметровите услуги са рядко представени и използвани, няма условия за развитие на други видове транспорт. Общата дължина на шосейната мрежа е 113,5 км., от които само 13,6 км – първокласни пътища. Общото състояние на пътните настилки е по-скоро добро, но с ниска относителна тежест на това определение. В големи участъци, предимно от общинската пътна мрежа настилките са компроментирани и неподдържани, което се отразява неблагоприятно на бизнеса и частните пътувания. Необходими са бързи и неотложни мерки за основни реконструкции и ремонти на значителна част от тази мрежа.

Пътна мрежа

Състоянието на пътната мрежа е определящ фактор за обслужването на населените места и възможностите за развитие в района. Пътищата от по-висок клас осигуряват на определена община категоризация в по-високо териториално ниво, определяйки възможностите за пространствена организация на икономическите, социалните и административните комуникации в по-голям мащаб, респективно – с повече други общини и центрове от по-висок ранг. И обратно, обслужването с по-нисък клас пътна мрежа „свива" комуникациите в по-малък периметър на територията и ограничава възможностите за развитие.

Пътната мрежа на територията на общината е разделена на Републиканска и Общинска пътна мрежа, осигуряващи връзки на населението от общината до областния център – град Варна и до по-големите градове.

През територията на община Долни чифлик минава един първокласен път, който е и международен – I-9 /Е – 87/ Варна – Бургас. Този път поставя в благоприятно положение общината относно превоза на товари и хора.

Пътищата от Републиканската пътна мрежа съгласно справка от Агенция Пътна инфраструктура, Областно пътно управление – Варна на територията на община Долни чифлик са:

- Път I-9- „Граница Румъния – Дуранкулак – Шабла – о.п. Каварна – Балчик – Оброчище – Кранево – Златни пясъци – Свети Константин – Варна – Старо Оряхово – Обзор – о. п. Слънчев бряг – Бургас – Маринка – Звездец – Малко Търново – граница Турция" от км141+500 до км 150+000 – 8,5 км;

- Път III-904- „I-9 – Старо Оряхово – Долни чифлик – Гроздьово – Бозвелийско – (Провадия – Дългопол) III-208" от км 0+000 до км 29+000 – 29,0 км;

- Път III-2083- „III-208 (Провадия – Дългопол) – Сава – Цонево – Гроздьово" от км 12+200 до км 15+600 – 3,4 км;

- Път III-9042- „III-904 (Долни чифлик – Гроздьово) – Венелин – Садово – Бенковски – (Здравец – Варна) III-9006" от км 0+000 до км 9+100 – 9,1 км;

- Път III-9044- „III-904 (Долни чифлик – Гроздьово) – Дъбравино – Юнак – Синдел – Тръстиково – (Девня – Варна) I-2" от км 0+000 до км 3+000 – 3,0 км.

Общата дължина на Републиканските пътища на територията на община Долни чифлик е 53,0 км.

Реализирани проекти през периода 2007 – 2020 г. от АПИ са следните:

- Ремонт пътни отсечки път III-2083- III-208 (Провадия – Дългопол) – Сава – Цонево – Гроздьово" от км. 12+200 до км. 15+600 – през 2009 г.

- „ЛОТ 23 по ОПРР: Рехабилитация на път III-904- „I-9 – Старо Оряхово – Долни чифлик – Гроздьово – Бозвелийско – (Провадия – Дългопол) III-208" от км. 17+400 до км. 23+403,86" – 6,003 км. – през 2012 г.

- Път III-904 „I-9 – Старо Оряхово – Долни чифлик – Гроздьово – Бозвелийско – (Провадия – Дългопол) III-208" от км. 0+000 до км. 17+400 – 17,4 км. По Оперативна програма „Региони в растеж" 2014 -2020 г.

Общинската пътна мрежа е 64 км.

Таблица 12: Списък с пътната мрежа

ПЪТИЩА 1 – ВА КАТЕГОРИЯ

№	Път №	Наименование	Обслужваща община
776	VAR1171	/VAR1174/ Шкорпиловци – к. к-с Шкорпиловци – в. з. Тича - Шкорпиловци	Долни чифлик
777	VAR1174	/I – 9/ Старо Оряхово – Ново Оряхово – Шкорпиловци	Долни чифлик
778	VAR1175	/III – 904/ Долни чифлик – Кривини – Голица – Булаир	Долни чифлик

ПЪТИЩА 3 – ТА КАТЕГОРИЯ

№	Път №	Наименование	Обслужваща община
1311	VAR3170	/VAR1175/ долни чифлик – м. Марин тепе	Долни чифлик
1312	VAR3172	/III – 904, Долни чифлик – Гроздьово/ Горен чифлик – м. Орлов камък	Долни чифлик
1313	VAR3173	/III – 9042, Перник – Венелин/ - м. Турсуна	Долни чифлик
1314	VAR3176	/III – 2083/ Гроздьово – х. Бункера	Долни чифлик
1315	VAR3177	/III – 906, Рудник – Дюлино/ - Юнец	Долни чифлик

Източник: Решение № 236 / 13.04.2007 г. на Министерски съвет

Поради спецификата на района – селскостопански с преобладаващ полупланински релеф, по голяма част от пътищата се придвижват тежки машини, в следствие на което асфалтовата покривка се износва бързо и на множество места е в лошо състояние. Уличната мрежа също е компрометирана. Във всички населени места има неочакълени и неасфалтирани улици.

С оглед на подобряване на пътната мрежа и в съответствие с плановите дейности е осъществен основен ремонт и са изградени местни общински пътища до 2014 г., както следва: - м. път Шкорпиловци - В.З. Шкорпиловци - КК Шкорпиловци - IV-90403 път IV клас - Д. чифлик – Кривини – Бърдарево - Булаир - IV-90604 път IV клас - Старо Оряхово – Дюлино - Юнец - IV-90409 път IV клас – Гроздьово - х. Бункера.

Набелязаните проблеми за междуселищния автомобилен транспорт важат с пълна сила и за улиците в отделните населени места. Този проблем е постоянен, като за решаването чу общината черпи собствени и външни средства.

През последните години са реализирани следните проекти:

1. Реконструкция и рехабилитация на улична мрежа в с. Голица, с. Пчелник, с. Детелина, с. Г. чифлик – улица № 3 , улица „Стара планина“, улица „Паисий Хилендарски“ в с. Пчелник, улица „Тинтява“, улица „Стара планина“ в с. Горен чифлик, улица „Главна“ в с. Детелина, улица „Първа“ в с. Голица. ПРСР 2007-2013. Въведени в експлоатация на 26.01.2015 г.

2. „Проект за възстановяване и облагородяване на крайбрежната алея в с. Шкорпиловци” - ИАРА, МИРГ "Български Черноморски сговор Бяла-Долни чифлик-Аврен"

3. Реконструкция и рехабилитация на улична мрежа в гр. Долни чифлик и с. Старо Оряхово, общ. Долни чифлик, - ул. „Армейска“, ул. „Демокрация“, ул. „Сокачев“ и ул. „Трети март“ в гр. Долни чифлик и ул. „Св. св. Кирил и Методий“ в с. Старо Оряхово Програма за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г. – въведен в експлоатация на 03.08.2020 год.

4. Реконструкция на пешеходна алея между с. Шкорпиловци и КК „Шкорпиловци“;

5. Изпълнение на инженеринг за реконструкция на тротоари и прилежащи зелени площи в гр. Долни чифлик, с. Пчелник и с. Горен чифлик;

6. Рехабилитация и реконструкция на ул. „Тунджа“, с. Старо Оряхово

Със средства от капиталовата програма на общината са изпълнени:

1. Основен ремонт на улици в гр. Долни чифлик: ул. „19-ти февруари“, ул. „5–ти декември“ (част), ул. „Акация“, ул. „Априлско въстание“, ул. „Бистрица“, ул. „Бор“, ул. „Бреза“, ул. „Булаир“, ул. „Бузлуджа“, ул. „Видин“, ул. „Витоша“ (част), ул. „Вихрен“, ул. „Волга“ (част), ул. „Детелина“ (част), ул. „Божур“, ул. „Иглика“, ул. „Кокиче“, ул. „Латинка“, ул. „Лилия“, ул. „Люлин“, ул. „Марин тепе“, ул. „Минзухар“, ул. „Мусала“, ул. „Нарцис“, ул. „Огражден“ (част), ул. „Опълченска“, ул. „Осогово“, ул. „Пирин“ , ул. „Родопи“, ул. „Ружа“, ул. „Самуил“ (част), ул. „Синчец“, ул. „Стара планина“, ул. „Странджа“, ул. „Теменуга“ (част), ул. „Тракия“, ул. „Черни връх“, ул. „Черно море“ (част), ул. „Шейново“ ,ул. „Явор“, ул. „Ясен“ (част), ул. „Иван Асен“, ул. „Детелина“, ул. „Калоян“ , ул. „Лонгоз“ , ул. „Камчия“ , ул. „Арда“

2. Основен ремонт на улици в с. Венелин – ул. „22-ра“

3. Основен ремонт на улици в с. Голица - Ул. „22-ра“, ул. „4-та“, ул. „9-та“, площад до училището, до църквата, ул. „5-та“

4. Основен ремонт на улици в с. Горен чифлик - ул. „Камчия“, ул. „Божур“, ул. „Акация“, ул. „Трифон Зарезан“

5. Основен ремонт на улици в с. Гроздьово - ул. „Бачо Киро“, ул. „Жечка Карамфилова“

6. Основен ремонт на улици в с. Пчелник - ул. „Елешница“, ул. „Бистрица“, ул. „Стара планина“, ул. „Лилия“, ул. „Еделвайс“, ул. „Иглика“, ул. „Дунав“, ул. „Камчия“, ул. „Мусала“

7. Основен ремонт на улици в с. Рудник - ул. „Трета“, ул. „Шеста“, ул. от о.т. 48 до о.т. 53

8. Основен ремонт на улици в с. Старо Оряхово - ул. „Лом“, ул. „Орфей“, ул. „Камчия“, ул. „Пирин“, ул. „Цар Симеон“, ул. „Иван Вазов“

9. Основен ремонт на улици в с. Шкорпиловци - ул. „Стара планина“, ул. „Хан Тервел“, ул. „Цар Петър“, ул. „Струма“

10. Основен ремонт на улици в с. Солник- ул. от о.т. 145 до о.т. 139, от о.т. 139 до о.т. 137, от о.т. 137 до о.т. 138

Към момента на изготвяне на ПИРО общината изпълнява следните проекти:

1. Подкрепа за инфраструктура и дейности за подобряване средата на живот и опазване на околната среда чрез ефективно използване на екологичните дадености – основен ремонт на ул. „Братя Шкорпил“, с. Шкорпиловци, МИРГ Бяла-Долни чифлик-Аврен - административният договор за предоставяне на безвъзмездната финансова помощ е от 13.04.2020 г.

2. Рехабилитация и реконструкция на обект: ул. „Еделвайс“ част от общинска пътна мрежа на община Долни чифлик – цялостно преасфалтиране;

3. Възстановяване на пътни настилки в община Долни чифлик:

Подобект с. Венелин

- Улица от о.т. 186 до о.т. 226

Подобект с. Горен чифлик

- Улица „Странджа“ от о.т. 52 до о.т. 46

Подобект с. Гроздьово“

- Улица „Мак“ от о.т. 132 до о.т. 121

ВиК инфраструктура

„ВиК“ ООД, Варна е дружество за водоснабдяване и канализация, в което собствеността е разпределена между държавата - 51% и общините на територията на областта с 49% в т ч. Община Долни чифлик.

Основната част от населените места и населението са осигурени с необходимите количества питейни води. Населените места Долни чифлик, Кривини, Гроздьово, Пчелник, Детелина, Старо Оряхово, Шкорпиловци, Ново Оряхово, Рудник и Юнец се захранват от магистрален водопровод "Камчийски пясъци". Населените места Булаир, Голица, Солник, Венелин, Горен чифлик и Бърдарево се водоснабдяват от местни водоизточници. Малка част от промишлените нужди се задоволяват, посредством собствени местни водоизточници.

Висок е делът на населението в общината обслужвано от пречиствателни станции за питейни води – 89,4%, при 80,2% за областта.

Общината е със сравнително добра обезпеченост от към водни ресурси, но тенденциите са към намаляване на водните запаси. Значителни участъци от населените места се нуждаят от рехабилитация на водопроводната мрежа. През летния сезон се наблюдава недостиг на питейни води в село Булаир.

Съгласно РПИП /Регионално прединвестиционно проучване/ за обособена територия на „ВиК – Варна" ООД, изготвено в периода 2016 – 2019 г.:

Таблица 13: 25 Реконструирани водопроводи

Населено място	Реконструирани водопроводи
гр. Долни чифлик	11.24 км
с. Старо Оряхово	10.89 км
с. Гроздьово	13.96 км

Източник: ВиК

В гр. Долни чифлик дължината на магистралния водопровод е 198.8 км, от които рехабилитирани 18.1 км. Дължина на разпределителната мрежа – 78.1 км, от които рехабилитирани 1,8 км.

През последните години единствено в с. Гроздьово е разширена водопроводната мрежа. Извършено е водоснабдяване на квартали с концентрация на ромско население по регулационния план на 31а, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, квартал източно от кв. 37 и кв. 38, квартал южно от кв. 38, кв. 39, кв. 41, кв. 43 (кв. 85, кв. 86), дължина - 1338 м. Започнало СМР през 2009 г. , въвеждане в експлоатация през 2018 г;

Изградеността на ВиК-мрежата е представена по-долу:

Таблица 14: Водопроводна и канализационна мрежа на територията на общината в км

Населени места	Водопроводна мрежа км.	Канализационна мрежа км.
гр. Долни чифлик	107,7	4
с. Булаир	6,3	
с. Бърдарево	8,7	
с. Венелин	14,3	
с. Горни Чифлик	29,7	
с. Голица	13,8	
с. Гроздьово	58,2	
с. Детелина	6,6	
с. Кривини	6,7	

с. Нова шипка	8,6	
с. Ново Оряхово	3,3	
с. Пчелник	35,4	
с. Рудник	4,6	
с. Солник	17,2	
с. Ст. Оряхово	21,7	
с. Шкорпиловци	29,4	
с. Юнец	3,2	

Източник: „ВиК" ООД – Варна

Значителна част от водопроводната мрежа е амортизирана и това води до чести аварии и значителни загуби на вода. Подобряването на качеството на водоснабдяването в общината изисква реконструкция, подмяна и доизграждане на водопроводната мрежа.

Таблица 15: Съотношение на подадените полезно изразходвани количества вода по населени места през 2018г., 2019г. и 2020г.

Населено място	**Подадена вода хил. куб. м подз. водоизточници**			**Полезно изразходвана вода хил. куб. м**					
				Битови нужди			**Промишлени нужди**		
	2018г.	**2019г.**	**2020г.**	**2018г.**	**2019г.**	**2020г.**	**2018г.**	**2019г.**	**2020г.**
гр. Долни чифлик	405,1	418,0	420,7	186,2	189,5	199,8	13,4	15,3	15,1
с. Булаир	7,1	5,9	6,7	4,4	3,9	3,6	0,1	0,1	0,1
с. Бърдарево	5,5	5,1	4,8	3,1	2,9	0,1	0,3	0,3	0,1
с. Венелин	34,7	34,3	36,9	18,4	19,5	21,2	1,8	1,8	1,2
с. Горни Чифлик	88,8	88	99,3	38,3	40,6	41,2	8,2	7,9	8,4
с. Голица	27,3	18,7	15,5	15,5	14,7	15,8	0,9	0,5	0,4
с. Гроздьово	142,5	143,8	161,8	64,6	66,1	71,1	3	2,9	3,3
с. Детелина	37,8	38,7	38,6	17,5	17,9	17,7	1,1	1,5	1,4
с. Кривини	8,8	11,1	11,8	3,6	4,5	5,2	0,3	0,3	0,4
с. Нова шипка	16,2	17,4	15,1	7,5	7,1	7,9	0,3	0,3	0,3
с. Ново Оряхово	16,9	14	22,7	7,1	8,1	10,3	0,4	0,5	0,4
с. Пчелник	93,2	102,6	104,5	40,4	39,7	45,6	2,5	2,4	2,4
с. Рудник	34,8	35,3	38,1	15,4	15,7	18,5	1,6	0,16	1,5
с. Солник	20,8	19,1	25,7	10,7	10,5	12,5	1,3	1,2	1,2
с. Ст. Оряхово	189,9	202,2	193,5	70,1	70,1	74,9	18,4	22,1	15,6
с. Шкорпиловци	197,8	183,7	189	29,8	29,4	34,4	63,3	62,4	51,4
с. Юнец	18	13,5	14,9	5,9	5,5	5,9	2,6	2,1	1,2

Източник: ВиК

Енергийна мрежа (вкл. възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) и енергийна ефективност)

Енергийната инфраструктура: ЕНЕРГО-ПРО Варна ЕАД чрез своите дъщерни дружества Електроразпределение Север АД и ЕНЕРГО-ПРО Продажби АД компанията осъществява дейностите разпределение и снабдяване с електрическа енергия на територията. Със своите собствени електрически съоръжения: Въздушни електропроводи СрН; Кабелни електропроводи СрН; трансформаторни постове; Въведени в експлоатация производители на ел. енергия от ВЕИ. Ежегодно Електроразпределение Север АД извършва рехабилитация и поддръжка на съществуващите съоръжения, както и изграждане на нови трафопостове и кабелни линии СрНи НН на територията на областта, ако има необходимост. Подстанциите в община Долни чифлик са свързани двустранно в районната мрежа 110 кV, което позволява по-голяма сигурност и резервиране при аварии в системата. В по-големите населени места има изградена пръстенна електроразпределителна мрежа средно напрежение за резервно захранване при нужда. Така развитата мрежа високо напрежение осигурява добри възможности за електрозахранване, но част от съоръженията са физически и морално остарели и с незадоволителна степен на надеждност.

Всички населени места получават захранване на средно напрежение, като на места, най-често в курортните комплекси, се явяват проблеми с възможностите за захранване на нови товари. Остарелите мрежи и ниската им надеждност в някои райони оказват негативно влияние на снабдяването на консуматори в рамките на нормативните параметри.

При влошаване на климатичните условия често възникват аварии. Има резки спадове в напрежението на подаваната ел. енергия. В общината за в бъдеще би трябвало да бъдат изградени допълнителни трафопостове, тъй като ще бъдат включени по-високи мощности и по-голямо потребление. На територията на община Долни Чифлик не се констатират реални перспективи за развитие на значителни електропроизводствени мощности.

На територията на всички населени места от община Долни чифлик има изградено улично осветление, което покрива цялата улична мрежа. Извършена е цялостна реконструкция на уличното осветление, която е довела до значителни енергоспестяващи резултати. Резултатите от инвентаризация след реконструкция на улично осветление сочат 2640 броя енергоспестяващи лампи.

Таблица 16: Данни за мощност и потребление:

Налична мощност преди реконструкцията	391.0 kW
Налична мощност след реконструкцията	249.4 kW
Годишно потребления преди реконструкцията (1138,2 час/г.)	445.038kWh
Годишно потребления след реконструкцията (1138,2 час/г.)	283.868kWh
Годишно потребления преди реконструкцията (3990 час/г.)	1.560.096 kWh
Годишно потребления след реконструкцията (3990 час/г.)	995106 kWh

Източник: „ЕНЕРГО-ПРО Мрежи“ АД

Предстои реализация проект „Рехабилитация и модернизация на системи за външно изкуствено осветление в община Долни чифлик“. В проекта се включват

следните дейности по населените места – гр. Долни чифлик, с. Гроздьово, с. Старо Оряхово, с. Шкорпиловци и к.к. „Шкорпиловци“, както следва:

1. Доставка и монтаж на LED светодиодни осветители за улично осветление;
2. Доставка и монтаж на автономни LED светодиодни осветители за парково осветление;
3. Изграждане на система за управление.

За по-чувствителен ефект за икономия на електрическа енергия е необходимо да се акцентира в посока доставка на соларни системи с акумулаторен модул за УО, особено в междублоковите пространства и училищните дворове.

Най-голям процент е потреблението на енергия в сферата на образованието, административни сгради и уличното осветление. В община Долни чифлик към момента е събрана частична информация за общинските целеви групи по сектори:

- Административни общински сгради;
- Образование - училища и детски градини;
- Здравни заведения;
- Улично осветление;
- Социални дейности;
- Личен сектор.

Най-голям процент е потреблението на енергия в сферата на образованието, административни сгради и уличното осветление. Сградите – общинска собственост на община Долни чифлик се разглеждат в няколко основни групи по предназначение:

• Администрация – обхваща сградния фонд на общинската администрация, стопански, културни и социално-битови обекти.

• Образование – обхваща училища, детски градини и спомагателни към тях обекти. В голямата си част те са строени при нормативни показатели, съответстващи за годините от преди седемдесетте, години в които все още не се е отчитало влиянието на настъпващата енергийна криза в световен мащаб. Освен това, през целия експлоатационен период на тези сгради и оборудване са отделяни недостатъчно средства за тяхното поддържане. Това прави тези обекти сериозен енергиен консуматор на и без това ограничения общински бюджет;

• Здравеопазване – включва детски ясли и кабинети за лекарска практика. Взаимният интерес изисква да се намери икономически обосновано решение за намаляване на енергопотреблението и в тази група общински обекти.

Състоянието на сградния фонд, жилищния сектор, услугите, транспорта, селското стопанство и индустрията в община Долни чифлик не се различават от тези в страната,

като основните причини за високата енергоемкост са: наследена енергоинтензивна структура – използват се в производствения сектор високоенергийни машини и технологии, морално остарели технологии, в строителството – външните стени на повечето стари сгради имат до 5 пъти по-големи топлинни загуби в сравнение с нормите за ново строителство, сутеренните и таванските плочи са без топлоизолация, топлинните загуби през прозорци и врати достигат до 50 %. Транспортът е с остарял машинен парк, лоша инфраструктура и нерегулиран трафик. В селското стопанство използваната техника за механизация и отоплението на селскостопанските обекти е високо енергоемка и морално остаряла. В обществения сектор сградите на училища, детски градини, административни сгради и читалища, с малки изключения, са в същото състояние – с неизолирани стени, стара дограма, неефективно отопление и осветление.

Пречките за реализация на целенасочените действия за енергийна ефективност са: липса на стимули за рационално енергопотребление, недостатъчна осведоменост на потребителите за възможностите за намаляване на консумацията, недостатъчна институционална база и др.

Общинските обекти, разглеждани от позицията на консуматори на енергия, могат да бъдат класифицирани по няколко по-съществени показателя:

• Година и тип на строителството;

• Състояние на външната обвивка – дограма, стени, подове и покрив;

• Енергоносители, тип и състояние на системата за отопление;

• Тип и състояние на системите за контрол и управление на температурния режим в отопляваните пространства;

• Мотивация за поддържане на икономичен режим на отопление.

Реалното термично съпротивление на ограждащите конструкции в някои случаи може да бъде многократно по-малко от съвременните норми, което би позволило при въвеждане на енергоспестяващи мерки да се постигне висока ефективност.

Сравнително голям е делът на общинските обекти на локално отопление. Наблюдава се и още един неблагоприятен факт – част от обектите се отопляват с електрическа енергия. Това, макар и за момента да изглежда икономически изгодно благодарение на силното свиване и часово ограничаване за ползване, то е за сметка на създавания микроклимат от една страна и нерационално използване на първични енергоносители от друга, което от позицията на националната икономика и въздействието върху околната среда е крайно неефективно използването на електрическата енергия за отопление. Изключение правят термопомпените системи, захранвани с ел. енергия.

1.4. Състояние на околната среда и зелената система на община Долни чифлик

Атмосферен въздух

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) се оценява, чрез норми за концентрациите на основните замърсители в атмосферния въздух, регистрирани за определен период от време (1 час, 8 часа, 24 часа, 1 година), установени с цел избягване, предотвратяване или ограничаване на вредни въздействия върху здравето на населението и/или околната среда, като тези нива следва да бъдат постигнати в определен за целта срок, след което да не бъдат превишавани. Под качество на атмосферния въздух се разбира състоянието на приземния слой на атмосферата, определено от състава и съотношението на естествените й съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство, територията на България е разделена на шест Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – Агломерация Столична, Агломерация Пловдив, Агломерация Варна, Северен/Дунавски район, Югозападен район и Югоизточен район. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва по райони, като се отчита спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрол. Община Долни чифлик попада в район за оценка и управление на КАВ (РУОКАВ) – "Северен/Дунавски район“. Съгласно Заповед № РД-257/25.03.2022г. на Министъра на ОСВ за утвърждаване на списък на районите (агломерациите) за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, в Община Долни чифлик за периода 2016-2020г. при измервания с мобилна автоматична станция (МАС) са превишени нормите по показател $ФПЧ_{10}$.

Регистрираните превишения показател $ФПЧ_{10}$ са през 2016 г. и не са актуални към настоящия момент. В периода 2017 – 2023 г., контрол на качеството на атмосферния въздух на територията на община Долни чифлик с МАС не е извършван.

В общината липсват големи промишлени предприятия с източници на замърсяване на атмосферния въздух.

На територията на община Долни чифлик има един постоянен пункт за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, разположен в землището на с. Старо Оряхово. Пунктът е позициониран в горска територия, далеч от урбанизирани територии, за мониторинг на „Горски екосистеми“. Данните от АИС „Старо Оряхово”, с. Старо Оряхово постъпват в Националната автоматизирана система за контрол качеството на атмосферния въздух (НАСККАВ). Контролираните замърсители от автоматичната станция са както следва: $ФПЧ_{10}$, SO_2, NO_2 /NO, CO и O_3.

Съгласно публикуваните на сайта на РИОСВ-Варна, Годишни доклади за състоянието на околната среда за периода от 2016 – 2022 г. в АИС „Старо Оряхово“, с. Старо Оряхово, община Долни чифлик, няма регистрирани превишения на средногодишните концентрации по показател $ФПЧ_{10}$.

Анализът[16] за състоянието на атмосферния въздух по контролираните 4 показатели за 2022г. са представени в таблицата по-долу:

Таблица 17: Осреднени концентрации по измерваните показатели в АИС „Старо Оряхово" за 2022г.

Показател за КАВ	**ФПЧ$_{10}$**	**O_3**	**NO_2**	**SO_2**
Норма (ПДК)	40 µg/m^{3}ср.год.	180 µg/m^3 ПИН	40 µg/m^3 ср.год	125 µg/m^3 ср.дн.
АИС "СтароОряхово"	9,72	61,74	2,63	11,99

ФПЧ10 - През 2022 г. са регистрирани 305 средноденонощни концентрации, като не са регистрирани превишения на ПС за СДН от 50 µg/m3. През месец август е регистрирана най – високата средноденонощна стойност от 15,14 µg/m3.

Средногодишната концентрация от 9,72 µg/m3 не превишава СГН от 40 µg/m3.

В сравнение с 2021 г. (средногодишна концентрация от 7,26 µg/m3) се запазват нивата на концентрациите под СГН.

Фигура 5. Средногодишни концентрации на ФПЧ$_{10}$ в АИС „Старо Оряхово" за периода 2009-2022г.

По данни от доклада за състоянието на околната среда през 2017 г. на РИОСВ Варна в АИС „Старо Оряхово", с. Старо Оряхово по показател ФПЧ$_{10}$ са регистрирани 329 средноденонощни концентрации, от тях 1 стойност превишава ПС за СДН. Регистрираната наднормена стойност от 53,54 µg/m^3 е през месец февруари, 2017г. Средногодишната концентрация от 7,98 µg/m^3 не превишава СГН от 40 µg/m^3.

Зелени площи и зелена система

Средната зелена площ в общината е 13 m^2/жител. Тя покрива норматива, определен Наредба №7 от 22 декември 2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните територии и устройствени зони - 4 m^2/жител за селата и 12 m^2/жител за малки градове. Паркове са изградени в селата Гроздьово, Шкорпиловци, Пчелник. В централната част на гр. Долни чифлик има поддържана зелена площ.

Почистването на уличните платна, площади, паркове и други територии от населените места се извършва от общинско социално предприятие „Благоустройство и озеленяване“. Община Долни чифлик също така има сключен договор през 2022г. с „ПОДИ“ ЕООД, с предмет на дейност „Поддържане на дървесни насаждения, зелени площи и пространства на територията на община Долни чифлик“.

Като цяло зелената системата в общината се нуждае от рехабилитация и обогатяване, за да бъдат възстановени нейните рекреационни, естетически, микроклиматични и екологични функции. Особено внимание следва да се обърне на екологичните функции на зелената система. Зелените площи предотвратяват разсейването на замърсители от промишлени дейности и транспорта, продуцират кислород, поглъщат част от вредните газове и праха, блокират миграцията на тежките метали /от транспорта и промишлеността/ в почвата и околната среда. Във връзка с това благоприятно въздействие върху околната среда на общината би имало транспортното озеленяване /създаване на зелени пояси около пътните артерии/, санитарно-защитното озеленяване /изграждане на залесителен пояс на депото за битови отпадъци в гр. Долни чифлик и др./, поддържането и изграждането на нови паркове и градини в населените места.

Отпадъци и управление на отпадъците

Всички 17 населени места в община Долни чифлик са включени в системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци. Делът на населението, обхванато от системите за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци е 100 %. Събраните смесени битови отпадъци се транспортират до инсталация на „Екоинвест Асетс” АД, находяща се в с. Езерово, община Белослав, където се извършва механично и биологично третиране, включващо сепариране на рециклируемите отпадъци и предаване за последващо оползотворяване и третиране на отделената органична фракция.

Дейностите по събиране и транспортиране на битови отпадъци до края на 2021г. са се възлагали по реда на Закона за обществените поръчки. Ежедневно генерираните битови отпадъци от територията на общината се събират в стандартни съдове, конструктивно пригодени за сметосъбиращата техника. Община Долни чифлик от 19.12.2021г. самостоятелно изпълнява събирането на битовите отпадъци с честота, определена със заповед на кмета на общината, в съответствие с изискванията на чл. 63

от Закона за местни данъци и такси. В община Долни чифлик се използват следните по вид съдове за събиране на битови и строителни отпадъци, собственост на общината представени в таблицата по-долу:

Таблица 18: Налични съдове за събиране на битови и строителни отпадъци

№	Вид на контейнерите	Материал	Обем	Брой	Честота на обслужване на контейнерите[17], определена по видове съдове
1	Фамилни кофи	HDPE	240 л	7100	**На територията на общината, услугите по организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци по график, съобразно заповедта на Кмета на общината по чл. 63 от ЗМДТ.**
2	Бобър	HDPE	1,1(m^3)	400	**На територията на общината, услугите по организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци по график, съобразно заповедта на Кмета на общината по чл. 63 от ЗМДТ.**
3	**Контейнер за строителни отпадъци**	**Метал**	**7 (m^3)**	**12**	**ОбщинаДолничифликпредоставяконтейнеризастроителниотпадъцидоадреспопредварителнонаправеназаявка**

За извършване на дейностите по събиране и транспортиране на битовите отпадъци общината е закупила транспортна техника, както и съответните съдове, които са разположени на определени от общината места.

По-детайлна информация за наличната техника за сметоизвозване закупената от общината техника за събиране и транспортиране на битови и строителни отпадъци е представена в таблиците по-долу:

Таблица 19: Техника и технически характеристики на транспортни средства за събиране и транспортиране на отпадъци на община Долни чифлик

№	Наименование на оборудването	брой
За дейностите по събиране и транспортиране на ТБО до местата за третиране		
1	Специализиран автомобил за обслужване на съдове с обем 1100/240 литра	3
За дейностите по събиране и транспортиране на строителни отпадъци до местата за третиране		

2	Специализиран автомобил за извозване на контейнери с обем 7 м^3 за строителни отпадъци	1
3	Контейнери с обем 7м^3	12

Транспортно средство №	1	2	3
Година на производство/регистрация	03.12.2021г.	03.12.2021г.	02.09.2022г.
Вид на транспортното средство	Специален автомобил	Товарен автомобил	Лек автомобил
Брой	2	1	1
Собственост	Община Долни чифлик	Община Долни чифлик	Община Долни чифлик
Обем на надстройката (m3)	21		16

Дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване на смесени битови отпадъци в община Долни чифлик са обезпечени с необходимите съдове за събиране и сметоизвозваща техника така, че да обхване 100% от населението, както и да осигури необходимата честота на извозване, при която да не допуска препълване на контейнерите.

Събраните битовите отпадъци се транспортират до инсталацията на „Екоинвест Асетс" АД, находяща се в с. Езерово, община Белослав, където се извършва механично и биологично третиране, включващо сепариране на рециклируемите отпадъци и предаване последващо оползотворяване на отделената органична фракция, чрез процеси на компостиране.

Община Долни чифлик е осигурила контейнери за строителни отпадъци, образувани от ремонтни дейности на домакинствата на територията на общината. През 2021 г. са закупени 12 броя контейнери за строителни отпадъци и товарен автомобил, като по този начин е осигурено събирането и оползотворяването на строителните отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на общината. Транспортирането на строителните отпадъци се осъществява от община Долни чифлик, съгласно издаден Регистрационен документ издаден от РИОСВ-Варна и сключен договор, за приемане на строителни отпадъци.

Основен проблем в Община Долни чифлик, свързан със строителните отпадъци, е неконтролираното им изхвърляне от гражданите и фирмите, което води до формиране на нерегламентирани сметища. Почистването на тези сметища става с финансиране от страна на общината. За недопускането им следва да изпълняват разпоредбите за управление на строителните отпадъци, регламентирани в Закона за управление на отпадъците и подзаконовите нормативни актови.

При извършване на строителни дейности на територията на Общината следва да се следи стриктно за изпълнение изискванията на Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 5 декември 2017 г. С приемането на Наредбата е създадена система за управление и контрол на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци, тъй като отпадъците от строителството и разрушаването във висока степен подлежат на рециклиране и повторна употреба. Така от проблем за околната среда те могат да се превърнат в ресурс. Това е основен подход в устойчивото управление на отпадъците. Приемайки общонационалната рамка на управление на строителните отпадъци, въвеждайки строги правила на местно ниво за разделно събиране при източника на образуване на отпадъците, насочвайки потоците към подходяща инсталация за преработка, ще се осигури на общината висока степен на рециклиране на строителни отпадъци и същевременно намаляване общото количество битови отпадъци.

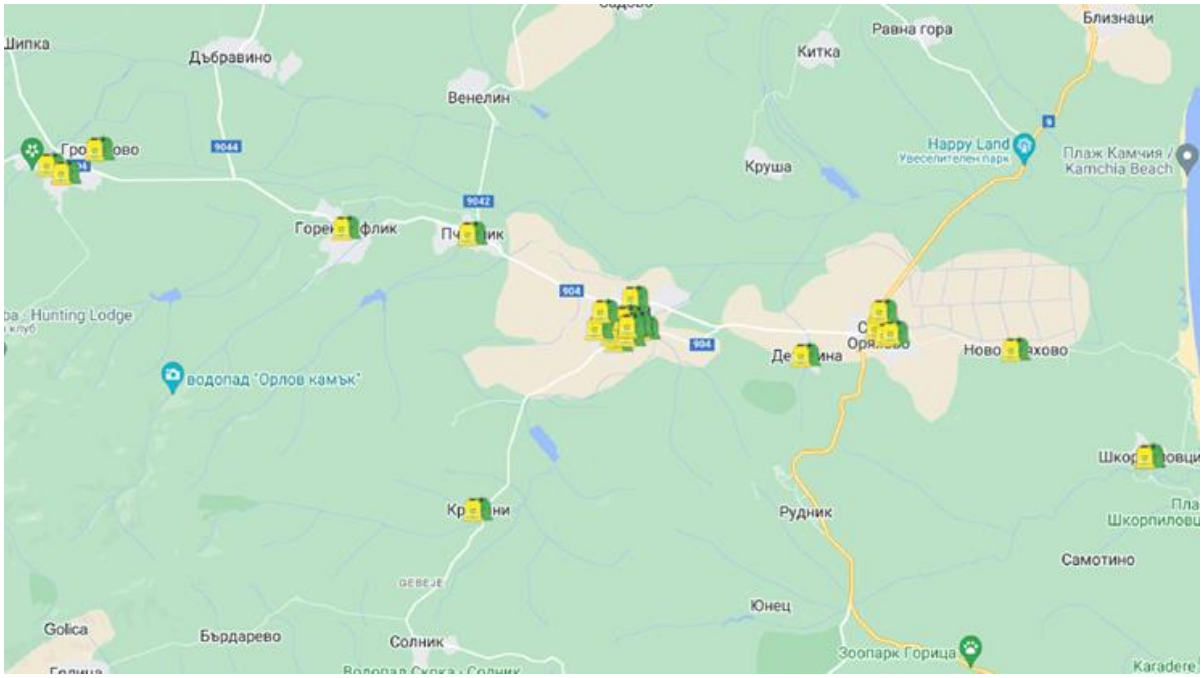
За извършване на дейностите по събиране и транспортиране на отпадъци по смисъла на § 1, т. 41 и 43 от ДР на ЗУО, община Долни чифлик, притежава регистрационен документ по чл. 35, ал.3 от ЗУО с № 03-РД-00000767-03/07.09.2022г. за следните видове отпадъци с код и наименование, съгласно Наредба 2 от 23.07.2014г. за класификация на отпадъците:

1. 170101 Бетон
2. 170102 Тухли
3. 170103 Керемиди, плочки и керамични изделия
4. 170107 Смеси от бетон, тухли, керемиди, плочки и керамични изделия, различни от упоменатите в 17 01 06
5. 170203 Пластмаса
6. 170802 Строителни материали на основата на гипс, различни от упоменатите в 17 08 01
7. 191212 Други отпадъци (включително смеси от материали) от механично третиране на отпадъци, различни от упоменатите в 19 12 11
8. 200138 Дървесина, различна от упоменатата в 20 01 37
9. 200201 Биоразградими отпадъци
10. 200301 Смесени битови отпадъци

В изпълнение на законодателните изисквания, община Долни чифлик е предприела действия за организиране на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Осигуряването на контейнерите и техниката за извозване за разделно събраните отпадъци от опаковки от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло на територията на община Долни чифлик се осъществява въз основа на сключен договор с организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки - „Булекопак” АД. „Булекопак“ АД работи с двуконтейнерна система за разделно събиране, която се състои от съдове с жълт цвят, предназначени за отпадъци от опаковки от хартия, пластмаса и метали и съдове със зелен цвят, предназначени за отпадъци от стъклени опаковки.

Техниката и съдовете са собственост на организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки. Съдовете за разделно събиране се обслужват със специализирана техника. Събраните отпадъци се извозват до се предават за третиране в Инсталацията за механично – биологично третиране на твърди битови отпадъци[18], с. Езерово, община Белослав за последващо третиране.

По договорите за разделно събиране на отпадъци. на територията на общината са разположени цветни контейнери в 55 точки за разделно събиране на отпадъците, като са обхванати 9 населени места от общината (гр. Долни чифлик, с. Горен чифлик, с. Гроздьово, с. Детелина, с. Кривини, с. Ново Оряхово, с. Пчелник, с. Старо Оряхово и с. Шкорпиловци).

Карта на разположените цветни контейнери на територията на Община Долни чифлик

Съдовете за разделно събиране в община Долни чифлик се обслужват при следната честота:

- жълти – три пъти месечно през м. юни, юли, август и септември и два пъти месечно през месеците от септември до май;
- зелени – един път на три месеца и при запълване на не по-малко от 70 % от капацитета на съдовете.

Община Долни чифлик през 2022г. е организирала система за разделно събиране на опасни (битови) отпадъци от домакинствата. Системата включва приемане на отпадъка в Мобилен събирателен пункт (осигурен от изпълнителя), осигуряване на транспорт и опаковка за безопасно транспортиране, последващо третиране и обезвреждане. Мобилният събирателен пункт е бил разположен в двора на автопарка в гр. Долни чифлик, ул. „Сокачев“ № 2 от 10:00 до 16:00 часа. Събраното количество

опасни отпадъци от домакинствата е 230,7 кг. През 2023г. Мобилният пункт ще бъде разположен на 30.06. /петък/ от 10.00 ч. до 16.00 ч., в двора на автопарка в града на ул. „Сокачев“ № 2 в гр. Долни чифлик. На пункта е предоставена възможност безвъзмездно да се предават следните видове опасни отпадъци, образувани от домакинствата:

- Живак и живаксъдържащи уреди - живак, живачни термометри, луминесцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак;
- Лакове и бояджийски материали – лакове, бои, политури, разтворители и разредители за боя, терпентин, лепила, мастила;
- Домакински препарати и химикали – почистващи препарати, дезинфектанти, белина, препарати за растителна защита и борба с вредители, киселини, основи, реактиви, химикали;
- Празни опаковки, обозначени със символите за опасност;
- Фармацевтични продукти – лекарства с изтекъл срок.

Община Долни чифлик има сключен Договор с „КОЕВ МЕТАЛ” ЕООД за сътрудничество за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци, в т.ч. негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), образувани на територията на общината. Количества предадени на площадките от физическите лица ИУЕЕО са 121 кг.

1.5. Административен капацитет на община Долни чифлик

Администрация и работа с граждани

Ефективната връзка между гражданите и администрацията е гаранцията за качествено и добро управление. Община Долни чифлик полага значителни усилия в надграждането на различни комуникационни канали, които да облекчат гражданите при подаването на сигнали или предложения, както и да спестят време като осигуряват онлайн заплащане на дължими такси и данъци.

Всички кметове, кметски наместници и специалисти по кметствата имат пълен достъп за работа с НБД „Население“ за предоставяне на административни услуги по гражданско състояние и ИС „Матеус“ за събиране на местните данъци и такси. Въведено е целогодишно събиране на местните данъци и такси, което има решаващо значение за пълноценно административно обслужване и изпълнение. Административните услуги по гражданско състояние се предоставят на момента, като техния брой е над 4 200.

Общината вече е включена в Средата за междурегистров обмен, с което се осигурява възможността за експертите от администрацията автоматично да извличат данни от основните регистри. Сред които са регистър БУЛСТАТ, Имотен регистър, Търговски регистър, Регистър на средните училища и детските градини, Регистър на дипломите и свидетелства за завършено основно и средно образование и придобита

степен на професионална квалификация, Регистър на производствата по несъстоятелност, Регистър на задължените лица и други.

Общинска политика

През годините Община Долни чифлик се утвърди като – активна при подготовката на проекти, финансирани от различни донорски програми – структурните и инвестиционните фондове на Европейския съюз, Земеделския европейски фонд и други. Основната част от проектите, финансирани с най-много инвестиционен ресурс, са с публичен характер, с бенефициент Община Долни чифлик. С управлението на тези проекти е натоварена Дирекция „Инвестиционна политика“ в Общината.

Административният капацитет на общината се доказва от опита й в изпълнението на проекти през периода 2014-2021, за който период има сключени договори за изпълнение за над 110 проекта.

Разходването на бюджетните и извънбюджетни средства се извършва при спазване принципите на законосъобразност, целесъобразност, ефективност, ефикасност и публичност и при стриктно спазване на фискалните правила на ЗФУКПС.

До 2024 г. Община Долни чифлик изпълнява 23 проекта на стойност 16 677 лв. Изпълняваните проекти са финансирани по линия на Кохезионния и Структурните фондове (КСФ), и с други средства на Европейския съюз, като финансирането на проектите е от програмни периоди 2014-2020 г. и 2021-2027 г.

1.6. Състояние на културно-историческото наследство на община Долни чифлик и развитие на културата

Култура

Опазването и предаването на културно историческото наследство и ценности се осъществява предимно благодарение на общинската администрация и работата на читалищата. Упоменатите по-горе шестнадесет читалища в общината са средища, които предлагат предимно културни дейности в комплексна форма. Те имат местен характер, история и традиции. Основните културни дейности, развивани в тях, са любителското творчество, допълвано от библиотечна дейност и от различни типове школи - езикови, музикални и др. п. в някои от тях.

В общината действат и петнадесет културни клубове на пенсионери., занимаващи се предимно с културно просветна дейност.

Към читалищата и културните клубове функционират общо петдесет и два колектива, като общият брой на самодейците надхвърля 2 000 души.

За всяка календарна година общината изготвя план на културните прояви и събития, в който се залагат инициативи от национален, регионален и местен характер.

Някои от по-значимите ежегодни културни прояви са Народният събор за вайковски и други певци и свирачи на Гермето край с. Голица, Национален поетичен

конкурс „Камчийски дни на поезията”, Общински фестивал на художествената самодейност,“ Седмица на морето“ – с. Шкорпиловци, провеждане на изложби „Сръчни ръце“, в които предоставяните експонати са изработени от деца и младежи. Приповдигнато празнично настроение предоставят изявите на създадения още през 2011 год. Общински детско-юношески духов оркестър, който със своите над 170 самостоятелни концерта и участия в конкурси и прояви, печели симпатии и уважение.

Археологическите паметници на тази територия свидетелстват за обитаване и обществен живот от далечни исторически времена. С най-голяма давност и най-трайни са следите, останали от траки и римляни. Касае се за части от изградената през Юстинианово време (527-565 г.) защитна система в източната част на Стара планина. Тя се е състояла от защитна стена "Герме", четириъгълни кули равномерно разположени по нея т.н. „Хемска порта“. Тя е минавала покрай сегашните населени места Обзор, Голица и Булаир. През нея е преминавал и римският път Анхиало - Марцианопол. Към съществуващата система са принадлежали редица римски военни крепости. От тях се намират останки край селата Голица - м. Борун, Градище, Бърдарево - м. „Градище“ и гр. Долни чифлик - м. „Голямото кале“.

Раннохристиянските гробища и базилика, както и старобългарския укрепителен вал " Табия " са свидетели на по-късни епохи. Най-старите исторически и културни паметници в общината са от времето на траките (крепостта „Ерак“ и м. „Шерба“), която все още е слабо проучена. От времето на Римската империя са се запазили още редица руини –„Ерите“(римска пътна крепост в устието на р. Камчия), Ранно-християнска базилика край с. Шкорпиловци и Римска пещ по пътя за резервата Шерба.

Историческото наследство на община Долни чифлик се съхранява и експонира в Етнографската сбирка в гр. Долни чифлик. Тя представя и местния бит от XIX и началото на XX век – поминък, занаяти, селско стопанство, обзавеждане и др., като трябва да се използват всички възможни форми за създаване и поддържане на висок публичен интерес.

Тази кратка описателна част отразява самобитността на местната общност и сочи на сериозни възможности за работа на правителствения и неправителствен сектор, за съхранение на специфичните знания и умения, предаването им на следващите поколения, нуждите от по-широко признание и публични представления на национално, регионално и местно ниво. В този смисъл, Народният събор за вайковски и други певци и свирачи, Националният поетичен конкурс „Камчийски дни на поезията“, Общинският фестивал на художествената самодейност и „Седмицата на морето“, заслужават да бъдат популяризирани и представени на по-високо ниво.

Осмислянето на разглежданата материя е в пряка връзка с изискванията на международното и национално законодателство, като качествено отношение по тази тема имат предимно следните актове:

Конвенцията на ЮНЕСКО за защита на нематериалното културно наследство през 2006 год. С приемането й от наша страна, нормите й стават задължителни. **ЮНЕСКО разглежда нематериалното културно наследство** като фактор за социално

включване и стимул за мобилизиране на обществата.

В Стратегията за развитие на българската култура 2019-2029 г. основният приоритет, който се поставя в сферата на културното наследство е свързан с опазването и социализацията на културното наследство и разкриването му като фактор за устойчиво развитие, идентичност и културен диалог. В проектът на стратегията е заложен подприоритет: „Актуализиране на съществуващата концепция за опазване, съхраняване и популяризиране на нематериалното културно наследство“ (НКН), което да отразява националната и регионалната специфика.

Основополагащите принципи са съхранение и развитие на местната идентичност, чрез ефективен маркетинг, популяризация и реклама, осигуряване съпричастност на местно ниво/предимно от общинските институции/ и търсене на съвременни форми на местно ниво за популяризирането на НКН.

В Закона за културното наследство (ЗКН), приет през 2009г., **нематериалното културно наследство е признато за културна ценност.** То може да има и материален характер, като тук се включват – материали, костюми, книги, които са свързани с бита на всеки човек. От тук следва и да се обособят отделните елементи на нематериалното културно наследство, които се включват в него и се проявяват в отделните области:

- Устни традиции форми на изразяване, включително и езикът като носител на нематериално културно наследство;
- художествено-изпълнителско изкуство;
- социални обичаи, обреди и празненства;
- знания и обичаи, които се отнасят до природата и вселената;
- знания и умения, свързани с традиционните занаяти.

Изследваната територия на община Долни Чифлик разполага с богато културно-историческо наследство още от дълбока древност – материално и нематериално, което се идентифицира с т. н. антропогенни ресурси. Към антропогенните ресурси се отнасят всички прояви на материалната и духовна култура на населението в България. Атрактивността им не се влияе от климатичните условия, което дава възможност за целогодишната им експлоатация. Антропогенни туристически ресурси за общината са: архитектурните паметници, археологическите находки, религиозни обекти /църкви, манастири, джамии, медресета и др./, музейни експозиции, културни институции /читалища, самодейни състави/, спортни обекти /стадиони, фитнес центрове/, циркови представления, концерти, кинопрожекции и др.

Предаването на ценностите в автентичния им вид от поколение на поколение е от изключително голямо значение за развитието на територията, тъй като ценностите се явяват продължение на националната памет и в най-голяма степен допринасят за поддържането на българския бит и култура.

Основните области, оказващи влияние върху нематериалното културно

наследство на територията на общината са: етнографската и етническа принадлежност на местната общност и местния фолклор.

Информацията по-горе конкретно представя материалното и нематериалното културно наследство на територията на общината.

Основните изводи, тенденции, перспективи и заплахи се свеждат до следните констатации:

Културно-историческото наследство на общината е богато и с хилядолетна история. За него обаче не са полагани системни и целенасочени институционални грижи, поради което липсват обичайните вертикални и хоризонтални връзки с държавата и местния бизнес, няма последователна и надграждаща местна политика, поради което територията е слабо развита в това отношение. Искра на надежда засега са само читалищата и функциониращите към тях самодейни състави. Общината дава свой съществен принос с организацията и финансирането на скромни културни прояви. Активността по популяризирането им е твърде невзрачна.

Елементи на градското културно наследство в градовете

Местните културни традиции, обичаи и прояви са достатъчно богати, за да придадат привлекателен образ на общината, ако не за масовия турист, то за привържениците на традиционния фолклор и най-вече – за жителите на общината.

В ежегодния културен календар се открояват няколко събития с международно, национално и регионално значение:

- Ежегоден „Народен събор за ваяшки и други народни певци и свирачи „Гермето” с. Голица, общ. Долни чифлик, който се провежда се през първата събота на м. август;
- „Националната седмица на морето. Провежда се през първата седмица на м. август протича с много конкурси, спортни и увеселителни прояви;
- Пресъздаване на обичая „Петльов ден“, провежда на 2 февруари;
- Регионален фестивал на турския фолклор във Варненския край - 28 април;
- Майски дни на културата се провеждат от 1 до 24 май;
- Регионален фолклорен фестивал „Мегданско хоро на Гергьовден“ с. Старо Оряхово -5 май;
- Регионален фолклорен събор „Хоро на мегдана“ с. Рудник, през м. август;
- Местен конкурс за „Най-добър винопроизводител“, през м. февруари;

За запазването и развитието на културните традиции, както бе вече подчертано, основна роля има дейността на читалища в община Долни чифлик. Шестнадесетте читалища в общината като обекти за предлагане на комплекс от културни дейности са с подчертан местен характер, имат богата история и традиции. Поради това те са с най-добре представена (развита) инфраструктура. Основните културни дейности, развивани в тях, са любителското творчество, допълвано от библиотечна дейност и от различни

типове школи (езикови, музикални и др.) в някои от тях. В община Долни чифлик действат 3 младежки и 15 културни клубове на пенсионери.

Към читалищата и културните клубове функционират общо 52 колектива, като общият брой на самодейците надхвърля 2 000 души.

Община Долни чифлик изготвя план на културните прояви за всяка календарна година, в който са заложени прояви от национален, регионален и местен характер.

Ежегодно в общината се отбелязват 17 празника от народния календар – "Сурваки", "Бабин ден", Петльов ден" и др.

Някои от по-значимите ежегодни културни прояви са Народният събор за вайковски и други певци и свирачи на Гермето край с. Голица, Национален поетичен конкурс „Камчийски дни на поезията", „Майските дни на култура" (концерти, изложби, конкурси от 1.05 до 24.05), Седмица на морето – с. Шкорпиловци.

Историческото наследство на община Долни чифлик се съхранява и експонира в Етнографската сбирка в гр. Долни чифлик. Тя представя народния бит от XIX и началото на XX век – поминък, занаяти, селско стопанство, обзавеждане, облекла, накити, пафти, обеци, колани от Долни чифлик и общината. Паметта на града е съхранена чрез много предмети, документи, свидетелства, снимков материал от бригадирското движение, училищата, военното дело и много други.

Градското културно наследство на Долни чифлик е съсредоточено в т. н." Културен дом". Сградата е построена в началото на 80-те години. Нейната застроена площ е 1740 кв. м, разполага със зрителна зала за около 480 места и още една по-малка мултифункционална зала, компютърна зала, балетна зала, фитнес салон и още около 30 спомагателни помещения. В нея са поместени едното от читалищата на града, музейната сбирка на общината, библиотеката на града, уникална ритуална зала и една социална услуга – ЦСРИ. В сграда се съхранява и една дарена колекция от картини на български художници – около 40 на брой. В централното фоайе на втория етаж известният маринист и сценограф ист на Варненска опера Ангел Атанасов (дарител на картините) сътворява върху стена от фаянс картина с размери 15 на 3 метра.

Липсва информация за наличието напаметници от изключителна културна важност, неизключителни наследствени елементи, които да предпоставят местен, регионален, или национален интерес. Относително нов градски елемент е споменатата сграда на културния дом, където са съсредоточени голяма част от културното наследство на общинския център и правилното й стопанисване и опазване, ще съхрани бедния градски културен пейзаж.

1.7. Мястото на Община Долни чифлик във фокуса на регионалната политика

Информацията, представена в настоящата точка, е разгледана от гледна точка на мястото на Община Долни чифлик в Актуализираната Националната концепция за пространствено развитие (НКПР).

Община Долни чифлик е една от общините от област Варна – Аврен, Аксаково, Белослав, Бяла, Варна, Ветрино, Вълчи дол, Девня, Дългопол, Провадия и Суворово. Град

Долни чифлик е административен център на общината. Община Долни чифлик граничи с общините Аврен, Дългопол, Бяла, Провадия, Поморие, Несебър и Руен, а източната граница е Черно море.

Община Долни чифлик се разполага в Североизточна България, в подножието на Източна Стара планина, а част от територията й покрива поречието на р. Камчия. Разположена е в югоизточната част на област Варна и обхваща част от централната част на Българското Черноморско крайбрежие.

С площ от 489,093 km^2 заема 2-ро място сред 12-те общини на областта, като това съставлява 12,78% от територията на областта.

През територията на общината преминават важни железопътни и шосейни коридори с национално и международно значение. На територията й се намира гара от жп линията Синдел-Карнобат, през която е трасиран пан европейски транспортен коридор № 8. Третокласният път III-904, минаващ през общинските населени места Старо Оряхово и Гроздьово, ги свързва с Община Провадия и е с важно стопанско значение за цялата Варненска област. Той е най-пряката шосейна връзка на населените места от Североизточна България с Южното Черноморие. Транспортни оси обслужват освен връзките със съседните общини от Черноморския регион, но и вътрешността на страната. Оста Варна – Бургас, формирана от първокласния път I-9 и III-906 има важно стопанско значение, тъй като производствените и пазарни връзки на общината са ориентирани главно към двата черноморски икономически центъра и двете международни пристанища и летища, през които преминава по-голяма част от експортната й продукция. Има ключова роля за развитието на туризма по крайбрежието. Провежда целия туристически трафик между Северното и Южното Черноморие, има важно международно значение, тъй като осъществява връзки със съседни страни - Румъния и Турция, част от Европейски коридор № 8.

Град Долни чифлик е определен като град от 5-то йерархично ниво –много малки градове и села – центрове на общини, където се осъществява първичното обслужване на населението на общините и където са налични работни места извън селскостопанската заетост – в сферата на социалните услуги, търговията, администрацията, промишленото и занаятчийското производство, образованието, културата.

Съобразно Националната концепция за пространствено развитие е равномерното разположение на малките градове в територията на района е предпоставка за оптимално доближаване на предлаганите от града работни места и услуги до селските населени места. Особено важно е да се изявят и укрепват малките градове от центрове от 5-то йерархично ниво, особено в периферните и гранични райони общините с центрове от пето йерархично ниво са идентични с определените слабо урбанизирани (периферни) общини. Това са малки общини със затруднено социално-икономическо развитие. Разположени са по периферията на района и централната му част, формирайки феномена „вътрешна периферия“. В случая на Североизточния район,

общини с центрове от пето йерархично ниво са разположени извън осите, свързващи градовете от второ и трето йерархично ниво. Тези общини могат да бъдат включени в обхвата на т.н. „райони за целенасочена подкрепа". Стимулирането на техните центрове е важно, за да могат да предлагат необходимите първични услуги на населението, както и работни места извън земеделската и горската функция.

Общините Аврен, Бяла, Долни Чифлик и Каварна попадат във втора група – с висококачествени ресурси и силно туристическо развитие. Тази група има сходни характеристики с първата, но стойностите и съответно влиянията на туризма, които те понасят, са по-ниски. При тези общини би било удачно стимулиране на бъдещо туристическо усвояване на територията, за разлика от целево ограничаване, каквото е необходимо при първата група.

На езика на политиката за пространствено развитие, в плановия период (2021-2027 г.), интегрирането на териториалните инвестиции за стимулиран растеж следва да се насочи към следните обекти:

Главна Източна урбанистична ос – „Портал Варна – Портал Бургас". Мотивите за това предложение са:

а) Градовете Варна и Бургас са най-силните балансьори в източната частна полицентричния модел, българските портали на ЕС по източната му външна граница;

б)Реализирането на АМ „Черно море" е на фаза „идеен проект" и няма осигурено финансиране към момента, но с изграждането й, ще се завърши автомагистралният пръстен „Хемус –Черно море – Тракия" - една от стратегическите цели на транспортно-комуникационната схема на страната, както и пряк принос в намаляването на неравенствата между Северна и Южна България;

в) Изграждането на АМ „Черно море" ще подобри осезателно достъпа на международния транзитен трафик до двете най-големи пристанища - Варна и Бургас, както и на туристическия поток до цялото Черноморие;

г) Изграждането на магистралата, подкрепено с целеви инвестиции в двата центъра от 2-ро ниво (Варна и Бургас), би създало предпоставки за реално функциониране на този урбанистичен коридор с всички позитивни ефекти в местните икономики, в туризма, в демографския баланс, в екологията;

д)„Тежестта" на инвестициите в тези локализации (Варна и Бургас) се увеличава пропорционално на отдалечеността от центъра (София), чиято притегателна сила се стремят да балансират/неутрализират;

е) Градовете Варна и Бургас са обект на подпомагане и по оста „интегрирано градско развитие", което е предпоставка за синергичен ефект на целевите инвестиции и още един стимул за тяхното развитие в силни балансьори на столицата.

В тази връзка Община Долни чифлик има потенциала да организира и изгради партньорство с различните заинтересовани страни, защото на територията й са

разположени разностранни в своята дейност икономически оператори, активни неправителствени организации като представители на гражданското общество, множество спортни клубове и училищно настоятелства с грижа в сферата на образованието.

Възможност за кооперирane със съседни общини

Новият интегриран териториален подход, приложим в програмния период 2021-2027 г. може да се разглежда като „съвместна инициатива“ на различни ведомства в страната, които са със „споделена отговорност“ с оглед неговото надлежно структуриране и приложимост.

Община Долни чифлик граничи с общините от област Варна: Дългопол, Провадия, Аврен и Бяла и от област Бургас – Несебър, Поморие и Руен.

Налице е историческа свързаност на територията на общината с други територии, както в област Варна, така и в страната като цяло. През последните години е налице и процес на сближаване с някои общини и територии извън пределите на страната.

Тези връзки и зависимости в плановата дейност досега са се разглеждали и отчитали главно в културно-исторически, и доста по-малко – в социално-икономически аспект. Прилагането на интегриран подход в стратегическата планова дейност на общинско равнище през новия планов период 2021 – 2027 г. обаче налага задължителното откриване, интензифициране и укрепване на връзките на общината със съседните територии извън административните й граници, които имат потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината и за повишаване на мултипликационния ефект от разработването и изпълнението на съвместни проекти.

През 2023 г. Община Долни чифлик приключи съвместни проекти, финансирани от Местната инициативна група „Долни чифлик – Бяла“ (МИГ) и Местната инициативна рибарска група „Черноморски сговор Бяла – Долни чифлик – Аврен“ (МИРГ). Чрез тях има възможността да реализира различни проекти на територията на общината в инфраструктурен и социално-икономически аспект. Съседните територии на община Долни чифлик през плановия период 2021 – 2027 г. могат да окажат преди всичко положителни въздействия върху нейното социално-икономическо развитие.

Община долни чифлик е част от Регионално сдружение за управление на отпадъците (РСУО) „Провадия“, в което членуват още осем общини - Суворово, Аврен, Бяла, Ветрино, Вълчи дол, Девня, Дългопол и Провадия.

Регион Провадия е включен в Приложение № 8 Индикативен списък на РСУО, в които е необходимо да се осигурят инсталации за третиране на биоразградими отпадъци във връзка със задълженията за разделно събиране на хранителните отпадъци на НПУО за периода 2021-2028г. Във всеки от регионите за управление на отпадъците, системите за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови

отпадъци осигуряват като минимум изпълнението на целите по чл.31, ал.1 от ЗУО. От 2022 г. до момента са взети следните решения на общото събрание:

- Дава съгласие кметовете на заинтересованите общини от РСУО –Провадия да предприемат действия за кандидатстване пред ПУДООС по процедурата за безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци.

- Общините от сдружението се прегрупират за кандидатстване по ПОС 2021-2027г. за изграждане на системи за разделно събиране и рециклиране на биоразградими отпадъци, както следва:

- Общините Девня, Суворово, Ветрино и евентуално Вълчи дол на терен на територията на община Суворово;

- Общините Долни чифлик, Аврен и Бяла на терен на територията на община Долни чифлик;

- Общините Провадия и Дългопол за обща система.

Благоприятното влияние на съседните общини върху развитието на населените места и териториите в рамките на община Долни чифлик може да се разглежда в следните основни насоки:

1. Възможност за съвместно кандидатстване с големи проекти по Оперативните програми, изискващи значително съфинансиране от страна на бенефициентите, което е трудно осъществимо само от една община;

2. Реализация на съвместни проекти и инициативи на територията на съседни общини за опазване на околната среда, за ограничаване изменението на климата, за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;

3. Изграждане на значими съвместни инфраструктурни обекти, които могат да създават заетост на човешките ресурси в общината;

4. Сътрудничество на бизнеса между различните общини и създаване на съвместни предприятия;

5. Създаване на вертикални, хоризонтални и секторни клъстери в икономиката на съседните общини;

6. Подобряване здравното обслужване на населението в община Долни чифлик чрез използване на капацитета на съседните по-големи общини;

7. Разработване на общи туристически продукти и маршрути, които ще съдействат за подобряване на икономическото състояние на общината;

8. Развитие на културните връзки и културния обмен между съседните общини;

9. Разнообразяване на културния живот в общината чрез задълбочаване на сътрудничеството с културните институции на съседните общини;

10. Изграждане на общи политики за най-ефективно използване на потенциалите на съседните общини, и др.

Пред общината стои предизвикателството да реализира съвместни проекти с общини извън границата на страната и по Програмата за Черноморския басейн.

II. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДОЛНИ ЧИФЛИК ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2021 – 2027

В част II е представена актуализираната стратегическа рамка за реализация на Плана за интегрирано развитие на Община Долни чифлик за периода 2021-2027 г., която обхваща и проследява взаимовръзката между формулираните визия, определените стратегически цели на развитието и свързаните с тях приоритети за действие, които е предвидено да бъдат реализирани посредством изпълнението на пакет от мерки и дейности, включващи подготовката, финансирането и изпълнението на конкретни проекти съгласно планираното в програмата за реализация на плана[19].

2.1. Подход за определяне на стратегическата рамка на Община Долни чифлик и осигуряване на съответствието ѝ със стратегически документи от по-високи йерархични нива

Подход при актуализация на стратегическата рамка за развитие на Община Долни чифлик

[1] Приложение №1 към ПИРО – Програма за реализация на ПИРО на Община Долни чифлик за периода 2021-2027

В процеса на актуализация на стратегическата рамка (визия, цели и приоритети) за развитие на Община Долни чифлик за периода 2021-2027 г., холистично са приложени следните четири подхода:

Стратегически подход – отчитайки Плана за интегрирано развитие на Община Долни чифлик за периода 2021-2027 г. като част от общата система от стратегически документи, установена със законодателните разпоредби и в рамките, както на националната политика за регионално развитие, чрез постигането на интегритет спрямо таргетираното регионално и пространствено развитие на Република България, така и в рамките на съответните политики за пространствено европейско и макро-регионално развитие;

Комплексен подход – вземащ предвид визията, целите и приоритетите за развитие на Общината за периода 2021-2027 г., в своята комплексност, (1) идентифицираните съществени силни страни, възможности и потенциали за развитие на Общината в резултат на проведените секторни анализи на територията и SWOT-анализа; (2) дефинирани цели и приоритети за развитие на Общината в стратегически документи

[19] Приложение №1 към ПИРО – Програма за реализация на ПИРО на Община Долни чифлик за периода 2021-2027

за предходния програмен период, както и документи, попадащи във времевия обхват на ПИРО; (3) осигуряването на съответствие при определянето на целите и приоритетите за развитие на Община Долни чифлик за периода 2021-2027 г. със стратегическата рамка на европейско, макро-регионално, национално, регионално и местно ниво.

Интегриран подход - целите и приоритетите в ПИРО на Община Долни чифлик са съгласувани и предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие както на общината като цяло, така и на отделните населени места, секторите (икономика, туризъм, базиран на културно-историческото и природно наследство, транспорт, екологична инфраструктура, образование, хуманно здравеопазване, социална работа и др.) в съответствие с действащите устройствени планове.

Подход „отдолу-нагоре“ – осигуряващ гражданското участие в процеса на формулиране и разработване на местната политика чрез изпълнение на набор от подходящи мерки и действия с оглед гарантиране прилагането на принципа на партньорство и осигуряване прозрачност на процеса по актуализация и реализация на Плана за интегрирано развитие на Община Долни чифлик;

Чрез прилагането на описания поход на планиране на регионалното, в т.ч. местното развитие на територията на общината и пространственото развитие, взаимната обвързаност и йерархична съподчиненост на системата от документи за стратегическо планиране, чрез използването на съотносими механизми за широко партньорство и координация между органите и институциите, бизнеса и гражданското общество, както и на базата на многофондово финансиране, се предвижда постигането на по-значими ефективност и ефикасност за реализация на дефинираните в ПИРО стратегически цели на местното развитие.

Осигуряване на съответствие със стратегическата рамка на европейско, макро-регионално, национално, регионално и местно ниво

При настоящата актуализация и с оглед осигуряване на съответствие със стратегическите цели и приоритети на европейско, макро-регионално, национално и регионално ниво, са разгледани релевантните стратегически документи, а именно: Европейска политика за сближаване за периода 2021-2027 г., Дунавската стратегия през периода 2021 – 2027г., Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България[20], Актуализирана национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.[21], Интегрирана стратегия за териториално развитие на Североизточен район[22].

За всеки от изброените стратегически документи обстойно са обследвани заложените цели, приоритети, мерки и интервенции за постигането им, резултатите от

[20] Приет с Решение № 203 на Министерския съвет от 07.04.2022 г.
[21] Приета с Решение № 306 на Министерския съвет от 07 май 2020 г.
[22] Приета с Решение № 898 на Министерския съвет от 16.11.2022 г.

които са взети предвид при актуализацията на стратегическата рамка на ПИРО на Община Долни чифлик.

Съответствие с Европейска политика за сближаване за периода 2021- 2027г.

В основата на политиката на сближаване на ЕС за периода 2021-2027 г. продължава да стои насърчаването, от една страна, на икономическото, социалното и териториалното сближаване чрез устойчива конкурентоспособност, научни изследвания и иновации, цифров преход и целите на Европейския зелен пакт и на Европейския стълб на социалните права, от друга. Новото законодателство засилва подкрепата за подготвеността на здравните системи и позволява по-добре да се оползотвори потенциалът на културата и туризма, които са сериозно засегнати от кризата, предизвикана от световната пандемия от коронавирус.

Фигура 6. Европейска политика за сближаване за периода 2021- 2027г**.**

Политиката на сближаване включва подкрепа за работещите и за мерките за справяне с младежката безработица и детската бедност; пълноценно функциониращ механизъм за реакция при кризи, за да се осигури възможност за временни мерки за използването на средствата в отговор на извънредни и необичайни обстоятелства.[23]

[1] Приет с Решение № 203 на Министерския съвет от 07.04.2022 г.
[1] Приета с Решение № 306 на Министерския съвет от 07 май 2020 г.
[1] Приета с Решение № 898 на Министерския съвет от 16.11.2022 г.

Визията, стратегическите цели и приоритети на ПИРО Долни чифлик са в съответствие с целите на Европейската политика за сближаване (ЕПС) за периода 2021-2027 г. и кореспондират с петте цели на политиката. Те намират пряк израз в дефинираната визия, стратегически цели, приоритети и мерки, които са индикативно обвързани с финансиращите фондове.

Съответствие със Стратегия на Европейския съюз за Дунавски регион

Стратегията на ЕС за Дунавския регион (СЕСДР) е съставена с цел справяне с най-честите предизвикателства, пред които са изправени държавите членки на ЕС и другите държави, разположени в същия географски район, и които следователно се възползват от засиленото сътрудничество, което допринася за постигане на икономическо,

[23] Източник: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/qanda_21_3059

социално и териториално сближаване. Разглежданите въпроси не могат да се решават единствено на национално ниво поради техния транснационален и стратегически характер. Стратегията създава синергии и улеснява сътрудничеството и създаването на мрежи между всички заинтересовани страни с цел по-ефективно използване на наличните ресурси. СЕСДР обединява девет държави членки на ЕС (Австрия, България, Хърватия, Чехия, Германия, Унгария, Румъния, Словакия и Словения) и пет държави извън ЕС (Босна и Херцеговина, Република Молдова, Черна гора, Сърбия и Украйна).

Фигура 7: Европейска стратегия за Дунавски регион

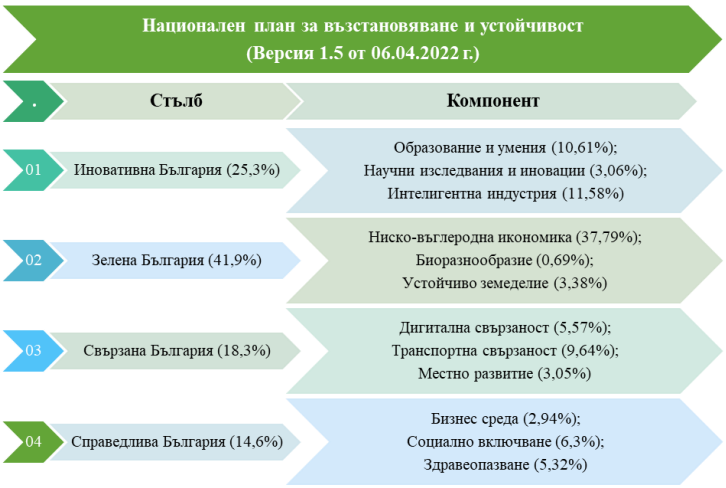
Стратегията обхваща четири основни тематични сфери: свързаност, опазване на околната среда, изграждане на просперитет и сигурност, отразени в тематични приоритетни области, координирани съвместно от определени институции в страните от СЕСДР, а именно координатори на приоритетни области.

Територията на Община Долни чифлик попада в обхвата на Дунавския регион в България. За постигане на приоритетите на Дунавската стратегия през периода 2021 – 2027г. ще се реализира Програма Интеррег „Дунавски регион“ 2021-2027, която е Европейска програма за транснационално сътрудничество за насърчаване споделянето и прилагането на съвместни решения за справяне с общите предизвикателствата и проблеми в Дунавския регион. Приоритетите на програмата са: Иновации, Свързаност; Околна среда и Добро управление, съвпадат с тези на Дунавската стратегия. Целите и приоритетите на ПИРО на Община Долни чифлик кореспондират с приоритетните области, залегнали в стратегията.

Съответствие с Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България

Основните цели на Плана за възстановяване и устойчивост са да способства икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от пандемията от COVID-19 както и да създаде една по-устойчива, справедлива и успешна икономика. В преследването на тези цели правителството изработи набор от мерки и реформи, които не само да възстановят потенциала за растеж на икономиката, но и да го развият и повишат.

Фигура 8: Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България

Това от своя страна ще позволи в дългосрочен план да бъде постигната стратегическата цел за конвергенция на българската икономика и нивата на доходите със средноевропейските. Същевременно, Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката в контекста на амбициозните цели на Европейския зелен пакт.

В краткосрочен план правителствената политика е насочена към повишаване на устойчивостта на националната здравна система и смекчаване на социално-икономическите последици чрез мерки за подкрепа на предприятията и заетостта, както и за гарантиране на подходящи безопасни условия на труд с оглед възобновяването на икономическата дейност.

Стратегическата рамка на ПИРО – Долни чифлик кореспондира с четирите стълба и дванадесетте компонента на НПВУ. Съобразявайки се със спецификата на територията и идентифицираните потребности са дефинирани стратегически цели, приоритети и мерки, чрез които се осигурява взаимовръзката с документа.

Националният план за възстановяване и устойчивост на Република България (НПВУ) е структуриран в четири стълба и дванадесет мерки:

Стълб 1. Иновативна България, целящ повишаването на конкурентоспособността на икономиката и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж чрез мерки в сферата на образованието, цифровите умения, науката, иновациите, технологиите и взаимовръзките между тях.

Стълб 2. Зелена България, с фокус върху устойчивото управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване а текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план.

Стълб 3. Свързана България, акцентиращ върху повишаване на конкурентоспособността и устойчивото развитие на районите на страната, каквито са подобряване на транспортната и цифровата свързаност, както и насърчаване на местното развитие, стъпвайки на специфичния местен потенциал.

Стълб 4. Справедлива България, с фокус върху хората в неравностойно положение за постигане на по-включващ и по-устойчив растеж и споделен просперитет за всички, както и с акцент върху изграждането на ефективни и отговорни публични институции, чувствителни към нуждите на бизнеса и потребностите на гражданите).

Съответствие с Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г., Актуализирана версия 2019г.)

Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 г. е средносрочен стратегически документ, който дава насоките за устройство, управление и опазване на националната територия и акватория и създава предпоставки за пространствено ориентиране и координиране на секторните политики. Актуализираната национална концепция за пространствено развитие за периода (АНКПР) 2013-2025 г., запазва своята ролята, като основен пространствен документ на България в областта на процесите в територията и секторните политики, но се осъвременява в контекста на общоевропейското пространствено полицентрично развитие, с акцент върху комплексно, интегрирано планиране и засилена стратегическа ориентация.

Фигура 9: Актуализирана национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.

АНКПР е основен инструмент за интегрирано планиране и устойчиво пространствено, икономическо и социално развитие. Стратегическата част на ПИРО – Долни чифлик е взаимосвързана с АНКПР.

Пространственото развитие на територията, вкл. зоните за прилагане на интегриран подход са разработени на база АНКПР. Осигурена е взаимната обвързаност между двата документа.

Съответствие с приоритетите и специфичните цели на регионално ниво Интегрирана стратегия за териториално развитие на Североизточен район

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен регион от ниво 2 е стратегически планов документ, определящ общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в годините на новия програмен период 2021–2027.

Визия за развитие на Североизточенн регион от ниво 2 е пренесена от Регионалния план за развитие (2014–2020 г.) и се подкрепя от всички заинтересовани страни: „Североизточният район на България – отворена към Черно море и света българска територия, съхранила богата история и материална култура, плодородна

земя, човешки капитал, развите инфраструктура, туристически имидж и насочила своя специфичен потенциал за постигане на общ икономически напредък и подобрено качество на живота."

Регионалният план за развитие на Североизточен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г. е документ за стратегическо планиране, който, като отчита специфичните характеристики и потенциала на района, определя средносрочни цели и приоритети за устойчиво и интегрирано регионално и местно развитие в съответствие с предвижданията на националните и европейски политики. В тази връзка са структурирани три стратегически приоритета за развитие на региона:

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: Повишаване на динамичността на региона в глобален мащаб

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2: Постигане на равен достъп да качествено образование, здравеопазване и социални услуги. Социално включване.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3: Териториално развитие и сближаване и осигуряване на устойчива околна среда.

Чрез стратегическата част на ПИРО – Долни чифлик е осигурена свързаност с трите стратегически приоритета и деветте специфични цели на ИТСР – СИР.

2.2. Визия за развитие на Община Долни чифлик за периода 2021-2027 г.

Визията за развитието на Община Долни чифлик в ПИРО фокусират усилията за ефективно усвояване на сравнителните предимства на общинската територия, нейните потенциали и сравнителни предимства, като същевременно се предложат ефикасни решения на най-наболелите проблеми на общината и местната общност. Въз основа на формулираните силни страни и предимства, както и основните проблеми е очертана следната **визия** на ПИРО Долни чифлик:

„Община Долни чифлик – модерен административен, културен и туристически център по Черноморското крайбрежие, с оптимална среда за развитие на бизнеса и пълноценна реализация на човешкия фактор, с добре развито селско и горско стопанство, привлекателна за младите хора, инвеститори и туристи, осигуряваща сигурност, чиста околна среда и висок жизнен стандарт за своите граждани."

Визията отразява кратко и ясно перспективите пред регионалното и пространственото развитие на територията на общината на основата на икономическите и социалните фактори. Избраната визия представя действителните потребности на жителите на общината за развитие на ключови икономически и социални сектори, както и тяхното желание за пространствена и естетическа промяна в жизнената среда, водеща до повишаване качеството на живот. Визията очертава стратегическите цели и приоритети на ПИРО на Община Долни чифлик и по този начин осъществява взаимна обвързаност и подкрепа на аргументацията за обособяването и приоритизирането на зони за прилагане на интегриран подход (зони за въздействие), където предвидените

мерки и бъдещите интервенции ще донесат най-голяма възвръщаемост на вложените средства и оптимално устойчиви ползи за обществото.

Във визията е заложена прогнозата, че в резултат от прилагането на плана за интегрирано развитие, община Долни чифлик ще стане привлекателно място за живот, с подобрени условия за живот за по-висока степен на икономическо развитие, чрез използването на местните потенциали за решаване на актуалните проблеми на развитието.

2.3. Стратегически цели и приоритети

Целите и приоритетите на актуализирания ПИРО на Община Долни чифлик са определени в съответствие с целите и приоритетите на стратегическите и планови документи за регионално и пространствено развитие на по-високите нива, като са съсредоточени върху решаването на конкретните проблеми на общината. Те се декомпозират и допълват и придобиват следния вид:

Стратегическа цел I: Ускорено икономическо развитие на общината и диверсификация на икономическите дейности с прилагане на иновации и осигуряване на благоприятна бизнес среда, щадяща ресурсите

Стратегическа цел II: Изграждане и рехабилитация на ефективна техническа инфраструктура за постигане на устойчиво развитие, съхраняване на околната среда и адаптиране и смекчаване изменението на климата

Стратегическа цел III: Осигуряване на благоприятна среда за развитие на човешките ресурси и подобряване качеството на живот чрез подобряване състоянието на административния капацитет и равен достъп до публични услуги

На посочените стратегически цели съответстват следните **ОСНОВНИ ПРИОРИТЕТИ:**

Към Първа стратегическа цел

Приоритет 1. Растеж, внедряване на иновации, надграждане и модернизация на общинската икономика и постигане на конкурентоспособност при щадящо използване на природните ресурси, опазване и възстановяване на околната среда и адаптиране към измененията в климата

Приоритет 2.Създаване на устойчива екосистема на туристическото предлагане

Към Втора стратегическа цел

Приоритет 3.Развитие на инфраструктурата като фактор за стабилизиране на икономическите и социалните процеси и съхраняване на околната среда и адаптиране и смекчаване изменението на климата

Към Трета стратегическа цел

Приоритет 4.Осигуряване на условия за достъп до качествени публични услуги и квалифицирана подкрепа в общността

Приоритет 5.Добро управление и партньорства със заинтересованите страни

При актуализация на ПИРО – Долни чифлик е декомпозирана стратегическата рамка с цел постигане по-добро съответствие с налични стратегически документи, релевантни на времевия обхват на ПИРО и постигане на синергия със стратегическата рамка на европейско, макро-регионално, национално, регионално и местно ниво за периода 2021-2027 г.

Стратегическата част на ПИРО е фокусирана и конкретна, и ясно показва избраната посока на развитие на общината и сферите, към които приоритетно да бъдат насочени усилията и основната част от инвестициите. Изведените 3 стратегически цели са допълнени, като всяка от тях съдържа и приоритети, които имат ясен фокус, допринасяйки както до постигане на съответната стратегическа цел, така до осъществяване на визията за развитие. Всеки приоритет отразява спецификата, потенциалите и проблемите на общината и е съобразен с предназначението на ПИРО да бъде инструмент за управление.

Набелязаните приоритетни направления, включени в Програмата за реализация на ПИРО на Община Долни чифлик представляват областите за действие, в които ще се концентрират финансови ресурси и общински инициативи през програмния период. Приоритетите конкретизират стратегически цели и дават направление на всяка една идея за развитието на общината.

Към стратегическите цели в ПИРО са формулирани следните приоритети и мерки за изпълнение:

Стратегическа цел 1. Ускорено икономическо развитие на общината и диверсификация на икономическите дейности с прилагане на иновации и осигуряване на благоприятна бизнес среда, щадяща ресурсите

Стратегическа цел 1. е насочена към икономическото развитие на територията чрез осигуряване на условия за бърз икономически растеж на местната икономика и заетостта, както и за създаване на условия за развитие и интернационализация и иновации на местния бизнес, насърчаване на инвестиционната активност и привличане на външни инвеститори. Тя ще бъде постигната чрез изпълнение на 2 приоритета.

В Приоритет 1.**Растеж, внедряване на иновации, надграждане и модернизация на общинската икономика и постигане на конкурентоспособност при щадящо използване на природните ресурси, опазване и възстановяване на околната среда и адаптиране към измененията в климата** е поставен фокусв подкрепата за аграрния сектор в т. ч. биоземеделие; разширяване на МСП и привличане на инвестиции; дигитализация на местната икономика; технологична модернизация на местната икономика и насърчаване на иновационната активност.

В новия програмен период бизнесът е изправен пред възможността за зелена (енергоефективна, кръгова и ниско-въглеродна) трансформация, чрез реализиране на зелени инвестиции, подобряване на енергийната ефективност, насърчаване намаляването на промишлените отпадъци и ресурсната ефективност на

производствените процеси. Залага се на развитието на екологично чисти производства, модернизиране на стопанства, вкл. биоземеделие; подкрепа за МСП по Програмата за икономическа трансформация; насърчаване намаляването на промишлените отпадъци и ресурсната ефективност на производствените процеси и повишаване осведомеността относно възможностите за управление на промишлените отпадъци.

Много важна е ролята на човешкия фактор, затова е предвидено повишаване на заетостта и ефективността на пазара на труда чрез насърчаване създаването на условия за нови работни места, подобряване на условията на труд и адаптиране към промените, подкрепа за осигуряване на заетост, включително и за хора в неравностойно положение с фокус развитието на социална и солидарна икономика.

В **Приоритет 2.Създаване на устойчива екосистема на туристическото предлагане** е поставен фокус върху развитие на туризма, който в община Долни чифлик има силен потенциал да се развива като сериозна икономическа дейност, диверсифицираща икономиката на района, като същевременно създава привлекателни работни места за млади хора. Необходимостта от включването на този потенциал в регионалния растеж е важна задача за бъдещето развитие на територията. Развитието на туристическата индустрия в община Долни чифлик се основава на уникалните природни дадености излаз на Черно море и културно-историческото наследство. Във фокуса на опазване и устойчиво оползотворяване на местното природно наследство, природни ресурси, местообитания и биоразнообразие е поставен проект за изпълнение на мерки за подобряване на благоприятния природозащитен статус (БПС) на видове и местообитания от Националната приоритетна рамка за Натура 2000 на териториите на защитените зони в община Долни чифлик. Разчита се на популяризирането на всички тези дадености.

Стратегическа цел II: Изграждане и рехабилитация на ефективна техническа инфраструктура за постигане на устойчиво развитие, съхраняване на околната среда и адаптиране и смекчаване изменението на климата

Приоритет 3. Развитие на инфраструктурата като фактор за стабилизиране на икономическите и социалните процеси и съхраняване на околната среда и адаптиране и смекчаване изменението на климата е насочен към подобряване качествата както на транспортната инфраструктура, в т. ч. строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоарни площи, съоръжения и принадлежностите към тях, велоалеи, пътна сигнализация и организация на движението. Обект на интервенция са и развитието на ВиК инфраструктурата в населените места ии изграждането на ПСОВ. Приоритетът предвижда въвеждане на мерки за енергийна ефективност и използване на енергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ). Има нужда от изграждане и развитие на обществени зони за отдих и рекреация и зелени площи, включително физически елементи на средата и зелена инфраструктура и подобряване на системата за управление на битовите отпадъци, предотвратяване образуването на отпадъци, ефективно използване на ресурсите

Стратегическа цел III: Осигуряване на благоприятна среда за развитие на човешките ресурси и подобряване качеството на живот чрез подобряване състоянието на околната среда, на административния капацитет и равен достъп до публични услуги

Приоритет 4. Осигуряване на условия за достъп до качествени публични услуги и квалифицирана подкрепа в общността заемат проекти изцяло насочени към подобряване на образователната и съпътстващата я инфраструктура и към осигуряване на достъп до качествено и приобщаващо образование, отговарящо на нуждите на пазара на труда. Развитие на спортната инфраструктура за предоставяне на съвременни и качествени услуги в сферата на спорта и физическата активност е свързано с реализирането на обекти за изграждане на нови спортни обекти и съоръжения и ефективно управление, рехабилитация и оборудване на съществуваща спортна инфраструктура, вкл. за масов спорт.

Надграждането и развитието на социалната инфраструктура и предоставяне на интегрирани здравно – социални и социални услуги в общността за деца, възрастни хора, уязвими групи, хора с увреждания ще се реализира както чрез поддържане и създаване на нови социални услуги, така и чрез интервенции в инфраструктура, оборудване и др. В контекста на осигуряване на достъп до публични услуги е разгледано подобряване на състоянието на културната инфраструктура: обновяване, модернизация на културната инфраструктура.

Приоритет 5.Добро управление и партньорства със заинтересованите страни е обвързан с въвеждане на дигитализация и повишаване капацитета на общината за устойчиво, модерно и електронно административно обслужване, както и реализиране на партньорски проекти.

Към всеки приоритет са формулирани ясни и обективни мерки, разкриващи какво точно трябва и може да се осъществи. Мерките са отворени и през целия програмен период могат да се конкретизират проекти, съотносими към тях. В този смисъл, въздействието на мерките не се изчерпва с дефинираните проекти в Програмата за реализация на Плана (Приложение №1 към ПИРО).

За постигането на конкретни резултати по всеки един приоритет е предвиден релевантен комплекс от мерки на тактическо ниво, включващ конкретни интервенции и дейности за постигането им, съотносими към отделни групи проекти/проекти на оперативно ниво. Мерките и интервенциите, по териториален признак, е предвидено да бъдат изпълнени както в обособените Зони за прилагане на интегриран подход (зони за въздействие), така и на територията на цялата община.

III. КОМУНИКАЦИОННА СТРАТЕГИЯ, ПАРТНЬОРИ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ И ФОРМИ НА УЧАСТИЕ В АКТУАЛИЗАЦИЯТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО

3.1. Преглед на средата в контекста на гражданското участие в процесите на разработване, изпълнение и наблюдение на регионалните политики

Нормативни предпоставки

Нормативни предпоставки за осигуряване на гражданско участие в процеса на формулиране, разработване, прилагане, наблюдение и контрол на регионални политики са регламентирани в следните документи: Закона за регионалното развитие, Правилника за неговото прилагане и Методически указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027г. на Министерство на регионалното развитие и благоустройство (март 2020г.).

Основен принцип за провеждане на държавната политика за регионално развитие е принципът за партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.[24]

Описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност се съдържат в Методически указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., издадени на основание на чл.17, т.9 от Закона за регионално развитие (ЗРР), изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 март 2020г. и имат за цел определяне на унифицирани процедури за възлагане, изработване, оценка, одобряване и прилагане на плановете за интегрирано развитие на общината.

За постигане на качествен и пълноценен процес на стратегическо планиране и устойчиво интегрирано регионално и местно развитие изключително важно е гражданското общество да бъде привлечено за участие на всички нива и етапи – и в отделните етапи на планирането, и в етапите на изпълнение, наблюдение и оценка на резултатите.

Същност на комуникационната стратегия

Същността на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастността и участието на населението на община Долни чифлик, структурите на гражданското общество и бизнеса, развиващ дейност на нейната територия, както и на партньорите и заинтересованите страни за участие в подготовката и изпълнението на ПИРО. Времевият обхват е регламентиран от времето за разработване на плана, периода на действието му и последващо отчитане на изпълнението му.

Комуникационната стратегия се разработва като част от Програмата за интегрирано развитие на Община Долни чифлик, която прилагайки подхода за устойчиво развитие и насърчаване на териториална и секторна интеграция осигурява подходящата рамка за интегрирани решения, приспособени към нуждите на хората и потенциала на територията с всичките съпътстващи условности и възможности за развитие и изграждане на функционални връзки с други общини.

През новия програмен период 2021-2027 Европа поставя акцент върху политиката за сближаване чрез цел „Европа по-близо до гражданите“, което изисква ангажираност на местна власт и гражданско общество, изграждане на сътрудничество между

[24] Източник: Закон за регионалното развитие, чл.2 ал.3 т.6, изм. и доп. ДВ №21/13.03.2020

заинтересованите страни и изпълнение на съвместни действия за посрещане на местните предизвикателства.

ПИРО се разработва съвместно с участието на идентифицираните заинтересовани страни на територията на Община Долни чифлик. За дефиниране на визията и целите на ПИРО и определяне на зоните за въздействие се привлече широк кръг заинтересовани страни. Процесът на обществените консултации започна с идентифицирането на заинтересованите страни и включването им чрез използването на съвременните технологични възможности.

Чрез прилагане на редица подходи за прозрачност и мотивиране се насърчава включването и ангажираността на различните заинтересовани страни в реализирането на ПИРО през периода 2021-2027. Важно е подходът „отдолу-нагоре“ да бъде прилаган през целия процес на разработване и изпълнение на документа за да се засили въздействието и резултатността, основани на предпочитаната на хората, както и за да се избегне „универсалния подход“ при планиране.

Основната цел на Комуникационната стратегия е да се насърчи партньорството и сътрудничество между заинтересованите страни и да се мотивират местните общности активно да участват в процеса на подготовка и реализация на План за интегрирано развитие на Община Долни чифлик (ПИРО).

Специфични цели на Комуникационната стратегия:

1. Да се повиши информираността на местните общности чрез осигуряване на прозрачност по отношение на процеса на подготовка и изпълнение на ПИРО-Долни чифлик;

2. Да се идентифицират заинтересованите страни и мотивира тяхната ангажираност, като се осигури прозрачност на процеса на изготвяне и изпълнение на ПИРО;

3. Да се насърчи информирано включване в процеса на широк кръг заинтересовани страни, като се отчете тяхната чувствителност и роля относно насоките и визията на Община Долни чифлик за програмен период 2021-2027;

4. Да се идентифицират информационни канали и инструменти за комуникация между Община Долни чифлик, гражданите, бизнеса и структурите на гражданското общество.

За прилагане на регионалната политика

Държавната политика за регионално развитие се основава на следните принципи:[25]

- ✓ Стратегически подход на планиране;
- ✓ Програмиране и концентрация на ресурсите;

[25] Източник: Закон за регионалното развитие, чл.2 ал.3 т.6, изм. и доп. ДВ №21/13.03.2020

✓ Допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от фондове на Европейския съюз, частни източници и от международни финансови институции;

✓ Междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;

✓ Съгласуваност с другите секторни и хоризонтални политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище;

✓ Партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

Предпоставки за успешно включване на гражданите

✓ Достъпен и приобщаващ процес, адекватен на целта;

✓ Актуална и разбираема информация;

✓ Равен достъп и привличане на всички заинтересовани страни;

✓ Включване на идеи и предложения на гражданите в решенията и политиките;

✓ Сътрудничество на принципа на равнопоставеност и зачитане на гражданските и човешки права.

Принципи и подходи на комуникационната стратегия на ПИРО на Община Долни чифлик[26]

Най-важният и общ принцип, който трябва да се прилага през целия процес е **придържането към високи професионални стандарти** при изпълнението на комуникационните мерки, за да се гарантира резултатността на целия процес. Всеки етап от подготовката и реализирането на ПИРО, включването на качествени проектни предложения в интегрирани териториални инвестиции в значителна степен зависят от информираността и компетентността на заинтересованите страни.

Основните принципи на Комуникационната стратегия, която е част от ПИРО и се разработва в контекста на документа са:

1. **Отчетност и публичност** в дейността на общината при изпълнението на ПИРО – създаване на условия за провеждане на дебат, предоставяне на обективна и достъпна информация. Необходимо е да се създаде усещането и сигурност, че всичко, което се случва е видимо за всички заинтересовани страни. Необходимо е още от самото начало на процеса да се обръща специално внимание **къде и под каква форма е достъпна цялата информация**, която касае ПИРО, информацията да е **достъпна и на разбираем език**, както и **навременна;**

[26]Бележка: Представената информация е посочена в ПИРО на Община Долни чифлик

2. **Защита и зачитане на обществения интерес** – изграждане на чувствителност и осъзнаване на значимата роля на местните общности в планирането на развитието и изпълнение на мерките;

3. **Прозрачност** - информиране на обществеността за изпълнението на ПИРО и осигуряване на възможност гражданите да изразяват своите очаквания и предложения, да коментират;

4. **Сътрудничество и партньорство** - всички мерки трябва да се изпълняват в открит диалог и взаимодействие с всички заинтересовани страни;

5. **Проактивна комуникация -** стриктно спазване на комуникационния план, съгласно мерките и сроковете в ПИРО, разпространение на навременна и коректна информация до заинтересовани страни, за да се избегнат предположения за невярна информация и спекулации;

6. **Комуникационните мерки да обслужват целите на ПИРО -** комуникационните мерки да са съобразени с ключови етапи от изпълнението на ПИРО за да не се допуска безцелно разпространение на информация, което няма да доведе до търсените резултати.

7. Общи послания и обща визия директно обвързани с ПИРО;

8. Специфичност на заинтересованите страни - необходимо е изборът на комуникационни канали и носители на информацията да е съобразен със спецификата на целевите аудитории;

9. Директно включване на заинтересованите страни – използване на канали и инструментариум за приобщаване чрез запитвания и интервюта на представители на заинтересованите страни.

Нива на гражданско участие

Информиране. Основополагащ етап, чиято цел е да информира гражданите и да ги насърчи да участват (публикации, презентационни материали и др.);

Консултиране. Етап, на който гражданите са поканени да коментират предоставената им информация и да споделят мнения (анкети, консултации, становища, предложения).

Вземане на решения. Вземане на съвместни решения е един от най-важните етапи, при който гражданите работят съвместно с управляващите за формулиране на общи решения, изисква се включване на заинтересованите страни (дискусионни форуми и др.);

Изпълнение на решенията. Гражданите и управляващите предприемат действия за реализиране на решенията (конкретни дейности или инициативи);

Наблюдение и оценка. Наблюдението и оценката на изпълнението е заключителен етап.

3.2. Участие на заинтересованите страни при актуализиране на ПИРО

Начин на идентифициране на заинтересованите страни

Планираните дейности в разработената Комуникационна стратегия за целите на актуализацията се фокусират върху няколко основни целеви групи. Подходът за комуникация с тях е специфичен и се определя в зависимост от ролята, която имат при разработване на ПИРО. Съобразно характеристиките на целеви групи се конкретизират ефективните комуникационни канали за получаване на информация и осигуряване на активното им участие в процеса на разработване и изпълнение на средносрочния стратегически документ.

Група 1: Публични институции: включва: публични институции на централната и местната власт - вземащи решения и/или отговорни за прилагането на регионалните политики на местно ниво. Включените в групата в голямата си част вече имат информация относно процеса на планиране и изпълнение на стратегическия документ на общината за програмния период 2021-2027г. В тази група са включени: областна администрация, общинска администрация и съседните общини в областта, образователни, социални, здравни, културни, спортни и др. институции и др.

Група 2: Местен бизнес, включва: местен бизнес - тази група заинтересовани страни, обединява основните неинституционални бенефициенти или засегнати от прилагането на плана за интегрирано развитие. При разработване/актуализиране на ПИРО тази групи заема важно място при определяне на приоритетите за развитие на общината и реализацията им, както и очакваните резултати в икономическата, социалната сфера, техническата инфраструктура, околната среда, вкл. представители на академичните среди, като носители на иновации и научни знания. Групата има определяща роля за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проектни идеи с участието на публичния сектор, насочени към подобряване на физическата среда и на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса.

Група 3: Гражданско общество и неправителствени организации (НПО), включва: гражданското общество и гражданите като крайни бенефициенти или засегнати в процеса на разработване и прилагане на регионалните политики на местно ниво, както и НПО.

Основни подходи

Един от ключовите приоритети в утвърждаване на местната администрация е осигуряване на лесен и достъпен интегриран подход за комуникация на гражданите и бизнеса с общината и прилежащите структури. За целите на приложената комуникационна стратегия са разгледани четири основни форми на гражданско участие в процеса на вземане на политически решения: предоставяне на информация,

консултиране, диалог и активно участие.[27] За осигуряване участието на заинтересованите страни е разработена и изпълнена Комуникационна стратегия за целите на актуализацията на ПИРО. Приложени са разнообразни подходи за постигане на консенсус между различните заинтересовани страни.

Предоставяне на информация. Предоставянето на информация за процеса на актуализиране на ПИРО е реализиран основно чрез интернет страницата на Община Долни чифлик - https://dolnichiflik.bg/.Всички заинтересовани страни са информирани за процеса на разработване на ПИРО. Регулярно на страницата се публикува информация за процеса на разработване на документа.

Консултиране/ диалог. За осъществяване на процеса на публично консултиране на актуализацията на стратегическата част на ПИРО са реализирани следните комуникационни дейности:

- ✓ **Проучвания:** През периода от 25 януари 2024 г. – 10 април 2024 г. за целите на актуализиране на Програмата за реализация на ПИРО е проведено проучване чрез: **анкетно проучване** с фокус развитие на общината, възможности, предложения за проекти и др. п. От страна на общинската администрация е обработена информация за проектна готовност за конкретни проектни идеи, вкл. мерки за ограничаване на изменението на климата за включване в Програма за реализация на ПИРО;
- ✓ **Публични консултации:** Провеждане на он-лайн консултации по проекта на документа (публикуване на проект на актуализирания ПИРО за обществено обсъждане);

Резултатите от работата със заинтересованите страни в процеса на актуализация на ПИРО – Долни чифлик са представени в Приложение 4.

3.3. Комуникационен механизъм при изпълнение на ПИРО

Комуникационен механизъм за осигуряване на информация, отчетност и прозрачност относно постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за реализация

Основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са **годишните доклади и междинната оценка**, както и **последващата оценка** след края на периода на действие на плана. В процеса на изпълнение на ПИРО те ще бъдат изготвени и обсъдени при спазване и изпълнение на основните форми на взаимодействие за осъществяване на партньорства и осигуряване на публичност. До тях ще имат достъп всички заинтересовани страни на страницата на общината в интернет.

В процеса на изпълнение е важно поддържането на изградените партньорства. Това ще даде реални шансове за постигане на стратегическите цели по максимално ефективен и ефикасен начин.

[27] Източник: Насоки за гражданско участие в процеса на вземане на политически решения, Съвет на Европа, приети от Комитета на министрите на 27 септември 2017 г. на 1295-то заседание на заместник-министрите)

Мерки за комуникация, информация и включване на заинтересованите страни и партньорите в процеса по бъдеща актуализация на програмата за реализация и идентифициране на нови проектни идеи в плана.

За повишаване нивото на информираност и подпомагане процеса на партньорското участие могат да бъдат използвани следните инструменти: съвещаване чрез електронна поща и интерактивна електронна страница; провеждане на събития (присъствено или он-лайн), за да се представи процесът на изпълнение на ПИРО на партньорите, и други.

Най-реалистичният подход за представителство на местната общност в смесените работни групи за наблюдение и контрол на разработването и изпълнението на ПИРО в общината е участието на кметовете/кметските наместници на населените места. Това е гаранция за истинско отчитане на интересите на жителите на селата, които имат специфични нужди и същевременно непознат потенциал за развитие и решаване на проблемите. В този процес местният кмет се нуждае от подкрепа и утвърждаване в системата на местното самоуправление, като му се предоставят реални възможности, включително финансови, за успешно изпълнение на отговорностите, които има пред жителите на населеното място.

IV. ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД

4.1. Подход за определяне на зони на въздействие

Критерии за определяне на Зони за прилагане на интегриран подход

Съгласно Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027г. на МРРБ, в ПИРО следва да се определят зони за въздействие, вкл. приоритетни зони. В тях основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Те следва да се определят на база на анализа на силните и слабите страни в общинската територия, резултатите от проучването на общественото мнение, стратегическите документи на Общината, както и на потенциалите за развитие. Това изискване е свързано с водещия принцип за „единство на социално-икономическото и пространственото планиране“.

По дефиниция „зона за прилагане на интегриран подход“ (зона за въздействие) е „пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социалната и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове“. Зоните следва да са част от територията на общината с конкретно функционално предназначение или собствен потенциал за развитие.

Зоната за прилагане на интегриран подход (Зоната за въздействие) се определя в границите на структурно обособена част от територията на общината, като конкретният й териториален обхват се съобразява и с разполагаемите финансови, времеви,

технологически и кадрови ресурси и потенциални партньорства, достатъчни за реализация на идентифицираните за съответната зона интервенции.

Подход при определяне на зони за въздействие

Съгласно йерархичната система от градове-центрове, представена в Актуализацията на Националната концепция за пространствено развитие, град Долни чифлик е от пето йерархично ниво и се определя според Интегрираната териториална стратегия за развитие като територия в затруднено социално-икономическо развитие и може да бъде включена в обхвата на т.н. „райони за целенасочена подкрепа“. Те са определени поради подходящо местоположение, демографска големина и стабилност, налични функции с районно значение в сферата на икономиката, социалната сфера, образованието, културата.

Критерии за определяне на Зони за прилагане на интегриран подход (Зони за въздействие), в съответствие с националната политика за пространствено развитие чрез цели, присъщи и на кохезионната политика, съответно и на ПРР 2021-2027 г.:

1) Интегриране в европейското пространство;

2) Постигане на балансирана полицентрична селищна мрежа и интегрирано развитие на градовете;

3) Пространствена цялост и равностойна достъпност на системите за обществени услуги - с акцент на образование, здравеопазване, култура и спорт;

4) Съхранено природно и културно наследство, експонирано и валоризирано в полза на устойчивото му развитие;

5) Подобряващо се състояние на специфични територии с неблагоприятни социално-икономически характеристики – чрез мерки със социална насоченост, кооперирane и сътрудничество в обхвата на агломерационните ареали;

6) Развитие на целеви зони на растеж, балансиращи полицентричния модел на националното пространство чрез държавна помощ, насърчаване на инвестициите, иновациите и модернизацията;

7) Намаляване на риска от бедствия чрез интегрирани превантивни мерки в природни и урбанизирани среди.

Основни цели, които се постигат чрез възприемане на комплексни критерии:

1. Националното пространство на България – отворено към света и интегрирано в Европейското пространство и в европейската мрежа от центрове и оси на развитие, култура, наука и иновации.

2. Съхранените национални ресурси – хората, земята, водите и горите, подземните богатства, природното и културно наследство– гаранция за националната идентичност.

3. Балансираното и устойчиво интегрирано развитие, постигнато чрез рационално организирана икономическа, социална, транспортна, инженерна, културна и туристическа инфраструктура и осигуряващо интелигентен икономически растеж, адаптивност към промените и равнопоставеност.

Определяне на критерии за обособяване на Зони за прилагане на интегриран подход (ЗВ), в съответствие с националната политика за пространствено развитие чрез цели, присъщи и на кохезионната политика, съответно и на ПРР 2021-2027 г. и следните допълнителни критерии за общата пространствена ориентация на секторните политики на територията за прилагане на ПИРО 2021-2027 на Община Долни чифлик:

А) Агломерационната политика – ключ за просперитет

Б) Равнопоставени отношения между селските райони и градовете

В) Засилване на териториалните проекции на секторните политики

Г) Партньорствата – новата движеща сила в пространственото развитие

Д) Обезпеченост с устройствени планове за развитие на територия

В ПИРО могат да бъдат дефинирани неограничен брой зони за въздействие, но от тях следва да бъдат подбрани няколко приоритетни зони, които имат най-голям потенциал да повлияят върху социално-икономическото развитие на общината. Върху приоритетните зони за въздействие ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Върху териториите, оставащи извън обхвата на приоритетните зони ще се реализират проекти, чрез които ще се осъществява функционална свързаност.

4.2. Зони за прилагане на интегриран подход (Зони за въздействие) в община Долни чифлик

За територията на община Долни чифлик продължава да се дефинира и в настоящата актуализация 1 зона за прилагане на интегриран подход (Зони за въздействие) по 1 признак – градска зона по секторно направление – зона за устойчив туризъм. Зоната обхваща КК „Шкорпиловци“.

Обосновка: Крайбрежната ивица на общината с изградените 4 курортни комплекса предлага много добри условия за релаксиращ морски туризъм, специфична и модерна база за упражняване на различни морски спортове и развлечения. Наличието на изключително разнообразни природни забележителности и резервати и предприетите първи стъпки по концесионирането на минералните води, близостта до друг известен черноморски курорт - гр. Бяла, съхранената природа, създават благоприятни предпоставки за практическата реализация на успешен интегриран подход за подкрепа на потенциалите за развитие на местно и регионално ниво.

Предвидените в плана дейности, които засягат курорта, са:

- Подкрепа за инфраструктура и дейности за подобряване средата на живот и опазване на околната среда чрез ефективно използване на екологичните дадености – основен ремонт на ул. „Братя Шкорпил“, с. Шкорпиловци

- Рехабилитация и модернизация на системи за външно изкуствено осветление на община Долни чифлик
- Изграждане на ПСОВ на с. Шкорпиловци и довеждащи канализационни колектори
- Рехабилитация на вътрешно разпределителна водоснабдителна мрежа с. Шкорпиловци
- Възстановяване на пътни настилки в община Долни чифлик
- Изграждане на детски площадки, кътове за отдих и фитнес на открито в община Долни чифлик
- Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в общински сгради
- Рехабилитация на път VAR1171/VAR1174/ Шкорпиловци - к. к. Шкорпиловци - в. з. Тича - Шкорпиловци
- Рехабилитация на път № VAR1174 - /I – 9/ Старо Оряхово – Ново Оряхово – Шкорпиловци
- Изграждане на канализация в с. Шкорпиловци
- Поетапно проектиране и строителство на улици във вилната зона на с. Шкорпиловци
- Ново строителство, или реконструкция на съществуващи селскостопански пътища, алеи и пешеходни пътеки, вкл. и прилежащите им пътни съоръжения
- Благоустрояване и разширяване на гробищните паркове в селата Старо Оряхово, Шкорпиловци и Голица

През 2020 година археолози от РИМ – Варна са продължили теренните и археологическите проучвания на обект "Късноантична крепост (квадрибург), ранно християнска базилика, ранно християнска гробница и част от старобългарски вал" в землището на с. Шкорпиловци. Общината осигурява логистичната подкрепа за проучванията. Намеренията на РИМ – Варна и на ръководството на община Долни чифлик са насочени към разкриване на цялата крепост, като на последващ етап да се консервира, социализира и експонира за туристи.

В началото на 2019 г. по решение на Общинския съвет кметът на общината заяви необходимостта от безвъзмездно предоставяне за управление и ползване на община Долни чифлик минералната вода на участък „Шкорпиловци – Ново Оряхово – Долни чифлик – Старо Оряхово – област Варна, община Долни чифлик“ на находище № 99 Район "Долна Камчия" – йодо-бромни минерални води, попадащ в административната граница на общината. С решение на Министъра на околната среда и водите от февруари същата година това искане е удовлетворено и община Долни чифлик сключи договор за възлагане на хидроложките проучвания в предоставения участък за определяне на експлоатационните ресурси на минералните води в участъка от находището и техническия възможен дебит на водовземните съоръжения.

Фигура 10: Приоритетна зона за въздействие – зона за устойчив туризъм КК „Шкорпиловци“

V. АКТУАЛИЗИРАНА ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Програмата за реализация на ПИРО има за задача да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнението му. Програмата за реализация на Актуализирания документ за изпълнение на ПИРО – Долни чифлик има оперативен характер и конкретизира начина, мерките и приложимите интервенции за постигане на набелязаните стратегически цели за развитие на територията. Осигурена е вътрешна и външна съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, в т. ч. финансовата и институционална подкрепа за изпълнение на плана. Чрез програмата се онагледяват съответните проекти и инициативи, финансовите ресурси, административните структури за управление, наблюдение и оценка на проектите, индикаторите за цялостното изпълнение на програмата, а оттук и на ПИРО, действията за осигуряване на комуникация, информация и публичност при осъществяването на мерките и проектите, включени в програмата.

Съгласно Методическите указания на МРРБ неразделна част на Програмата за реализация е Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на програмата (Приложение № 1А), изготвен по образец от Методическите указания. Проектите включени в Приложение № 1А следва да се реализират приоритетно, но за да бъдат включени в него е необходимо общината да има известна степен на проектна готовност и общината заедно с партньорите да е преценила, че съответният проект е от особена важност за развитието ѝ. Включените в

списъка проекти са тясно обвързани с ключовите приоритети за развитие и в програмата за реализация и е обоснован приносът им към тях. Списъкът с проекти може да бъде актуализиран, като нови проекти се включват при спазване на принципа на партньорство чрез съответните мерки от комуникационната стратегия.

При актуализиране на програмата за реализация към ПИРО – Долни чифлик интегрираният подход за планиране на регионалното и пространствено развитие е налице чрез спазване на принципа за партньорство при дефинирането на основните проектни предложения чрез участието на заинтересованите лица при тяхното определяне; предвидените мерки са с конкретно пространствено измерение (изключение са мерките с хоризонтален характер, които носят ползи за цялата територия на общината). Мерките, заложени в програмата за реализация, са приложими, постижими и реалистични, с конкретни измерими резултати и с индикативни източници на финансиране. Те представляват ангажимент от страна на общината и следва да бъдат реалистично постижими. Мерките са оформени след идентифициране на отделните проектни идеи, което от своя страна е постигнато чрез комуникация между заинтересованите страни и община Долни чифлик.

Вж. Приложение №1 Програма за реализация на ПИРО на Община Долни чифлик за периода 2021-2027 г.: описание на предвидените мерки и дейности (актуализирана)

Вж. Приложение № 1А. Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО на Община Долни чифлик за периода 2021-2027 г. (актуализирана)

Вж. Приложение №2. Индикативна финансова таблица (актуализирана)

VI. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ[28]

[1] Бележка: В раздела не са правени промени

Изменението на климата оказва въздействие на планетата и променя света. През последните две десетилетия са регистрирани екстремни метеорологични явления като горски пожари, големи горещини и наводнения, които зачестяват все повече в Европа и на други места. Учените предупреждават, че без спешни действия глобалното затопляне вероятно ще надхвърли до 2060 г. с 2°C нивата от периода преди индустриализацията, а към края на века може дори да достигне 5°C.Подобно повишаване на температурата в световен мащаб ще има опустошително въздействие върху природата, което ще доведе до необратими промени на много екосистеми и до последваща загуба на биологично разнообразие. По-високите температури и по-интензивните метеорологични явления ще доведат също до огромни разходи за икономиката на ЕС и ще възпрепятстват способността на страните да произвеждат храни.

[28] Бележка: В раздела не са правени промени

Изменението на климата е глобално предизвикателство, което изисква глобален отговор. Държавите от ЕС са одобрили целта до 2050 г. да бъде постигната неутралност по отношение на климата в съответствие с Парижкото споразумение. Постигането на тази цел ще изисква трансформация на обществото и икономиката на Европа, която ще трябва да бъде икономически ефективна и справедлива, а така също и социално балансирана. Тези факти подчертават важността на политиките по отношение на климата и централното място, което ще заемат в предстоящите години темата за изменението на климата, смекчаване на негативните последици и адаптацията към тези изменения. Доколкото това изменение дава пряко и непосредствено отражение, както в икономическия и социален живот на хората, така и върху човешкото здраве и качеството на живот, следва да се постигне синергия и интегриран подход при очертаването на планове и политики, като те бъдат съобразявани с основно набелязаните цели за ограничаване на негативните последици от климатичните промени.

България е разположена в един от регионите, който е особено уязвим към изменението на климата (главно чрез повишаване на температурата и интензивни валежи) и към нарастващата честота на екстремни събития, свързани с изменението на климата, като суши и наводнения. Очаква се биологичното разнообразие, сухоземните и водните екосистеми, както и секторите на водните ресурси, селското стопанство и горското стопанство да бъдат засегнати от предвижданите промени. Тези промени ще засегнат допълнително обществото и неговите граждани, както и икономиката като цяло. Рискът е по-голям за сегментите на обществото и бизнеса, които са по-малко подготвени и по-уязвими.

Очаква се от прогнозираните промени да бъдат засегнати биоразнообразието, сухоземните и водните екосистеми, както и водните и горските ресурси се. В резултат от ефекта на доминото ще бъдат засегнати също и важни сектори на националната икономика като селското стопанство и туризма. Според анализа на макроикономическите последици от изменението на климата, България ще се сблъска с промени в климата в три основни области: селскостопанска производителност, която се очаква да намалее; търсенето на енергия, което се очаква да спадне поради повишаващите се температури; както и в дейността на вътрешния и международния туризъм. Именно към адаптирането на тези най-уязвими сектори следва да се насочи националната и общинска политика.

Крайната цел е природната среда, сградите и инфраструктурите, както и ключовите икономически сектори да станат не само устойчиви на рисковете, но и готови да се възползват максимално от възможностите.

Основните инвестиционни насоки на ЕС относно финансирането по линия на политиката на сближаване за периода 2021-2027 г. за България по Цел на политиката 2: Нисковъглеродна и по-зелена Европа (чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, адаптиране към изменението на климата и превенция на риска), са във връзка с набелязани нужди от инвестиции с висок приоритет с цел насърчаване на мерките за енергийна ефективност, подобряване на ефективността

на ресурсите и управлението на отпадъците и насърчаване на прехода към кръгова икономика. И по-специално:

- ✓ подкрепяне на мерките за енергийна ефективност, насочени предимно към намаляване на замърсяването на въздуха;
- ✓ подобряване на енергийната ефективност в промишлените малки и средни предприятия, включително техните помещения, инсталации и процеси;
- ✓ подобряване на енергийната ефективност на сградите - с основен акцент върху обществените сгради;
- ✓ преминаване към най-високите стъпала на йерархията на управление на отпадъците, включително инфраструктурата: предотвратяване на генерирането на отпадъци, повторно използване и рециклиране на отпадъците и разширяване на системата за разделно събиране на отпадъци;
- ✓ повишаване на ефективността на ресурсите и насърчаване на кръговата икономика, включително разработване на алтернативи на суровините и използване на рециклираните материали като суровини;
- ✓ подобряване на базата от знания относно кръговата икономика, мониторинга на отпадъците и потоците от материали;
- ✓ повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, както и относно съпътстващите ги мерки с акцент върху икономическите инструменти.

По-долу са обхванати някои основни сектори, които оказват влияние върху политиките за климат.

Сектор „Транспорт“

Основните цели на политиката за намаляване на емисиите на парникови газове в сектор „Транспорт“ са:

- ✓ Насърчаване на производството и потреблението на електрически и други екологични превозни средства;
- ✓ Ускорено разгръщане на инфраструктурата за зареждане на електрически и хибридни автомобили;
- ✓ Насърчаване на научноизследователски и развойни дейности, свързани с екологични превозни средства;
- ✓ Организиране на кампании за повишаване на осведомеността, изграждане на капацитет на заинтересованите страни по отношение на развитието на устойчивата мобилност;
- ✓ Поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура;

Мерките в транспортния сектор с непосредствено действие са, както следва:

- ✓ Рехабилитация и модернизация на съществуващата пътна инфраструктура за осигуряване на оптимална скорост и оптимални режими на управление на автомобилните двигатели;

- ✓ Въвеждане на интелигентни транспортни системи по националната и градската пътна мрежа;
- ✓ Увеличаване дела на обществения електрически транспорт - железопътен, тролейбусен, трамваен, метро;
- ✓ Разработване и изграждане на интермодални терминали за комбиниран транспорт;
- ✓ Увеличаване на дела на биогоривата;
- ✓ Интелигентните транспортни системи (ИТС) обхващат широка гама от технически решения, предназначени да подобрят транспорта, като подобрят мобилността и повишат безопасността на движението по пътищата. Телематиката (комбинация от телекомуникации и информатика) използва усъвършенствани технологии, за да отговори на нуждите на транспорта. Интелигентните транспортни системи и телематичните решения спомагат за подобряване на безопасността по пътищата, насърчават ефективността на използваната съществуваща инфраструктура и допринасят за намаляване на замърсяването на околната среда чрез контролиране на трафика и управление на обема на трафика;
- ✓ Интелигентните транспортни системи в градските условия могат да включват интегрирано управление на таксите за обществен транспорт, засилено управление на взаимоотношенията с клиентите, прогнози за трафика, подобрено управление на трафика, информация за пътниците и събиране на пътни такси.

Сектор „Индустрия“

Мерките в индустриалния сектор са насочени към:

- ✓ По-висока енергийна ефективност в промишлеността и намаляване на топлинните загуби;
- ✓ Увеличаване използването на природен газ в промишлеността чрез нова газова инфраструктура;
- ✓ Използване на алтернативни горива;
- ✓ Създаване на технологичен парк - въвеждане на стимули за насърчаване на частния сектор да инвестира в научноизследователска и развойна дейност и иновации на широко използвани производствени методи, насочени към оптимална ефективност на ресурсите;
- ✓ Насърчаване на обмена на добри практики между предприятията по отношение на ефективното използване на суровините в производството;
- ✓ Системи за мониторинг за използване на енергия в промишлеността;
- ✓ Одити за енергийна ефективност и изпълнение на предписаните мерки;
- ✓ Освен Европейската схема за търговия с емисии, така и европейското законодателство относно промишлените емисии (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването), намаляване на флуорираните парникови газове и контролиране на веществата, които разрушават озоновия слой, също допринасят за намаляване на емисиите на ПГ и вредни вещества във въздуха.

Сектор „Управление на отпадъците“

Мерките от Третия национален план за действие за изменение на климата 2013 - 2020 г., които се предвиждат да бъдат продължени и надградени до 2030 г.

- ✓ Продължаване и увеличаване на разделното събиране на „зелени“ отпадъци в общините;
- ✓ Улавяне и изгаряне на биогаз във всички нови и съществуващи регионални депа;
- ✓ Улавяне и изгаряне на биогаз в стари общински депа за затваряне;
- ✓ Оценка на енергийния потенциал на биогаза от депата, които се планират да бъдат затворени;
- ✓ Въвеждане на анаеробна стабилизация на утайки с улавяне и изгаряне на биогаз в нови инсталации и инсталации в процес на реконструкция в населени места с над 20000 еквивалента на населението;
- ✓ Изграждане на общински съоръжения за оползотворяване на биоразградими отпадъци, с производство на енергия и компост;
- ✓ Въвеждане на диференцирани такси за генерираните отпадъци.

Основните цели в сектора са изложени подробно в Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г., както и в подробните програми и мерки за постигане на целите. Предвижда се планът и конкретните програми да бъдат актуализирани, а изпълнението на ключовите цели да бъде продължено и засилено в периода 2021-2030 г. **Основните цели предвиждат значително увеличение на процента на отпадъците за** оползотворяване и рециклиране през годините, използване на значителния потенциал в България за подобряване на предотвратяването и управлението на отпадъците. Предполага се, че изпълнението на следните програми от мерки ще продължи като част от изпълнението на националния план:

- ✓ Национална програма за предотвратяване на отпадъците;
- ✓ Програма за постигане на целите за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло;
- ✓ Програма за постигане на целите за биоразградими отпадъци;
- ✓ Програма за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци;
- ✓ Програма за подобряване на йерархията на управление на други потоци от отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депата.

Изпълнение на количествените цели за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци. Целта е да се намалят депата на биоразградими отпадъци и да се ограничи количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци, като е предвидено да бъдат разширени и модернизирани.

Сектор „Енергетика“

Поради големия обем от мерки и политики в областта на използване на енергия от ВЕИ и енергийна ефективност , тези две направления от сектор „Енергетика“, ще бъдат разгледани самостоятелно.

Мерки по Трети национален план за действие за изменение на климата (2013-2020 г.) - удължени до 2030 г.:

- ✓ Реконструкция на когенерационни инсталации и котли за централно отопление с турбини на природен газ;
- ✓ Намаляване на загубите от разпределителните и преносните мрежи;
- ✓ Намаляване на загубите в топлопреносните мрежи;
- ✓ Заместване на горивата -от въглища на природен газ;
- ✓ Увеличаване на високоефективното комбинирано производство;
- ✓ Увеличаване на дела на отоплението и охлаждането въз основа на възобновяеми енергийни източници;
- ✓ Подобряване на ефективността на производството в съществуващите въглищни електроцентрали.

Обобщени политики и мерки за битовия и обществен сектор:

- ✓ Газоснабдяване на домакинствата;
- ✓ Монтаж на слънчеви колектори;
- ✓ Изпълнение на мерките в Националната програма за ускорена газификация (НПУГ) в България;
- ✓ Обновяване (саниране) до определения годишен процент на обществените и държавни сгради (с обща площ над 250 квадратни метра) след влизането в сила на Директивата за енергийна ефективност;
- ✓ Въвеждане на задължителна схема за енергийна ефективност (намаляване на потреблението на гориво и енергия в консумацията на крайно потребление на енергия);
- ✓ Ускоряване на датата, на която да влезе в сила Регламентът за екодизайна 2015/1185 и въвеждане на задължително, ускорено прекратяване на традиционните замърсяващи отоплителни уреди (печки) в съответствие с Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.;
- ✓ Въвеждане на стандарт за качество на горивата за въглища (в национален мащаб), сурогатни мерки за намаляване на съдържанието на влага в дърва за огрев, използвани в общини, които не отговарят на критериите за качество на въздуха PM10 и, евентуално, на максимален стандарт на съдържание на влага за дърва за огрев, в съответствие с Националния контрол на замърсяването на въздуха Програма 2020-2030 г.;
- ✓ Домакинствата, засегнати от задължителното прекратяване на традиционните печки за преминаване към отопление с природен газ (повторно свързване и нови връзки), централно отопление (повторно свързване и нови връзки) или отоплителни уреди, отговарящи на екодизайна), в съответствие с Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.

Сектор „Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство“

Закон за горите. Горските дейности са обект на планиране. Планирането на горите се осъществява на три нива и включва Национална стратегия за развитие на горите и

стратегически план за развитие на горите, областни планове за развитие на горските територии и горските планове и програми. Плановете и програмите за управление на горите определят допустимото ниво на използване на горските ресурси и насоките за постигане на целите за управление на горите за период от 10 години. ЗГ забранява намаляването на общия процент на горската земя в страната. Промяната на използването на земята в горските територии е възможна само в определени конкретни случаи. Един от основните стратегически документи, съдържащи мерки за земеползването, промяна в земеползването и горското стопанство, е Националният план за действие по изменение на климата 2013-2020 г., чиито мерки ще продължат да се прилагат и след 2030 г.:

- ✓ Използване на „незалесени площи, предназначени за залесяване“ в горските територии;
- ✓ Залесяване на изоставена земеделска земя, голи и обезлесени площи, ерозирали и застрашени от ерозия територии извън горските територии;
- ✓ Увеличаване на площта за градски и крайградски паркове и зелени зони;
- ✓ Възстановяване и устойчиво управление на влажните зони. Защита и опазване на влажните зони в горските територии, торфищата, блатата;
- ✓ Възстановяване и поддръжка на защитни горски пояси и ново противоерозионно залесяване;
- ✓ Увеличаване на плътността в изброените природни и изкуствени насаждения.

Мерки за предотвратяване изменението на климата (ПИК), приложими на ниво общини

С оглед на значителния обем от приложими нормативни актове на вътрешното и общностно право и богат инструментариум от мерки за постигане на поставените цели на ЕС в областта на ПИК, към настоящия документ са разработени набор от приоритетни, ефективни и реалистични мерки за ПИК, приложими на ниво Община. Същите са базирани на глобалните и европейски тенденции, но отчитат финансовия ресурс и капацитет в общините, поради което са концентрирани към основен набор от мерки, които, предприети в краткосрочен порядък, ще окажат своето положително въздействие върху климата и околната среда.

Местните власти имат ключова роля в насърчаването на хората да се адаптират към изменението на климата. Държавите членки на ЕС, региони, общини и общности биха могли да преодолеят информационната празнина чрез обмен на знания и най-добри практики относно мерките за адаптация.

Мерки за ограничаване и адаптация към изменението на климата и за намаляване на риска от бедствия

Мерки за ограничаване изменението на климата (предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парниковия ефект);

Мерки за адаптация към изменението на климата (предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици, свързани с измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможностите, появили се следствие климатичните изменения).

Опазването на околната среда е сред глобалните цели за устойчиво развитие, свързани с осигуряването на достъп до чиста вода, съхраняването на водата и опазването ѝ от замърсяване; използването на енергия от възобновяеми източници; намаляването на количеството използвани ресурси и на генерираните отпадъци; опазването на моретата и океаните на техния екологичен статус и биоразнообразие; опазването на земите и горите; намаляването на вредните въздействия на изменението на климата и адаптирането към промените. Формулираните 17 глобални цели са основата на Дневен ред 2030 за устойчиво развитие и трансформиране на света, приет през 2015 г. от Обединените нации. През същата година се приемат и други важни документи – Стратегическата рамка от Сендай за намаляване на риска от природни бедствия и Парижкото споразумение за климата, които дават отражение и върху политиката на Европейския съюз за околната среда.

Посрещането на предизвикателствата в областта на селищната околна среда е от изключително значение за здравето на жителите на населените места, както и за качеството на техния живот. Рационалното развитие на пространството и преодоляването на териториалните различия, ще създадат предпоставки за ограничаване на миграцията към големите градове и задържане на населението в регионите, ще допринесе и за решаване на проблемите с пренаселеността, интензивния автомобилен трафик, прекомерния шум и замърсеността на въздуха.

Европейският съюз произвежда над 2,5 млрд. тона отпадъци годишно. В момента той обновява законодателството си, за да насърчи преминаването към един по-устойчив модел, известен като кръгова икономика.

Кръговата икономика е модел, насочен към удължаване на жизнения цикъл на продуктите. На практика това означава възможно най-дълго споделяне, заемане, повторно използване, поправка и рециклиране на съществуващи материали и продукти. Когато един продукт достигне края на живота си, материалите, от които той е съставен, продължават да се ползват по друг начин. Това се прави отново и отново и така се намалява до минимум изхвърлянето на отпадъци.

Концепцията за кръгова икономика се изгражда в противовес на традиционния линеен модел, при който се използват суровини, създават се неща от тях, те се консумират и остатъците се изхвърлят. Този модел разчита на големи количества евтини и достъпни материали и източници на енергия. Предотвратяването на генерирането на отпадъци, екопроектирането, повторната употреба и други подобни мерки могат да доведат до нетни икономии за предприятията в ЕС в размер на 600 милиарда евро или

8 % от годишния им оборот, като в същото време намалят общите годишни емисии на парникови газове с от 2 до 4 %.

Преходът към кръгова икономика ще намали екологичното замърсяване, ще облекчи проблемите с набавянето на суровини, ще засили иновациите и конкурентоспособността. Потребителите ще получат достъп до по-устойчиви и икономични продукти.

Принос на Плана за интегрирано развитие на община Долни чифлик за периода 2021 – 2027 год. по отношение на климата

Настоящият план е разработен въз основата на разумни и реалистични предложения за решаване на проблемите и реализиране на потенциалите във всички сфери. Проблемите на околната среда са пряко застъпени и в стратегическата част на ПИРО за развитие на община Долни чифлик и по-специално в мерките към Приоритет 3. Развитие на инфраструктурата като фактор за стабилизиране на икономическите и социалните процеси и съхраняване на околната среда и адаптиране и смекчаване изменението на климата

В актуализираната Програма за реализация на ПИРО мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от природни бедствия, е отчетена спецификата на територията. Изпълнението на посочените мерки са отразени в конкретни проекти, които са съотнесени към мерките в ПИРО и съответно са обвързани със системата от индикатори, позволяващи оценка на напредъка за периода на действие на документа.

Планирането на мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия, като част от процеса на актуализация на ПИРО – Долни чифлик обхваща следните стъпки:

- ✓ Идентифициране на мерките от Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България (ИНПЕК), които са релевантни за територията на община Долни чифлик и могат да бъдат реализирани на местно или регионално ниво.
- ✓ Идентифициране на мерките от Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г., които са релевантни за територията на община Долни чифлик и могат да бъдат реализирани на местно или регионално ниво.
- ✓ Определяне на други мерки за смекчаване и адаптация, идентифицирани от общинската администрация на базата установени добри практики.

Националният план за действие поставя на общините определени отговорности по изпълнението на мерките в различните сектори на икономиката, като най-съществени са мерките за общините в сектор „Енергетика“ и сектор „Отпадъци“. Основната отговорност за общинското управление на енергетиката, която се явява основен източник на емисии на парникови газове е на местните власти. Общинското планиране на енергийната ефективност е задължително и според новия Закон за

енергийна ефективност. Правилното планиране на енергийната ефективност на общинско ниво, както и провеждането на информационни мероприятия за разясняване на ползите от енергийната ефективност е едно от основните задължения на община Долни чифлик по отношение на борбата срещу изменението на климата. Задълженията на община Долни чифлик включват още въвеждане на енергоспестяващи съоръжения за улично осветление и в обществени сгради, както и други мерки за подобряване на енергийната ефективност. Друг съществен аспект от мерките насочени към изменението на климата, които се предприемат от община Долни чифлик е предотвратяването на нерегламентираните сметища в съответствие с действащите нормативни изисквания в областта на околната среда.

При актуализация на ПИРО са идентифицираните мерки са представени в Таблица 20 за направление „смекчаване“ и в Таблица 21 за направление „адаптация“, заедно с формулираните съответни мерки, специфични за община Долни чифлик.

Таблица 20: Мерки за смекчаване на изменението на климата

Цел / сектор	Мярка в ПИРО	Дейности/проекти в ПИРО
Мерки съответстващи на Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 Г.		
Направление „Декарбонизация“		
Сектор „Транспорт“	Мярка 3.2. Подобряване на свързаността на общината и създаване на функционални връзки за стабилизиране на икономическите и социални процеси	Проектите са насочени към рехабилитация и реконструкция на пътната мрежа, в т.ч. общинската транспортна инфраструктура (улици, вкл. улично осветление, общински пътища, велоалеи и др.). Чрез предвидените дейности се цели преодоляване на негативно въздействие върху качеството на секторите градска среда, човешко здраве, туризъм и биологично разнообразие и екосистеми. 3.1.1. Подобряване състоянието на пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност 3.1.2. Ремонт/ реконструкция/ рехабилитация/изграждане на улици и велоалеи, пътна сигнализация, организация на движението
Сектор „Управление на отпадъците“	Мярка 1.3. Трансформация на икономиката към енергоефективна, ниско въглеродна и кръгова икономика	Проекти за: 1.3.2.1. Реализиране на проекти за управление на промишлени отпадъци (в т.ч. отпадъци от аграрна дейност) за целите на кръговата и ниско въглеродната икономика и предотвратяване на емисиите на парникови газове. В т.ч. реализиране на дейности за рециклиране на отпадъци от производствена/аграрна дейност чрез създаване на предпоставки за разделно събиране и/или предварително третиране на

Цел / сектор	Мярка в ПИРО	Дейности/проекти в ПИРО
		същите, в т.ч. еко инвестиции в публични-частни партньорства за реализирането им в посока по-добро управление на отпадъците в контекста на кръговата и ниско въглеродна икономика и ресурсната ефективност; създаване на партньорства между релевантни заинтересовани страни за постигане на промишлена симбиоза 1.3.2.2. Реализиране на проекти за преход на местната икономика (вкл. аграрния й сектор) към кръгова и нисковъглеродна, включително чрез дейности в областта на проектирането на продуктите и производствените процеси, в т.ч. по-ефективно използване в производството на природните ресурси /ресурсна ефективност на производствените процеси/; увеличаване на трайността, възможностите за поправка, модернизиране или повторна употреба на продуктите; намаляване на съдържанието на опасни вещества в материалите и продуктите през целия им жизнен цикъл; удължаване използването на продуктите и др.
	Мярка 4.3. Устойчиво управление на отпадъците	Проектите са насочени към подобряване на системата за ефективно управление на отпадъците и изграждане на необходимата инфраструктура. 4.3.1.2. Биологична рекултивация на общинското депо за битови отпадъци в гр. Долни чифлик 4.3.1.3. Проектиране и изграждане на площадки, свързани с дейностите по управление на отпадъците 4.3.1.4. Ликвидиране на нерегламентирани сметища
Сектор „Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство“	1.1.1.Подкрепа за аграрния сектор в т. ч. биоземеделие	Проектите са насочени към осигуряване на: 1.1.1.3.Съдействие на фермерите за разширяване на площите, предназначени за развитие на биологично земеделие 1.1.1.2.Съдействие на фермерите за провеждане на обучения за стимулиране на биологично земеделие
	Мярка 1.2. Подобряване на инвестиционния климат, бизнес средата и предприемаческата екосистема за иновации и икономически растеж	В актуализацията на ПИРО – Долни чифлик са предвидени проекти, които имат пряко влияние върху опазване на околната среда на общината: 1.2.4.1. Реализиране на проекти за зелени инвестиции, вкл. стартиране на

Цел / сектор	Мярка в ПИРО	Дейности/проекти в ПИРО
		производство на зелени продукти (стоки и услуги); 2.2.4.2. Реализиране на проекти за развитие на екологично чисти производства и биоземеделие в контекста на Европейската стратегия "От фермата до трапезата" (“Fromfarmtofork” EU strategy Необходимо е периодично да се информират земеделските стопани за прилагане на екологичните изисквания относно земеделските практики.
Направление „Енергийна ефективност“		
В актуализираната програма за реализация на ПИРО – Долни чифлик в отделните тематични направления са включен проекти за устойчиво енергийно обновяване на сградния фонд, както и намаляване на вредните емисии във атмосферния въздух чрез използване на ВЕИ.		
	Мярка 1.3. Трансформация на икономиката към енергоефективна, ниско въглеродна и кръгова икономика	Подкрепа за МСП по Програмата за икономическа трансформация. Програмата за икономическа трансформация е предоставяне на целева подкрепа за бързо възстановяване на българските микро, малки и средни предприятия в основните проблемни области, които забавят трансформацията към дигитална, ниско въглеродна и ресурсно ефективна икономика, с цел преодоляване на негативните последици от икономическата криза, породена от COVID-19 пандемията. Фонд 1 – Технологична модернизация Фонд 2 – Зелен преход Фонд 3 Подкрепа за дигитализация в предприятията. Реализиране на проекти за повишаване на осведомеността, информационни и разяснителни кампании сред представители на местния бизнес (в частност, сред представители на предприятия, осъществяващи основна и/или допълнителна икономическа дейност, попадаща в някой от кодовете от Сектор С "Преработваща промишленост" и Сектор А „Селско, горско и рибно стопанство“, съгласно НКИД-2008) относно възможностите за управление на отпадъците, генерирани от дейността им в посока кръгова и ниско въглеродна икономика и ресурсна ефективност, и ефекта от това върху околната среда, включително върху предотвратяването на емисии на парникови газове с цел промяна на поведението на бизнеса в посока кръгова и

Цел / сектор	Мярка в ПИРО	Дейности/проекти в ПИРО
		ниско въглеродна икономика, подобряване на ресурсната ефективност и насърчаване воденето на еко-политики от същия
	Мярка 3.3. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност за смекчаване изменението на климата	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност на сградния фонд и енергопестящо оборудване, вкл. ВЕИ 3.3.1.1.Въвеждане на мерки за енергийна ефективност и ВЕИ в публични сгради 3.3.1.2. Енергийна ефективност и устойчиво обновяване на многофамилни и еднофамилни жилищни
	Мярка 4.1. Равен достъп до качествено образование и обучение	4.1.1. Подобряване състоянието на сградния фонд на образователните институции на територията на общината чрез прилагане на мерки за енергийна ефективност, използване на ВЕИ, ремонтни дейности и оптимизиране на дворното пространство
	Мярка 4.2. Развитие на спортната инфраструктура за предоставяне на съвременни и качествени услуги в сферата на спорта и физическата активност	4.2.1. Изграждане на нови спортни обекти и съоръжения 4.2.2. Ефективно управление, рехабилитация и оборудване на съществуваща спортна инфраструктура, вкл. за масов спорт
	Мярка 4.3. Развитие и на социалната инфраструктура и предоставяне на интегрирани здравно – социални и социални услуги в общността за уязвими групи, възрастни хора, хора с увреждания или деца	4.3.1. Осигуряване на равен и навременен достъп до качествени, устойчиви и достъпни услуги за социално уязвими групи над 18 г.; Разширяване обхвата на социалните услуги и социално-икономическа интеграция на уязвими групи 4.3.2. Развитие на инфраструктурата за предоставяне на социални и гарантиране на равен и навременен достъп до качествени, устойчиви и достъпни услуги
	Мярка 4.4. Подобряване на здравната система в общината и увеличаване на достъпа на населението до качествено и навременно здравно обслужване	4.4.1. Развитие на здравеопазването чрез оказване на подкрепа 4.4.2. Изграждане и подобряване на здравната инфраструктура
	Мярка 4.5. Подобряване състоянието на културната инфраструктура и дейности	4.5.1. Обновяване, модернизация на културната инфраструктура 4.5.2. Подкрепа за развитие на културните дейности

Таблица 21 :Мерки за адаптация към изменението на климата

Сектор / Оперативна цел от НСАИК и План за действие	Мярка в ПИРО	Дейности/проекти в ПИРО
Мерки от Плана за действие към Националната стратегия за адаптация към изменението на климата		
Сектор „Градска среда“		
Технологии / Строителство – Прилагане на нови Еврокодове и технически норми в планирането, проектирането, строителните технологии и материали	Мярка 3.4. Съхраняване на околната среда и адаптиране и смекчаване изменението на климата	Обновяване на публични пространства - изграждане на паркове, градинки, улично озеленяване и др. зелени инициативи в населените места. 3.4.1. Изграждане и развитие на обществени зони за отдих и рекреация и зелени площи, включително физически елементи на средата и зелена инфраструктура
Сектор „Води“		
Адаптиране на експлоатацията	Мярка 3.2. ВиК инфраструктура и ПСОВ	Проектите са свързани с подобряване на ВиК инфраструктурата за осигуряване на водоснабдителна инфраструктура, намаляване загубите на питейна вода, съхраняване на водните ресурси и опазване на околната среда. 3.2.1. Подобряване на ВиК инфраструктурата 3.2.2. Изграждане на ПСОВ
Сектор „Човешко здраве“		
Адаптиране на изградената и естествена среда за намаляване на въздействието от изменението на климата върху здравето	Мярка 1.3. Трансформация на икономиката към енергоефективна, ниско въглеродна и кръгова икономика	Проектите в ПИРО са насочени към създаване на качествена среда за живот и преодоляване/ преодоляване на негативните фактори, оказващи влияние върху живота и здравето на населението. Предвидени са група проекти в 2.3.4. Повишаване осведомеността относно възможностите за управление на промишлените отпадъци
Сектор „Биологично разнообразие и екосистеми“		
Насърчаване на отварянето и	Мярка 2.3. Опазване и устойчиво оползотворяване	Проекти за подобряване на видовете и местообитанията от Националната

Сектор / Оперативна цел от НСАИК и План за действие	Мярка в ПИРО	Дейности/проекти в ПИРО
повторното използване на данни	на местното природно наследство, природни ресурси, местообитания и биоразнообразие	приоритетна рамка за Натура 2000 на територията на община Долни чифлик чрез поддържане на екосистемите и биоразнообразието, интервенции в подобряване на местната зелена инфраструктура, интегрирано управление, поддържане и запазване на инфраструктурата в границите на защитените територии на територията на общината. 2.3.1. Съхраняване и обогатяване на биологичното разнообразие и опазване на характерните ландшафти

VII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

Наблюдението на изпълнението на ПИРО се извършва с цел постигане на ефективност и ефикасност на стратегическото планиране на регионалното и пространственото развитие, програмирането, управлението и ресурсното им осигуряване. Предмет на наблюдение е изпълнението на целите и приоритетите за регионално и местно развитие съгласно определени физически и финансови индикатори, организацията и методите на изпълнение, прилагани от органите за управление, и мерките за осигуряване на информация и публичност за резултатите от изпълнението на ПИРО.

Системата за наблюдение

За постигане целите на наблюдението в Община Долни чифлик е необходимо да бъде изградена система на наблюдение, която отговаря на специфичните условия и организация за изпълнение на ПИРО. Системата за наблюдение обхваща: източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информация; индикаторите за наблюдение; органите за наблюдение, организацията и методите на тяхната работа; системата на докладване и осигуряване на информация и публичност.

Източници, начини и периодичност за събиране, обработка и анализиране на информацията

Източници, начини и периодичност за събиране: Наблюдението на изпълнението на ПИРО се извършва въз основа на официални данни от: Националния статистически

институт (НСИ) и Териториално статистическо бюро - Варна, Агенция по заетостта и Дирекция „Бюро по труда”, гр. Варна, собствена база данни, както и на данни от други национални, регионални и местни източници на информация.

Мерките (начините) на събиране на информация са: физически контрол на място при изпълнение на проектните дейности; документална проверка на отчетните документи; счетоводни справки.

Периодичност за събиране: ежегодно за целите на изготвяне на годишните доклади, които следва да се разширят като информация – източници, индикатори, източници и др., посочени по-горе.

Обработка и анализиране на информация: прилагане на статистически методи за анализ на получената информация; проследяване на тенденцията от получените данни; формулиране на изводи за перспективата за развитие на съответния сектор; обсъждане и обработване на предложения за предприемане на коригиращи действия.

Индикатори за наблюдение

Системата от индикатори обединява два основни компонента – индикатори за резултат, проследяващи степента на изпълнение на целите, както и индикатори за продукт, измерващи ефектите от изпълнението на мерките в рамките на приоритетните области. Двата вида индикатори са въведени в следствие на предписанията от „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027г.“.

В резултат на извършената актуализация на стратегическата част на ПИРО – Долни чифлик са предприети корективни действия в Матрицата на индикаторите (Приложение №3). Индикаторите за наблюдение и оценка са дефинирани съобразно смисъла и съдържанието на стратегическите цели и приоритетните области на стратегията, като са взети предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021-2027г.[29]

Индикаторите са избрани в синхрон с наличната и регулярно поддържана информационна основа в България и наличните данни в община Долни чифлик, като към момента на актуализация на ПИРО такива почти не са налични. Така могат да бъдат посочени техни начални, междинни и целеви стойности. Инструментът е основно средство за изготвяне на годишните доклади за изпълнението на ПИРО, междинната и последващата оценка на плана.

Приложение №3. Матрица на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО (актуализирана)

[29] Бележка: Списък на общите индикатори, съгласно проектите на Регламенти на ЕС за периода 2021-2027 г., е представен в Приложение № 3а към настоящите Методически указания.

Органите за наблюдение, организацията и методите на тяхната работа на Община Долни чифлик

Орган за наблюдение на плана за интегрирано развитие на общината е Общинският съвет. В процеса на наблюдение на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината Общинският съвет осигурява участието на заинтересованите органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината.

Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на плана за интегрирано развитие на общината се осигурява от бюджета на общината или със средства от фондовете на Европейския съюз.

Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината. За резултатите от наблюдението на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината се разработва годишен доклад.

Кметът на общината внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет доклади за резултатите от междинната и последващата оценка на изпълнението на общинския план за развитие.

Докладите се публикуват на страницата на общината в интернет и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

Системата на докладване и осигуряване на информация и публичност на ПИРО – Долни чифлик

Годишен доклад за наблюдение и изпълнение на ПИРО

Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината се изготвя по определен от кмета на общината ред и се одобрява от общинския съвет по предложение на кмета на общината. Докладът се изготвя и внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет до 31 март на всяка следваща година. Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината е публичен и се оповестява на страницата на общината в интернет. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка на плана. Копие от годишните доклади за наблюдението на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината се изпраща на председателя на областния съвет за развитие в 7-дневен срок от решението за тяхното одобряване.

Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината съдържа информация за:

1. общите условия за изпълнение на плана за интегрирано развитие на общината и в частност промените в социално-икономическите условия в общината;

2. постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината въз основа на индикаторите за наблюдение;

3. действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината, в т. ч.:

а) мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;

б) преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на плана за интегрирано развитие на общината през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;

в) мерките за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на плана за интегрирано развитие на общината;

г) мерките за постигане на необходимото съответствие на плана за интегрирано развитие на общината със секторните политики, планове и програми на територията на общината, включително мерките за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени;

д) мерките за прилагане принципа на партньорство;

е) резултатите от извършени оценки към края на съответната година;

4. изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината с размера на усвоените средства за отчетния период и източниците на тяхното финансиране;

5. заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на плана за интегрирано развитие на общината.

В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

Изменение и актуализация на Програмата за реализация и приложенията към нея

Изменение и актуализация на плана се допуска при условията, посочени в ППЗРР, в т.ч.:

- ✓ при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- ✓ в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;

- ✓ при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на плана.

Същевременно, актуализация на програмата за реализация на плана може да бъде извършвана периодично въз основа на изводите и препоръките в годишните доклади за наблюдение с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане на целите и приоритетите за развитие.

Периодичната актуализация на програмата за реализация и приложенията към нея се извършва с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране. Така например, в случай на възникнала възможност за включването на допълнителни ресурси – средства от оперативните програми за периода 2021-2027г. или от други национални или донорски проекти и програми, при актуализацията на програмата за реализация могат да бъдат идентифицирани допълнителни проектни идеи, които да бъдат финансирани с допълнителните ресурси. Допълнителни мерки, дейности и проекти/проектни идеи се включват в програмата или приложенията към нея само чрез обосновка на приноса им към постигането на целите и приоритетите на плана при спазване на принципа на интегриран подход.

Изготвеният актуализиран ПИРО се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана. Същото важи и за актуализацията на програмата за реализация на ПИРО: изменение и актуализация на програмата за реализация се извършва при стриктно спазване на принципа на партньорство и прилагане на мерките от комуникационната стратегия, описани в част III от плана. Актуализацията на програмата за реализация се одобрява от общинския съвет по предложение на кмета на общината.

Наблюдение и оценка на ПИРО

Наблюдението и оценката на ПИРО се осъществява, в съответствие с разпоредбите на ППЗРР. Съгласно изискванията на ЗРР, за изпълнението на ПИРО извършва междинната и последващата оценка на изпълнението.

Междинната оценка включва[30]:

1. оценка на първоначалните резултати от изпълнението;

2. оценка на степента на постигане на съответните цели;

3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;

4. изводи и препоръки за изпълнението на съответния документ.

Междинната оценка се извършва в средата на периода на действие на ПИРО. На базата на така посоченото нормативно основание е предвидено **междинната оценка на ПИРО Долни чифлик да бъде извършена през 2024 година.**

[30] чл. 33 (2) от ЗРР

Последващата оценка включва[31]:

1. Оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;

2. Оценка на общото въздействие;

3. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;

4. Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Последващата оценка се извършва не по-късно от една година след изтичането на периода на действие на ПИРО, т.е. до края на 2028г.

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

[31] чл. 34 (2) от ЗРР

Приложение № 1: Програма за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Долни чифлик за периода 2021-2027 г. : описание на предвидените мерки и дейности (актуализирана 2024 г.)

Приложение № 1

Програма за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Долни чифлик за периода 2021-2027 г. :

описание на предвидените мерки и дейности (актуализирана 2024 г.)

ПРИОРИТЕТ	МЯРКА	Дейност/ проект-на идея[32]	Кратко описание	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие) [33]	Индикативен бюджет	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
Стратегическа цел I: Ускорено икономическо развитие на общината и диверсификация на икономическите дейности с прилагане на иновации и осигуряване на благоприятна бизнес среда, щадяща ресурсите								

[32] *Мярката и дейността съвпадат, когато мярката включва само една дейност. Различни дейности и проектни идеи се посочват само в случай на комплексни мерки, които се осъществяват чрез повече от една дейност.*

[33] *Посочва се дали съответната мярка ще се осъществява само на територията на определена зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие), в друга територия извън зоните или на цялата територия на общината. В случай че мярката ще се реализира в приоритетна зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие) се посочва само наименование/номер на зоната.*

***Първи основен приоритет:*Растеж, внедряване на иновации, надграждане и модернизация на общинската икономика и постигане на конкурентоспособност при щадящо използване на природните ресурси, опазване и възстановяване на околната среда и адаптиране към измененията в климата**								
	Мярка 1.1. Подобряване на условията за бизнес развитие и инфраструктурата за насърчаване на икономическата активност и привличането на инвестиции							
		1.1.1.Подкрепа за аграрния сектор в т. ч. биоземеделие	1.1.1.1.Подкрепа на фермерите в общината за организиране на обучения относно европейските изисквания и стандарти в растениевъдството и животновъдството и условията за реализация на селскостопанската продукция на пазарите в общността	Цялата територия	Не е приложимо	НПВУ, СПРЗРСР 2023 – 2027 г., Програми на ЕК, частни инвестиции	2021-2027	Общ. администрация
			1.1.1.2.Съдействие на фермерите за провеждане на обучения за стимулиране на биологично земеделие	Цялата територия	Не е приложимо	НПВУ, СПРЗРСР 2023 – 2027 г., Програми на ЕК, частни инвестиции	2021-2027	Общ. администрация
			1.1.1.3.Съдействие на фермерите за разширяване на площите, предназначени за развитие на биологично земеделие	Цялата територия	Не е приложимо	НПВУ, СПРЗРСР 2023 – 2027 г., Програми на ЕК, частни инвестиции	постоянен	Общ. администрация
			1.1.1.4.Подкрепа на фермерите за увеличаване площите на трайните насаждения	Цялата територия	Не е приложимо	НПВУ, СПРЗРСР 2023 – 2027 г., Програми на ЕК, частни инвестиции	постоянен	Общ. администрация

			1.1.1.5.Предоставяне на пасища, мери и ливади от общинския поземлен фонд за насърчаване създаването на специализирани ферми за говедовъдство и овцевъдство	Цялата територия	Не е приложимо	Община Долни чифлик	постоянен	Общ. администрация
		1.1.2. Подкрепа за разширяване на МСП и привличане на инвестиции	1.1.2.1. Подкрепа за преодоляване на последиците от кризи, свързани с пандемията и войната	Цялата територия	Не е приложимо	Програми на ЕК	2021 - 2027	Информационен център - Варна
			1.1.2.2. Идентифициране на подходящи общински сгради и терени с възможности за продажба, отстъпване право на строеж, даване под наем или концесия, както и предоставяне за безвъзмездно ползване за предоставяне за нуждите на МСП	Цялата територия	Не е приложимо	Община Долни чифлик	2022-2027	Общ. администрация
			1.1.2.3. Институционална и логистична подкрепа за разширяване на съществуващи и разкриване на нови производства	Цялата територия	Не е приложимо	Държавни и местни институции	2022-2027	Общ. администрация
			1.1.2.4.Провеждане на политика за привличане на нови инвестиции за развитие икономиката на общината	Цялата територия	Не е приложимо	Община Долни чифлик	постоянен	Общ. администрация
			1.1.2.5.Изготвяне и разпространение на информационни материали за потенциални инвеститори	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет, Програми на ЕК	2023 - 2027	Общ. администрация
			1.1.2.6.Провеждане на регулярни срещи на ръководството на общината с представители на бизнеса при изготвяне на инвестиционните програми	Цялата територия	Не е приложимо	Община Долни чифлик	постоянен	Общ. администрация
	Мярка 1.2. Подобряване на инвестиционния климат, бизнес средата и предприемаческата екосистема за иновации и икономически растеж							
		1.2.1. Дигитализация на местната икономика	Проекти, насочени към дигитализация на местната икономика (в т.ч. аграрния й сектор) чрез внедряване на технологии от Индустрия 4.0 в предприятията, осъществяващи приоритетни икономически дейности, идентифицирани и изведени в НСМСП 2021-2027г., вкл. въвеждане на стандарти в областта на Индустрия 4.0; инвестиции за въвеждане на цифрови технологии, софтуер, цифрови приложения и прилагане на подходящи процеси за киберсигурност и поверителност	Цялата територия	100	НПВУ, СПРЗРСР 2023 – 2027 г, ПКИП; ПНИИДИТ; ПРЧР; Програма	2023-2027 г.	Община Долни чифлик, частни субекти; организации - носители на научен капацитет

			на данните в предприятията и/или в публичния сектор; повишаване на дигиталните умения на персонала във връзка с въведените технологии от Индустрия 4.0., в т.ч. облачно обучение; придобиване и/или повишаване на цифрови и технологични умения на населението, като част от компетентностите свързани с бъдещето на труда и др.			„Цифрова Европа“, частни инвестиции		
		1.2.2. Технологична модернизация на местната икономика	Проекти, насочени към технологична трансформация на местната икономика (в т.ч. аграрния и рибарския сектори), вкл. чрез производствени инвестиции с цел повишаване на производствен капацитет и/или диверсификация на дейността	Цялата територия	3100	НПВУ, СПРЗРСР, ПКИП; ПНИИДИТ; ПРЧР; Програма „Цифрова Европа“, частни инвестиции	2023-2027 г.	Община Долни чифлик, частни субекти; организации - носители на научен капацитет
		1.2.3. Насърчаване на иновационната активност на местната икономика	1.2.3.1. Насърчаване на иновационната активност в предприятията /икономическите субекти/, представители на местната икономика чрез разработване и въвеждане на иновации в дейността им	Цялата територия	5	НПВУ, ПКИП, ПНИИДИТ, частни инвестиции	2023-2027 г.	Община Долни чифлик, частни субекти, организации - носители на научен капацитет
		1.2.4. Развитие на екологично чисти производства, модернизиране на стопанства, вкл. биоземеделие	1.2.4.1. Реализиране на проекти за зелени инвестиции, вкл. стартиране на производство на зелени продукти (стоки и услуги)	Цялата територия	10	НПВУ, ПКИП, Програма LIFE; ВОМР, частни инвестиции	2023-2027 г.	Частни субекти
			2.2.4.2. Реализиране на проекти за развитие на екологично чисти производства и биоземеделие в контекста на Европейската стратегия "От фермата до трапезата" (“Fromfarmtofork” EU strategy)	Цялата територия	50	НПВУ, СПРЗРСР 2023 – 2027 г., Програми на ЕК, частни инвестиции	2023-2027 г.	Частни субекти
			1.2.4.3. Реализиране на мерки за насърчаване на икономическата активност в областта на земеделието чрез инвестиции за модернизация на борси, предоставяне на информация на земеделските производители, обучения, подкрепа за иновации и развитие	Цялата територия	10	НПВУ, ПКИП, ПНИИДИТ, СПРЗРСР 2023 – 2027 г., Програми	2023-2027 г.	Община Долни чифлик; Частни субекти; организации -

						на ЕК, частни инвестиции		носители на научен капацитет
	Мярка 1.3. Трансформация на икономиката към енергоефективна, ниско въглеродна и кръгова икономика							
		1.3.1. Подкрепа за МСП по Програмата за икономическа трансформация	Подкрепа за МСП по Програмата за икономическа трансформация. Програмата за икономическа трансформация е предоставяне на целева подкрепа за бързо възстановяване на българските микро, малки и средни предприятия в основните проблемни области, които забавят трансформацията към дигитална, ниско въглеродна и ресурсно ефективна икономика, с цел преодоляване на негативните последици от икономическата криза, породена от COVID-19 пандемията. Фонд 1 – Технологична модернизация Фонд 2 – Зелен преход Фонд 3 Подкрепа за дигитализация в предприятията.	Цялата територия	50	Оперативна програма за иновации и конкурентоспособност (ОПИК)/ План за възстановяване и устойчивост / инвеститори	2021-2027	Предприятия, функциониращи на територията на общината
		1.3.2. Насърчаване намаляването на промишлените отпадъци и ресурсната ефективност на производствените процеси	1.3.2.1. Реализиране на проекти за управление на промишлени отпадъци (в т.ч. отпадъци от аграрна дейност) за целите на кръговата и ниско въглеродната икономика и предотвратяване на емисиите на парникови газове. В т.ч. реализиране на дейности за рециклиране на отпадъци от производствена/аграрна дейност чрез създаване на предпоставки за разделно събиране и/или предварително третиране на същите, в т.ч. еко инвестиции в публични-частни партньорства за реализирането им в посока по-добро управление на отпадъците в контекста на кръговата и ниско въглеродна икономика и ресурсната ефективност; създаване на партньорства между релевантни заинтересовани страни за постигане на промишлена симбиоза	Цялата територия	5	НПВУ, ПКИП, СПРЗРСР 2023 – 2027 г., ПОС, П2, Програма LIFE; ФМ на ЕИП, ИНТЕРРЕГ, частни инвестиции	2023-2027 г.	Община Долни чифлик, частни субекти
			1.3.2.2. Реализиране на проекти за преход на местната икономика (вкл. аграрния й сектор) към кръгова и нисковъглеродна, включително чрез дейности в областта на проектирането на продуктите и производствените процеси, в т.ч. по-ефективно използване в производството на природните ресурси /ресурсна ефективност на производствените процеси/; увеличаване на трайността, възможностите за поправка, модернизиране или повторна употреба на продуктите; намаляване на съдържанието на опасни вещества в материалите и продуктите през целия им жизнен цикъл; удължаване използването на продуктите и др.	Цялата територия	50	НПВУ, ПКИП, СПРЗРСР 2023 – 2027 г., ПОС, П2, Програма LIFE; ФМ на ЕИП, частни инвестиции	2023-2027 г.	Община Долни чифлик, частни субекти
		2.3.4. Повишаване	Реализиране на проекти за повишаване на осведомеността, информационни и разяснителни кампании сред представители на	Цялата територия	5	ПОС, П2; ФМ на ЕИП,	2023-2027 г.	Община Долни чифлик, НПО

		осведоменост та относно възможности за управление на промишлените отпадъци	местния бизнес (в частност, сред представители на предприятия, осъществяващи основна и/или допълнителна икономическа дейност, попадаща в някой от кодовете от Сектор С "Преработваща промишленост" и Сектор А „Селско, горско и рибно стопанство“, съгласно НКИД-2008) относно възможностите за управление на отпадъците, генерирани от дейността им в посока кръгова и ниско въглеродна икономика и ресурсна ефективност, и ефекта от това върху околната среда, включително върху предотвратяването на емисии на парникови газове с цел промяна на поведението на бизнеса в посока кръгова и ниско въглеродна икономика, подобряване на ресурсната ефективност и насърчаване воденето на еко-политики от същия			Програми на ЕК, частни инвестиции		сектор, частни субекти
	Мярка 1.4. Повишаване на заетостта и ефективността на пазара на труда							
		1.4.1. Подкрепа на активни мерки за достъп до пазара на труда	Активиране, мотивиране и включване в заетост на неактивни и безработни лица, подобряване конкурентоспособността на уязвимите групи за участие на пазара на труда;	Цялата територия	2	ПРЧР, национални програми	2024 - 2027	ДБТ, АЗ
		1.4.2. Инвестиции в човешките ресурси	Адаптиране на предприятията и работещите към промените; повишаване на квалификацията, уменията и компетентностите на заетите спрямо нуждите на бизнеса; активно приобщаване с цел подобряване на пригодността за заетост на лица в неравностойно положение; интегрирана подкрепа; специализирани подкрепящи мерки на работните места за хората в неравностойно положение	Цялата територия	2	ПРЧР, национални програми	2024 - 2027	Работодатели
		1.4.3. Интеграция на маргинализираните общности	Подкрепа за подобряване достъпа до заетост, умения и квалификация: подкрепа на дейности по идентифициране, мотивиране и активиране на безработни лица; оценка на възможностите и стимулиране на неактивни лица за включване на пазара на труда; подкрепа за субсидирана заетост с оглед устойчива интеграция на пазара на труда; целенасочени мерки за младежи – за включването им на пазара на труда; предоставяне на трудово консултиране, трудова медиация и професионално ориентиране; подкрепа за самотните и многодетни родители и улесняване на достъпа им до пазара на труда и кариерното им развитие; мерки за подобряване на финансовата грамотност и улесняване на достъпа до образование и квалификация на лица от маргинализираните групи, вкл. роми.	Цялата територия	5	ПРЧР, национални програми	2024 - 2027	работодатели; община; читалища; доставчици на социални и здравни услуги;

Втори основен приоритет: **Създаване на устойчива екосистема на туристическото предлагане**								
	Мярка 2.1. Подкрепа за развитие на туристическия потенциал							
		2.1.1. Разработване и маркетиране на туристически продукти	2.1.1.1.Интензифициране работата на туристическия информационен център	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ. администрация
			2.1.1.2.Рекламиране на туристическите продукти на общината, на туристически борси и изложения	Извън територията	Не е приложимо	Общ. бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			2.1.1.3.Разработване на рекламни материали за туристическите обекти в общината	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			2.1.1.4. Разработване на годишни програми за развитие на туризма	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ. администрация
			2.1.1.5. Създаване на нови туристически продукти	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
	Мярка 2.2. Оползотворяване и устойчиво опазване на местното културно наследство, историческата среда и културното многообразие							
		2.2.1. Интервенции и инвестиции в сградния фонд на народните читалища на територията на общината	2.2.1.1.Разработване на проекти по оперативни програми на ЕС с туристическа насоченост и на съвместни проекти по въпросите на туризма с други общини	Цялата територия	Не е приложимо	НПВУ; ФМ на ЕИП; Програми на ЕК; ПРЧРЧ; общински бюджет	постоянен	Общ. администрация
			2.2.1.2.Създаване на център за изкуства и занаяти в гр. Долни чифлик	Цялата територия	152973,72 лв. без ДДС	на ЕИП; Програми на ЕК; ПРЧРЧ; общински бюджет	2021-2023	Общ. администрация
			2.2.1.3.Ремонт на пешеходната алея в КК „Шкорпиловци“	КК „Шкорпиловци“	60 000,00 лв. без ДДС	на ЕИП; Програми на ЕК; ПРЧРЧ;	2021-2022	Общ. администрация

						общински бюджет		
	Мярка 2.3. Опазване и устойчиво оползотворяване на местното природно наследство, природни ресурси, местообитания и биоразнообразие							
		2.3.1. Съхраняване и обогатяване на биологичното разнообразие и опазване на характерните ландшафти	2.3.1.1. Опазване на биологичното разнообразие и екосистемите чрез подобрено управление на защитените територии и защитените зони от НЕМ / Натура 2000 - Изпълнение на мерки за подобряване на благоприятния природозащитен статус (БПС) на видове и местообитания от Националната приоритетна рамка за Натура 2000 на териториите на защитените зони в община Долни чифлик	Цялата територия	50	ПОС, ПМДРА, ПЗ;	2023-2027 г.	Община, НПО и др.
			2.3.1.2. Съхранение и развитие на природното наследство, вкл. инвестиции в инфраструктура за планински и морски туризъм (напр. хижи и заслони, понтони); Изграждане на еко пътеки	Цялата територия	50	ПОС, ПЗ; ПМДРА, общински бюджет; частни инвестиции	2023-2027 г.	Община Долни чифлик, частни инвеститори
	Мярка 2.4. Диверсифициране на местни туристически продукти и услуги							
		2.4.1. Обогатяване на съдържанието на културните институции, развитие на занаятите, културните и	1.4.2.2. Проекти за развитие на нови туристически продукти и услуги и/или подходящо брандиране/ребрандиране на съществуващи такива, предлагани на туристическия пазар за диференциране и/или диверсифициране на местния туризъм	Цялата територия	10	НПВУ, ФМ на ЕИП, други програми на ЕК, общински бюджет, частни инвестиции, ВОМР	2023-2027	Община Долни чифлик/Заинтересовани страни и институции
			2.4.1.1. Подобряване на културното съдържание в читалищната мрежа в общината, вкл. чрез свързването и функционирането на читалищата като единна местна културна екосистема	Цялата територия	50	НПВУ; ФМ на ЕИП; Програми на ЕК; ПРЧРЧ; ОСП, общински бюджет	2023-2027 г.	Община Долни чифлик; читалища (НПО)
			2.4.1.2. Изпълнение на проекти за събитийна реализация и обогатяване на културния календар на община Долни чифлик - проекти в подкрепа на провеждането на различни видове събития, в	Цялата територия	500	НПВУ; ФМ на ЕИП; Програми на	2023-2027 г.	Община Долни чифлик, НПО

		творчески индустрии	т.ч. фестивали, творчески изяви, културно-развлекателни прояви и други сходни мероприятия, както и облагородяване на пространства за реализирането им и др.			ЕК; общински бюджет; частни инвестиции		сектор; частни субекти
Стратегическа цел II: Изграждане и рехабилитация на ефективна техническа инфраструктура за постигане на устойчиво развитие, съхраняване на околната среда и адаптиране и смекчаване изменението на климата								
Трети основен приоритет: **Развитие на инфраструктурата като фактор за стабилизиране на икономическите и социалните процеси и съхраняване на околната среда и адаптиране и смекчаване изменението на климата**								
	Мярка 3.1. Подобряване на свързаността на общината и създаване на функционални връзки за стабилизиране на икономическите и социални процеси							
		3.1.1. Подобряване състоянието на пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност	3.1.1.1Рехабилитация и реконструкция на обект: ул. „Еделвайс“ част от общинска пътна мрежа на община Долни чифлик – цялостно преасфалтиране	Цялата територия	632 518,22 лева	ПМС 360/2020 г.	2021-2022	Общ. администрация
			3.1.1.2. Реконструкция на път № VAR1175/III-904/, Долни чифлик – Кривини – Голица – Булаир от км 3+770 до км 8+900	селата	5 500 000 лева	Общ. Бюджет, привл. средства	2024-2026	Общ. администрация
			3.1.1.3. Реконструкция на път VAR1174/I-9 Старо Оряхово – Ново Оряхово – Шкорпиловци“, етапно строителство: етап 1: „Път VAR1174/I-9 Старо Оряхово – Ново Оряхово – Шкорпиловци от км. 0+000 до км 3+100“; етап 2: „Път VAR1174/I-9 Старо Оряхово – Ново Оряхово – Шкорпиловци От км. 3+100 до км 4+800“; етап 3: „Път VAR1174/I-9 Старо Оряхово – Ново Оряхово – Шкорпиловци от км. 4+800 до км 11+100“	Старо Оряхово, Ново Оряхово, Шкорпиловци	10 000 000 лева	ПРСР 2021-2027	2024-2027	Общ. администрация
		3.1.2. Ремонт/ реконструкц	3.1.2.1.Поетапно проектиране и строителство на улици във вилната зона на с. Шкорпиловци	с. Шкорпиловци	Не е приложимо	Общ. Бюджет,	постоянен	Общ. администрация

		ия/ рехабилитация/изграждане на улици и велоалеи, пътна сигнализация, организация на движението				привл. средства		
			3.1.2.2. „Рехабилитация и реконструкция на улица „Иглика“ , с. Гроздьово“	С. Гроздьово	137 489,88 лева	МВКВП	постоянен	Общ. администрация
			3.1.2.3. „Възстановяване на пътни настилки в община Долни чифлик – с. Венелин – улица от о. т 186 до о. т. 226; с. Горен чифлик – ул. Странджа (от о. т. 52 до о. т. 46); с. Гроздьово – ул. „Мак“ (о. т. 132 – о. т. 121)“	селата	336 401,12 лева	МВКВП	постоянен	Общ. администрация
			3.1.2.4. Основен ремонт на ул. „Братя Шкорпил“, с. Шкорпиловци	с. Шкорпиловци	294018,02 лв. без ДДС	МИРГ БЧС Бяла-Долни чифлик-Аврен	2021-2022	Общ. администрация
			3.1.2.5. „Възстановяване на пътни настилки в община Долни чифлик – с. Венелин – улица от о. т 186 до о. т. 226; с. Горен чифлик – ул. Странджа (от о. т. 52 до о. т. 46); с. Гроздьово – ул. „Мак“ (о. т. 132 – о. т. 121)“	селата	336 401,12 лева	МВКВП	постоянен	Общ. администрация
			3.1.2.6„Възстановяване на пътни настилки на ул. "Железни врата", с. Старо Оряхово, ул. "Арда", с. Пчелник, ул. "Иглика", с. Венелин, общ. Долни Чифлик“	Старо Оряхово, с. Пчелник, с. Венелин	457 073,00 лева.	МВКМП	постоянен	Общ. администрация
	Мярка 3.2. ВиК инфраструктура и ПСОВ							
		3.2.1. Подобряване на ВиК инфраструктурата	3.2.1.1. Поетапно свързване на водопроводната мрежа на с. Солник и на с. Бърдарево с водопровод „Камчийски пясъци“	с. Солник и с. Бърдарево	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			3.2.1.2. Рехабилитация на вътрешно разпределителна водоснабдителна мрежа с. Шкорпиловци	с. Шкорпиловци	2639224,06 лв.	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация

			3.2.1.3.Реконструкция на водопроводна и улична мрежа по улица „Орлов камък“ и улица „Камчийска долина“ – с. Горен чифлик		2852814,46 лв.		постоянен	Общ. администрация
			3.2.1.4.Реконструкция на водопроводна мрежа и изграждане на канализационна мрежа по ул. "Шипка", ул. "Рила", ул. "Смолян" и ул. "Витоша"	Долни чифлик	3 385 000,00 лева	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			3.2.1.5. Реконструкция и доизграждане на В и К мрежа в гр. Долни чифлик	Долни чифлик	18 861 019,20лв.	НПВУ	2022-2026	Общинска администрация и Български В и К Холдинг
		3.2.2. Изграждане на ПСОВ	3.2.2.1.Изграждане на ПСОВ на с. Шкорпиловци и довеждащи канализационни колектори	с. Шкорпиловци	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			3.2.2.2.Изграждане на ПСОВ Долни чифлик – Старо Оряхово, довеждащ колектор и захранващ водопровод	гр. Долни чифлик и с. Старо Оряхово	12 238 485,20 лв.	Общ. Бюджет, привл. СредстваНВПУ	2022-2026	Общ. администрация, Български ВиК Холдинг
			3.2.2.3. Изграждане на локална ПСОВ – с. Горен чифлик (ДПЛИУ, ЦНСТ, ЗЖ)	С. Горен чифлик	300 000,00 лева	Общ. Бюджет, привл. Средства	постоянен	Общ. администрация
	Мярка 3.3. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност за смекчаване изменението на климата							

		3.3.1. Въвеждане мерки за енергийна ефективност и използване на енергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ)	3.3.1.1.Въвеждане на мерки за енергийна ефективност и ВЕИ в публични сгради	Цялата територия	5 539	НПВУ; ОСП, общински бюджет	2024-2027	Община Долни чифлик/Заинтересовани страни
			3.3.1.2. Енергийна ефективност и устойчиво обновяване на многофамилни и еднофамилни жилищни	Цялата територия	100	НПВУ, ФИ, частно финансиране	2021-2027	Община Долни чифлик/ Заинтересовани страни
			3.3.1.3.Рехабилитация и модернизация на системи за външно изкуствено осветление на община Долни чифлик	Цялата територия	926679,79 лв.	Общ. Бюджет, привл. средства	2021-2022	Общ. администрация
	Мярка 3.4. Съхраняване на околната среда и адаптиране и смекчаване изменението на климата							
		3.4.1. Изграждане и развитие на обществени зони за отдих и рекреация и зелени площи, включително физически елементи на средата и зелена инфраструктура	3.4.1.1.Благоустрояване на площад „Тича“ в гр. Долни чифлик	гр. Долни чифлик	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			3.4.1.2.Благоустрояване на централен площад в с. Старо Оряхово и изграждане и възстановяване на зона за обществен отдих – парк „Армейски“ в гр. Долни чифлик	гр. Долни чифлик и с. Старо Оряхово	293323,75 лв. без ДДС	ПРСР – МИГ Долни чифлик и Бяла	2021-2023	Общ. администрация
		3.4.2 Превенция за справяне с неблагоприятните явления	Изграждане на защитни стени и други съоръжения за борба с ерозията	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация

	Мярка 4.5. Устойчиво управление на отпадъците							
		4.3.1.Подобряване на системата за управление на битовите отпадъци, предотвратяване образуването на отпадъци, ефективно използване на ресурсите	4.3.1.1. Обособяване на КК „Шкорпиловци" за зона за прилагане на интегриран подход	КК „Шкорпиловци"	Не е приложимо	Общ. бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			4.3.1.2. Биологична рекултивация на общинското депо за битови отпадъци в гр. Долни чифлик	гр. Долни чифлик	34965,49 без ДДС	Общ. бюджет	2021-2024	Общ. администрация
			4.3.1.3. Проектиране и изграждане на площадки, свързани с дейностите по управление на отпадъците	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			4.3.1.4. Ликвидиране на нерегламентирани сметища	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
Стратегическа цел III:Осигуряване на благоприятна среда за развитие на човешките ресурси и подобряване качеството на живот чрезподобряване състоянието на административния капацитет и равен достъп до публични услуги								
Четвърти основен приоритет: **Осигуряване на условия за достъп до качествени публични услуги и квалифицирана подкрепа в общността**								
	Мярка 4.1. Равен достъп до качествено образование и обучение							
		4.1.1. Подобряване състоянието на сградния фонд на образователните институции на територията на общината чрез	4.1.1.1. Обновяване на материално-техническата база в образователните институции	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет, ОСП, ОПРР, НПВУ, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			4.1.1.2.Развитие на териториална и местна идентичност на община Долни чифлик	Цялата територия	81940 лв. без ДДС	ПРСР – МИГ Долни чифлик и Бяла	2021-2023	Общ. администрация

		прилагане на мерки за енергийна ефективност, използване на ВЕИ, ремонтни дейности и оптимизиране на дворното пространство	4.1.1.3. Подобряване на системата на училищната и социално-битова среда в системата на образованието	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			4.1.1.4. Текущ ремонт на ДГ „Пламъче“ с. Пчелник, общ. Долни чифлик	с. Пчелник	128220 лв.	ПКБ	2021-2022	Общ. администрация
	Мярка 4.2. Развитие на спортната инфраструктура за предоставяне на съвременни и качествени услуги в сферата на спорта и физическата активност							
		4.2.1. Изграждане на нови спортни обекти и съоръжения	4.2.1.1. Изграждане на пристройка към основна сграда и изграждане на пристройка и реконструкция на физкултурен салон към СУ „Васил Левски“ гр. Долни чифлик	гр. Долни чифлик	1515700 лв.	МОН	2021-2022	Общ. администрация
			4.2.1.2. Подобряване на образователната инфраструктура в община Долни чифлик – изграждане на многофункционална спортна площадка и благоустрояване на прилежащи площи в СУ „Васил Левски„ – гр. Долни чифлик и доставка и монтаж на елементи на градското обзавеждане в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – с.Старо Оряхово	гр. Долни чифлик и с. Старо Оряхово	137245,82 лв. без ДДС	ПРСР – МИГ Долни чифлик и Бяла	2021-2023	Общ. администрация
			4.2.1.3. Изграждане на физкултурен салон в ОУ„ Св. св. Кирил и Методий“ – с. Старо Оряхово	С. Старо Оряхово	1 800 000,00 лева	МОН	2024-2027	ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, Общинска администрация
			4.2.1.4. Изграждане на нова спортна площадка в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – с. Венелин	с. Венелин	59 851.00 лева	МОН	2024-2027	ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, Общинска администрация
		4.2.2. Ефективно управление, рехабилитация и	Изграждане на нови и адаптиране на действащи спортни съоръжения и площадки в детските градини и училищата към изискванията за безопасност и функционалност	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет,	постоянен	Общ. администрация

		оборудване на съществуваща спортна инфраструктура, вкл. за масов спорт				привл. средства		
	Мярка 4.3. Развитие и на социалната инфраструктура и предоставяне на интегрирани здравно – социални и социални услуги в общността за уязвими групи, възрастни хора, хора с увреждания или деца							
		4.3.1. Осигуряване на равен и навременен достъп до качествени, устойчиви и достъпни услуги за социално уязвими групи над 18 г.; Разширяване обхвата на социалните услуги и социално-икономическа интеграция на уязвими групи	4.3.1.1.Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в община Долни чифлик – Патронажна грижа +	Цялата територия	417 738.68 лв.	ОПРЧР	2021-2023	Общ. администрация
			4.3.1.2. Топъл обяд в условията на пандемията от COVID-19	Цялата територия	28868,40 лв.	ОП за храни и/или основно материално подпомагане	2021	Общ. администрация
			4.3.1.3. Услуги за ранно детско развитие в Общностен център за деца в риск от 0 до 7 години и техните семейства в община Долни чифлик	Цялата територия	82185,40 лв.	ОПРЧР	2021-2022	Общ. администрация
		4.3.2. Развитие на инфраструктурата за предоставян	4.3.2.1. Изграждане на 4 броя центрове за настаняване от семеен тип	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация

		е на социални и гарантиране на равен и навременен достъп до качествени, устойчиви и достъпни услуги	4.3.2.2. Изградена5брояцентровезанастаняванеотсемеентип и един дневен център за пълнолетни лица с увреждания.	Цялататеритория	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			4.3.2.3. Увеличаване видовете на социалните услуги и повишаване на качеството им	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			4.3.2.4. Преустройство и промяна предназначение на обществена сграда - Етапно строителство: Етап 1: Преустройство и промяна предназначение на част от обществена сграда в Домашен социален патронаж; Етап 2: Преустройство и промяна предназначение на част от обществена сграда в Обществена трапезария	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			4.3.2.5. Основен ремонт на ЦСРИ – с. Рудник	С. Рудник	180 000,00	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. адмнистрация
	Мярка 4.4. Подобряване на здравната система в общината и увеличаване на достъпа на населението до качествено и навременно здравно обслужване							
		4.4.1. Развитие на здравеопазването чрез казване на подкрепа	Създаване на условия за повишаване броя на медицинските практики в общината, разширяване обема на предлаганите здравни услуги и осигуряване на по-висока мобилност на медицинските услуги	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
		4.4.2. Изграждане и подобряване на здравната инфраструктура	4.4.2.1.Изграждане на здравен кабинет в с. Венелин.	С. Венелин	35 000,00	Общ. бюджет	2021-2022	Общ. администрация

			4.4.2.2. Ремонт на здравна служба с. Пчелник	С. Пчелник	240 000,00	Общ. бюджет, Проект „Красива България“	постоянен	Общ. администрация
	Мярка 4.5. Подобряване състоянието на културната инфраструктура и дейности							
		4.5.1. Обновяване, модернизация на културната инфраструктура	Ремонт и сградния фонд на културната инфраструктура	Гр. Долни чифлик	1133	НПВУ	2021 - 2027	Общ. администрация
		4.5.2. Подкрепа за развитие на културните дейности	4.5.2.1. Развитие и обогатяване на културния календар и художествената самодейност	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			4.5.2.2. Активно съдействие за развитие на съществуващи и откриване на нови дейности в читалищата и пенсионерските клубове	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
***Пети основен приоритет*: Добро управление и партньорства със заинтересованите страни**								
	Мярка 5.1. Дигитализация и повишаване капацитета на общината за устойчиво, модерно и електронно административно обслужване							
		5.1.1. Въвеждане на	5.1.1.1. Устройствено и стратегическо планиране - Поддържане на регулационните планове, кадастралните и специализираните карти за устройствено планиране на територията на община Долни чифлик	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ. администрация
			5.1.1.2. Устройствено и стратегическо планиране - Изработване на общ и подробни устройствени планове с оглед преодоляване липсата					Общ. администрация

		иновационен модел на е-община за устойчиво и модерно административно обслужване, създаване на единна информационна система и предоставяне на онлайн услуги за гражданите и бизнеса	на съгласуваност между устройственото и стратегическото планиране на територията					
			5.1.1.3. Устройствено и стратегическо планиране - Изработка на ОУП	Цялата територия	Не е приложимо	МРРБ	постоянен	Общ. администрация
			5.1.1.4. Устройствено и стратегическо планиране - Изработване на подробни УП	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет, собстве-ници на ПИ	2021-2027	Общ. администрация
			5.1.1.5. Поетапно изработване на многослойна географско-информационна система (ГИС модел), като инструмент за пространствен анализ	Цялата територия		Общ. бюджет, привл. средства	2021-2027	Общ. администрация
			5.1.1.6. Доизграждане на електронна свързаност с всички населени места в общината	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
			5.1.1.7. Внедряване на нови административни електронни услуги	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
		5.1.2. Усъвършенстване и укрепване на административните умения и компетентностите	Повишаване квалификацията и уменията на общинската администрация чрез всички възможни форми на присъствено и дистанционно обучение	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. Бюджет, привл. средства	постоянен	Общ. администрация
	Мярка 5.2. Реализиране на партньорски проекти							

		5.2.1. Междуинституционално и междуобщинско партньорство	Осъществяване на партньорски инициативи между институции, общинска администрация, НПО за укрепване на институционалния капацитет, както и реализиране на проекти със съседни общини	Цялата територия	30	общински бюджет	2023 - 2027	Общ. администрация

Приложение № 1А: Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в Плана за интегрирано развитие на община Долни чифлик за периода 2021 - 2027 г. (актуализация 2024 г.)

Приоритет	Мярка	Проекти	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идия (в лв.)	Допълнителна информация	Статус към изготвяне на МО

III.	3.2.1.	3.2.1.2. Рехабилитация на вътрешно разпределителна водоснабдителна мрежа с. Шкорпиловци			2639224,06 лв.		Одобрен за финансиране от ПУДООС. Провежда се процедура за избор на изпълнител. Стойност 2 341 639,98 лв. без ДДС, В готовност за изпълнение.
III.		3.2.1.3. Реконструкция на водопроводна и улична мрежа по улица „Орлов камък“ и улица „Камчийска долина“ – с. Горен чифлик			2852814,46 лв.		Одобрен за финансиране. Стойност 3 819 600 лв. с ДДС. В готовност за изпълнение.
III.	3.2.2.	3.2.2.2. Изграждане на ПСОВ Долни чифлик – Старо Оряхово			8846349,60 лв.		Бенефициент по проекта е Български ВиК Холдинг
IV.	4.3.1.	4.3.1.1.Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в община Долни чифлик	В готовност за кандидатстване	15	417 738,68 лв.	ОПРЧР	В готовност за изпълнение.
IV.	4.3.1.	4.3.1.2. Топъл обяд в условията на пандемията от COVID-19	В готовност за изпълнение	4	28868,40 лв.	ОП за храни и/или основно материално подпомагане	
				ОБЩО:	**14 784 995,20**		

Приложение № 2: ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА План за интегрирано развитие на община Долни чифлик за периода 2021 – 2027 г. (актуализирана 2024 г.)

Период 2021 - 2027	Собствени средства – общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО, хил. Лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Приоритет I									**3394**	**8,20 %**
Приоритет II									**873**	**2,16 %**
Приоритет III									**30536**	**74,00 %**
Приоритет IV									**6432**	**15,57 %**
Приоритет V									**30**	**0,07 %**
ОБЩО									**41 265**	**100,00%**

Забележка: Към момента на съставяне на ПИРО, графи 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8 и 9 остават празни, тъй като не могат да бъдат попълнени с точност, поради следното:

1. В Приложение № 1 - Програма за реализация на ПИРО на община Долни чифлик за периода 2021 – 2027: описание на предвидените мерки и дейности, е уточнено, че: „празните клетки означават, че или за тези мерки индикативен бюджет към момента на разработване на ПИРО не може да бъде определен, или че изпълнението на тези мерки ще се включи в обхвата на служебните задължения на общинските служители в Община Долни чифлик. При обоснована необходимост от допълнително заплащане , както и от други разходи, свързани с тези мерки, като източник на финансиране ще се използва общинският бюджет или одобрени разходи по проектите, изпълнявани от общината“. Следователно за тези мерки и дейности към момента на разработване на ПИРО не са предвидени съответни суми и последните не участват в графи 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9 и 10 на настоящото Приложение № 2;

2. Почти за всички мерки/ проекти, заложени в ПИРО, се предвижда смесено финансиране – от общинския бюджет, от републиканския бюджет, от проекти по оперативните програми и от други източници, като предварително не е определен процентът на съучастие. Следователно, и в настоящото Приложение № 2 не може да се отграничат сумите и относителния дял на собствените средства, на средствата от републиканския бюджет, на средствата от ЕС и на средствата от други източници;

3. За проектите в готовност за кандидатстване и изпълнение , с които общината ще кандидатства по различни оперативни програми и фондове през плановия период 2021-2027 г., (Приложение № 4) не е определен индикативен бюджет. Определянето на точния размер на сумите и относителният им дял за графи 2; 3;4;5;6;7;8 и 9 ще се извършва текущо, в процеса на реализация на ПИРО в рамките на плановия период 2021 -2027 г.

Приложение № 3: Матрица на индикаторите (актуализирана 2024 г.)

Индикатори за продукт					
Приоритет, мярка	**Индикатор**	**Мерна единица**	**Източник на информация**	**Период на отчитане**	**Целева стойност**
<u>Първи основен приоритет:</u>Растеж, внедряване на иновации, надграждане и модернизация на общинската икономика и постигане на конкурентоспособност при щадящо използване на природните ресурси, опазване и възстановяване на околната среда и адаптиране към измененията в климата					
Мярка 1.1. Подобряване на условията за бизнес развитие и инфраструктурата за насърчаване на икономическата активност и привличането на инвестиции	Брой подкрепени предприятия в аграрния сектор в т. ч. биоземеделие	Брой	ИСУН, Община Долни чифлик	3 години	5
	Брой подкрепени за разширяване МСП и привлечени инвестиции	Брой	ИСУН	3 години	6
Мярка 1.2. Подобряване на инвестиционния климат, бизнес средата и предприемаческата екосистема за иновации и икономически растеж	Брой предприятия с дигитализация на местната икономика	Брой	ИСУН	5 години	3
	Брой предприятия с технологична модернизация на местната икономика	Брой	ИСУН	3 години	5
	Брой предприятия с развитие на екологично чисти производства, модернизиране на стопанства, вкл. биоземеделие	Брой	ИСУН	5 години	3
Мярка 1.3. Трансформация на икономиката към енергоефективна, ниско въглеродна и кръгова икономика	Подкрепени МСП по Програмата за икономическа трансформация	Брой	ИСУН	5 години	2
	Насърчение намаляването на промишлените отпадъци и ресурсната ефективност на производствените процеси в МСП	Брой	ИСУН	5 години	2
	Брой предприятия с повишена осведомеността относно възможностите за управление на промишлените отпадъци	Брой	ИСУН	5 години	5
Мярка 1.4. Повишаване на заетостта и ефективността на пазара на труда	Брой предприятия, подкрепени активни мерки за достъп до пазара на труда	Брой	ИСУН	5 години	5
	Брой предприятия с интеграция на маргинализираните общности и с инвестиции в човешките ресурси	Брой	ИСУН	5 години	2
		Брой	ИСУН	3 години	3
<u>Втори основен приоритет:</u> Създаване на устойчива екосистема на туристическото предлагане					
Мярка 2.1. Подкрепа за развитие на туристическия потенциал	Брой разработени и маркетирани туристически продукти	Брой	Община Долни чифлик	3 години	2
	Брой туристически обекти, които получават подпомагане*[34]	Брой	ИСУН, Община Долни чифлик	3 години	2

[34] Със знак „*“ са посочени индикатори, дефинирани на ниво общината за нуждите на мониторинга, наблюдението и оценката на ПИРО

Индикатори за продукт					
Приоритет, мярка	**Индикатор**	**Мерна единица**	**Източник на информация**	**Период на отчитане**	**Целева стойност**
Мярка 2.2. Оползотворяване и устойчиво опазване на местното културно наследство, историческата среда и културното многообразие	Интервенции и инвестиции в сградния фонд на народните читалища на територията на общината	Брой	ИСУН, Община Долни чифлик	3 години	2
Мярка 2.3. Опазване и устойчиво оползотворяване на местното природно наследство, природни ресурси, местообитания и биоразнообразие	Съхраняване и обогатяване на биологичното разнообразие и опазване на характерните ландшафти – създадени екопътеки	Брой	Община Долни чифлик, ИСУН	5 години	2
	Площ на защитените зони по „Натура 2000“, обхванати от мерки за опазване и възстановяване*	ха	Община Долни чифлик, ИСУН	3 години	2
Мярка 2.4. Диверсифициране на местни туристически продукти и услуги	Въведени нови туристически продукти и услуги и/или подходящо брандиране/ребрандиране на съществуващи такива, предлагани на туристическия пазар за диференциране и/или диверсифициране на местния туризъм	Брой	ИСУН, Долни чифлик	5 години	1
	Брой проекти в подкрепа на провеждането на различни видове събития, в т.ч. фестивали, творчески изяви, културно-развлекателни прояви и други сходни мероприятия, както и облагородяване на пространства за реализирането им и др.	Брой	Община Долни чифлик, ИСУН	Ежегодно	15
Трети основен приоритет: Развитие на инфраструктурата като фактор за стабилизиране на икономическите и социалните процеси и съхраняване на околната среда и адаптиране и смекчаване изменението на климата					
Мярка 3.1. Подобряване на свързаността на общината и създаване на функционални връзки за стабилизиране на икономическите и социални процеси	Рехабилитирана улична мрежа*	Км/%	Община Долни чифлик	Ежегодно	20
	Дължина на реконструираните или модернизирани пътища	км	АПИ, Община Долни чифлик, ИСУН	ежегодно	30
Мярка 3.2. ВиК инфраструктура и ПСОВ	Реконструирана водопроводна и канализационна мрежа	км	ВиК, ИСУН, Община Долни чифлик	3 години	15
	Брой изградени ПСОВ	Брой	ВиК, Община Долни чифлик, ИСУН	5 години	3

Индикатори за продукт					
Приоритет, мярка	**Индикатор**	**Мерна единица**	**Източник на информация**	**Период на отчитане**	**Целева стойност**
Мярка 3.3. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност за смекчаване изменението на климата	Обществени сгради, получили подкрепа за подобряване на енергийните им характеристики (RCO 19)	Брой	Община Долни чифлик, ИСУН и др.	3 години	2
	Домакинства, получили подкрепа за подобряване на енергийните характеристики на жилището си (RCO 18)	Брой	Община Долни чифлик, ИСУН и др.	3 години	5
	Рехабилитация и модернизация на системи за външно изкуствено осветление на община Долни чифлик	Брой	Община Долни чифлик, ИСУН и др.	3 години	3
Мярка 3.4. Съхраняване на околната среда и адаптиране и смекчаване изменението на климата	Брой изградени обществени зони за отдих и рекреация и зелени площи, включително физически елементи на средата и зелена инфраструктура	Брой	Община Долни чифлик, ИСУН и др.	3 години	9
Мярка 4.5. Устойчиво управление на отпадъците	Обособена зона – КК „Шкорпиловци" за зона за прилагане на интегриран подход	Брой	Община Долни чифлик	5 години	1
	Извършена биологична рекултивация на общинското депо за битови отпадъци	Брой	Община Долни чифлик	5 години	1
	Изградени площадки, свързани с дейностите по управление на отпадъците	Брой	Община Долни чифлик	5 години	2
	Ликвидирани нерегламентирани сметища	Брой	Община Долни чифлик	3 години	10
<u>Четвърти основен приоритет:</u> Осигуряване на условия за достъп до качествени публични услуги и квалифицирана подкрепа в общността					
Мярка 4.1. Равен достъп до качествено образование и обучение	Обновена материално-техническата база в образователните институции	Брой	Община Долни чифлик	3 години	2
	Брой прилагане на мерки за енергийна ефективност, използване на ВЕИ, ремонтни дейности и оптимизиране на дворното пространство системата на училищната и социално-битова среда в системата на образованието	Брой	Община Долни чифлик	3 години	1
Мярка 4.2. Развитие на спортната инфраструктура за предоставяне на съвременни и качествени услуги в сферата на спорта и физическата активност	Изграждане на нови спортни обекти и съоръжения	Брой	Община Долни чифлик	3 години	5
	Изграждане на нови и адаптиране на действащи спортни съоръжения и площадки в детските	Брой	Община Долни чифлик	3 години	3

Индикатори за продукт					
Приоритет, мярка	**Индикатор**	**Мерна единица**	**Източник на информация**	**Период на отчитане**	**Целева стойност**
	градини и училищата към изискванията за безопасност и функционалност				
Мярка 4.3. Развитие и на социалната инфраструктура и предоставяне на интегрирани здравно – социални и социални услуги в общността за уязвими групи, възрастни хора, хора с увреждания или деца	Осигурен равен и навременен достъп до качествени, устойчиви и достъпни услуги за социално уязвими групи над 18 г.;	Брой	Община Долни чифлик	3 години	20
	Увеличен брой социалните услуги и социално-икономическа интеграция на уязвими групи	Брой	Община Долни чифлик	3 години	3
	Подобрена инфраструктурата за предоставяне на социални и гарантиране на равен и навременен достъп до качествени, устойчиви и достъпни услуги	Брой	Община Долни чифлик	3 години	2
Мярка 4.4. Подобряване на здравната система в общината и увеличаване на достъпа на населението до качествено и навременно здравно обслужване	Брой на медицинските практики в общината и брой на предлаганите здравни услуги	Брой	Община Долни чифлик	5 години	2
	Изграден здравен кабинет	Брой	Община Долни чифлик	5 години	1
	Брой ремонти на здравна служба	Брой	Община Долни чифлик	5 години	1
Мярка 4.5. Подобряване състоянието на културната инфраструктура и дейности	Брой ремонти и сградния фонд на културната инфраструктура	Брой	Община Долни чифлик	5 години	1
	Брой нови прояви в културния календар и художествената самодейност	Брой	Община Долни чифлик	3 години	2
	Брой нови дейности в читалищата и пенсионерските клубове	Брой	Община Долни чифлик	5 години	3
Пети основен приоритет: Добро управление и партньорства със заинтересованите страни					
Мярка 5.1. Дигитализация и повишаване капацитета на общината за устойчиво, модерно и електронно административно обслужване	Брой въведени нови ел. услуги	Брой	Община Долни чифлик	5 години	3
	Изработен ОУП	Брой	Община Долни чифлик	5 години	1
	Брой на служители повишили квалификацията усъвършенстване и укрепване на административните умения и компетентностите	Брой	Община Долни чифлик	5 години	15
Мярка 5.2. Реализиране на партньорски проекти	Брой осъществени партньорски инициативи между институции, общинска администрация, НПО за укрепване на институционалния капацитет,	Брой	Община Долни чифлик	5 години	5

Индикатори за продукт					
Приоритет, мярка	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Целева стойност
	както и реализиране на проекти със съседни общини				

Индикатори за резултат						
Стратегическа цел	***Индикатор***	***Мерна единица***	***Източник на информация***	***Период на отчитане***	***Базова стойност***	***Целева стойност***
Стратегическа цел I: Ускорено икономическо развитие на общината и диверсификация на икономическите дейности с прилагане на иновации и осигуряване на благоприятна бизнес среда, щадяща ресурсите	*Туристи/посещения в подпомогнатите обекти (RCR 77)*[35]	*%*	*Община Долни чифлик,*	*2027*	*11 661*	*10%*
	Частни инвестиции, допълващи публичната подкрепа (безвъзмездни средства, финансови инструменти) (RCR 02)	*млн. лв.*	*ИСУН, предприятия*	*2027*	*0*	*50*
	Предприятия с подобрени енергийни характеристики (RCR 30)	*брой*	*ИСУН, предприятия*	*2027*	*0*	*5*
	*Преки чуждестранни инвестиции с натрупване на човек от населението **[36]	*евро*	*ИСУН, предприятия*	*2027*	*0*	*1*

[35]Посочен код на съответния индикатор, съгл. Списък на общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез ЕСИФ за периода 2021-2027 г., посочен в Методическите указания на МРРБ

[36] Със знак „*“ са посочени индикатори, дефинирани на ниво общината за нуждите на мониторинга, наблюдението и оценката на ПИРО

Индикатори за резултат						
Стратегическа цел	***Индикатор***	***Мерна единица***	***Източник на информация***	***Период на отчитане***	***Базова стойност***	***Целева стойност***
	*Брой привлечени инвеститори и сключени договори с компании за изграждане на предприятия, складове и т.н.**	*брой*	*Община Долни чифлик, МИ, НКИЗ, ББР/ Инвеститори*	*2027*	*0*	*1*
	Работни места, създадени в подкрепяните структури (RCR301)	*брой*	*ИСУН, НСИ*	*2027*	*0*	*10*
	Служители на МСП, които са преминали продължаващо професионално образование и обучение (продължаващо ПОО) (по видове умения: технически, управленски, предприемачески, екологични, други) (RCR 98)	*брой*	*ИСУН, предприятия*	*2027*	*0*	*15*
	Търсещи работа лица, които използват годишно услугите на подкрепяните служби по заетостта (RCR 65)	*брой*	*НСИ, РДБТ*	*2027*	*0*	*630*
	Ползватели на новоизградени, реконструирани или модернизирани пътища (RCR 55)	*брой*	*АПИ, ИСУН, Община Долни чифлик*	*2027*	*0*	*40 000*

Индикатори за резултат						
Стратегическа цел	***Индикатор***	***Мерна единица***	***Източник на информация***	***Период на отчитане***	***Базова стойност***	***Целева стойност***
	RCR 56 — Спестено време вследствие на подобрената пътна инфраструктура	*време*	*Община Долни чифлик, АПИ*	*2027*	*0*	*От 10 до 60 минути*
	Годишен брой на пътниците, използващи обществения транспорт (RCR 62)	*брой*	*Община Долни чифлик*	*2027*	*0*	*11000*
	Годишен брой на лицата, използващи специално предназначената велосипедна инфраструктура (RCR 64)	*%*	*Община Долни чифлик, АПИ*	*2027*	*0*	*5*
Стратегическа цел II: Изграждане и рехабилитация на ефективна техническа инфраструктура за постигане на устойчиво развитие, съхраняване на околната среда и адаптиране и	*Сгради с подобрена енергийна класификация - жилищни, частни нежилищни, обществени нежилищни (RCR 28)*	*брой*	*Община Долни чифлик, АУЕР, ИСУН и др.*	*2027*	*3*	*10*
	Общо произведена енергия от възобновяеми източници - електроенергия, топлинна енергия (RCR 31)	*MWh/год.*	*АУЕР*	*2027*	*16 353*	*56 127*

Индикатори за резултат						
Стратегическа цел	***Индикатор***	***Мерна единица***	***Източник на информация***	***Период на отчитане***	***Базова стойност***	***Целева стойност***
смекчаване изменението на климата	*Намалено количеството депонирани отпадъци**	*%*	*Община Долни чифлик, РИОСВ, ИСУН*	*2027*	*60*	*30*
	Жители, свързани поне към системи за пречистване на отпадъчни води	*%*	*ИСУН, РИОСВ, „ВиК“ ООД, Варна*	*2027*	*5%*	*30%*
	Загуби на вода (RCR 43)	*%*	*„ВиК“ ООД, Долни чифлик*	*2027*	*45%*	*25%*
	RCR 27 — Домакинства с подобрени енергийни характеристики на своите жилища	*брой*	*Община Долни чифлик, НСИ*	*2027 г.*	*160*	*600*
	RCR 28 — Сгради с подобрена енергийна класификация (жилищни, частни нежилищни, обществени нежилищни), сграда – кметство в с. Старо Оряхово	*брой*	*Община Долни чифлик, ИСУН*	*2027 г.*	*160*	*600*
Стратегическа цел III:Осигуряване на благоприятна среда за развитие на човешките ресурси и подобряване качеството на живот						
	Годишен брой на децата, използващи подкрепяната образователна инфраструктура (RCR 71)	*брой*	*Община Долни чифлик, ИСУН*	*2027*	*0*	*500*

Индикатори за резултат						
Стратегическа цел	***Индикатор***	***Мерна единица***	***Източник на информация***	***Период на отчитане***	***Базова стойност***	***Целева стойност***
чрезподобряване състоянието на административния капацитет и равен достъп до публични услуги	*Годишен брой на лицата, които използват подкрепяната спортна инфраструктура**	*брой*	*Община Долни чифлик, ИСУН*	*2027*	*0*	*200*
	Годишен брой на лицата, които използват подкрепяните здравни заведения (RCR 73)	*брой*	*Община Долни чифлик, Лични лекари, ИСУН*	*2027*	*0*	*16000*
	Годишен брой на лицата, които използват подкрепяните съоръжения за социални грижи (RCR 74)	*брой*	*Община Долни чифлик, АСП*	*2027*	*0*	*30*
	Ползватели на подкрепяната културна инфраструктура (RCR 78)	*брой*	*Община Долни чифлик, култури институции*	*2027*	*0*	*700*
	RCR 91 — Средно време за отправяне на покани, избор на проекти и подписване на договори	*време*	*Община Долни чифлик*	*2027*	*0*	*3 месеца*
	RCR 92 — Средно време за възлагане на обществени поръчки (от началото на процедурата до подписването на договор	*време*	*Община Долни чифлик*	*2027*	*0*	*3 месеца*

Индикатори за резултат						
Стратегическа цел	***Индикатор***	***Мерна единица***	***Източник на информация***	***Период на отчитане***	***Базова стойност***	***Целева стойност***
	RCR 93 — Средно време за изпълнение на проект (от момента на подписване на договора до последното плащане	*време*	*Община Долни чифлик*	*2027*	*0*	*36 месеца*

Приложение № 4: Резултати от работата със заинтересованите страни при актуализация на ПИРО – Долни чифлик

I. ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ

1. В каква посока се промени общината през последните 7 години?	**отговори**
Общината се промени бързо към по-добро	31
Общината се промени към по-добро, но с по-бавни темпове от очакваните	39
Нищо не се е променило	11
Общото състояние на общината се влоши	3

2. Какво показва Вашето лично усещане за общината спрямо останалите в страната?	**отговори**
Общината е по-добра от повечето общини в страната	23
Общината е като повечето общини в страната	56
Общината е по-зле от повечето общини в страната	8

3.Настоящата визия за развитие на общината е „Община Долни чифлик – модерен административен, културен и туристически център по Черноморското крайбрежие, с оптимална среда за развитие на бизнеса и пълноценна реализация на човешкия фактор, с добре развито селско и горско стопанство, привлекателна за младите хора, инвеститори и туристи, осигуряваща сигурност, чиста околна среда и висок жизнен стандарт за своите граждани.“	**отговори**
Да	27
Не	44
Не мога да преценя	12
Ако сте отговорили с „да“, моля формулирайте Вашето предложение за визия на общината:	
да се подобрят помещенията за приемане на граждани; да придадете по-европейска визия, осигуряваща сигурност	

4. Кои са най-ценните ресурси на общината – забележителни местности, селища, природни и исторически обекти, – които трябва да бъдат съхранени и развити, и с които бихте искали да се гордеете?	**отговори**
Море	24
Плажна ивица	19
Планина	2
Орлов камък	3
Марин тепе	1
Защитени територии	7
Туризъм	11
Култура	4
Стари църкви	3
Паркове	3
селища	3
Мин. вода „Ботево“	4

На този въпрос има множество конкретни отговори, които анкетираните лица сами са избрали да посочат. Всички те имат преобладаващо място и са упоменати в плана и подлежащи на интервенция обекти.

5. Кои са трите най-важни проекта за общината, които трябва да бъдат реализирани до 2027 г.?

5. Кои са трите най-важни проекта за общината, които трябва да бъдат реализирани до 2027 г.?	**отговори**
ВиК	41
Туризъм	25
Липса на ПСОВ	6
Необходимост от саниране	5
Намаляване на безработицата	3
Безплатна храна за соц. слаби лица	2
Центрове	1
Съвременно осветление	1

Отново зададеният въпрос предага множество отговори, но прави впечатление обстоятелството, че анкетираните акцентират на необходимостта от изграждане на ВиК, туризма и липсата на ПСОВ. Всички тези въпроси намират своето отражение в ПИРО.

6. Кой е най-важният проект за Вашето конкретно населено място, който трябва да бъде реализиран до 2027 г.?

6. Кой е най-важният проект за Вашето конкретно населено място, който трябва да бъде реализиран до 2027 г.?	**отговори**
ВиК инфраструктурата	28

Туризъм	14
Саниране	12
Намаляване на безработицата	10
Пътищата	9
Паркове за деца	5
Енергийна ефективност	4
Безплатна храна	2

Отново е налице пъстро множество от отговори, провокирани от естеството на въпроса. Те отново касаят изграждане на нова и рехабилитация на съществуващата техническа инфраструктура, разкриване на нови работни места. Голямата част становищета на анкетираните касаят специфичните цели в Плана.

7. Какъв проект/и може да реализира Вашата община съвместно със съседните общини, който да допринесе за развитието на целия район? (Моля напишете имената на конкретните общини, проектна идея или сфера на партньорство.)	**отговори**
Туризъм	33
Саниране	9
Реклама	9
Сътрудничество с Бяла и Аврен	4
Социален център	3
Запазване ценностите на фолклора	3
Без отговор	23

8.Кои са основните проблеми, които характеризират Вашата община в момента? (Посочете не повече от 5 отговора)	**отговори**
Лоша улична инфраструктура в населените места (улици, тротоарни настилки, алеи и др.)	23
Лоша ВиК инфраструктура	37
Лошо състояние на образователната инфраструктура	1
Лоша транспортна достъпност	19
Лошо поддържани паметници на културата	1
Не добро състояние на околната среда	9
Лошо сметосъбиране, сметоизвозване и депониране или третиране на отпадъците	1
Лошо икономическо състояние на общинските села	19
Липса на високотехнологични производства	9
Липса на стимули за създаване на нови предприятия	10
Слаба инвестиционна активност	16
Неатрактивен туризъм	24
Неефективна промишленост	8

Ниска производителност на селското стопанство	17
Влошаваща се демографска ситуация – обезлюдяване на населените места	29
Висока безработица	23
Ниското образователно равнище на населението	19
Висока престъпност	3
Лоша социална грижа за хората в неравностойно положение	1
Ниска степен на интеграция на малцинствата	19
Ниска степен на интеграция на хората в неравностойно положение	9
Не добре развита социална сфера и сектор на социалните услуги	1
Липса на детски площадки	18
Липса на места за спорт и отдих	18
Липса на места и заведения за развлечения	28
Недостъпно или недостатъчно качествено здравеопазване	28
Липса на добро и ефективно управление в общината	1
Слабо взаимодействие между местна власт, бизнес, неправителствен сектор, граждани	**8**
Слабо развити неправителствен сектор и граждански инициативи	**7**
Друго:……	

9. Кои трябва да бъдат приоритетните направления за икономическо развитие в общината и оценете тяхната значимост за Вас? (Можете да оцените всяко направление)

	Много важно	Важно	Не е важно	Нямам мнение
Селско стопанство	○ 34	○ 50	○	○
Горско стопанство	○ 18	○ 66	○	○
Лека промишленост	○ 13	○ 67	○	○ 4
Високотехнологични производства	○ 10	○ 71	○	○ 3
Енергия и възобновяеми енергийни източници	○ 15	○ 69	○	○
Транспорт и логистика	○ 42	○ 42	○	○
Туризъм	○ 57	○ 27	○	○
Обслужващи дейности с регионално значение (образование, здравеопазване, услуги)	○ 61	○ 23	○	○
Друго	○	○	○	○

10. Кои са най-необходимите мерки за подобряване на състоянието в общината и оценете тяхната значимост за Вас? (Можете да оцените всяка една мярка)

	Много важно	Важно	Не е важно	Нямам мнение

Подобряване на достъпността между селищата в общината и туристическите забележителности	○ 41	○ 43	○	○
Подобряване на техническата инфраструктура (водоснабдителна, канализационна, електроснабдителна)	○ 68	○ 16	○	○
Намаляване нивата на замърсяване на въздуха	○ 38	○ 46	○	○
Подкрепа и стимулиране на бизнеса в различните сектори на местната икономика	○ 46	○ 38	○	○
Реконструкция/обновяване на промишлените територии	○ 6	○ 48	○	○
Изграждане на логистичен парк/икономическа зона	○ 17	○ 44	○	○
Развитие на туризма (поддържане на паметниците на културата, инвестиции в читалищата, фестивали и др.)	○ 69	○ 15	○	○
Подобряване на енергийната ефективност на сградите и използване на ВЕИ	○ 21	○ 63	○	○
Подобряване на жилищния сектор	○ 17	○ 67	○	○
Запазване и създаване на нови зелени зони за отдих и спорт	○ 43	○ 41	○	○
Повишаване качеството на образованието	○ 49	○ 35	○	○
Подобряване качеството на предлаганите здравни и медицински услуги	○ 61	○ 23	○	○
Борба с безработицата и подобряване на пазара на труда (вкл. квалификация на хората)	○ 39	○ 45	○	○
Борба с дискриминацията, социално включване и създаване на равни възможности	○ 18	○ 66	○	○
Подобряване на управлението на Общината (административния капацитет)	○ 17	○ 29	○	○
Подобряване на административните услуги за населението и бизнеса (вкл. електронни)	○ 27	○ 47	○	○

Засилване ролята на неправителствения сектор и стимулиране на гражданското участие в управлението	○ 27	○ 29	○	○
Подкрепа за развитие на научна и развойна дейност	○ 8	○ 29	○	○
Стимулиране на междуобщинско сътрудничество (проекти, вкл. международни)	○ 47	○ 37	○	○
Друго	○	○	○	○

11. Ако имате роднини/приятели в чужбина, при какви условия мислите, че биха се върнали?	**отговори**
Без отговор	36
Подобряване стандарта за живот	7
Няма да се върнат	7
По-високи заплати	24
При никакви	7
Развита икономика	3

12. На каква помощ разчитате в момента и на какво бихте искали да разчитате? Разчитам на:

12.На каква помощ разчитате в момента и на какво бихте искали да разчитате? Разчитам на:	**отговори**
Себе си	69
Деца/внуци, които работят в чужбина	2
Социални помощи.	0
Местни инициативи/ собствен бизнес.	8
Друго:	0

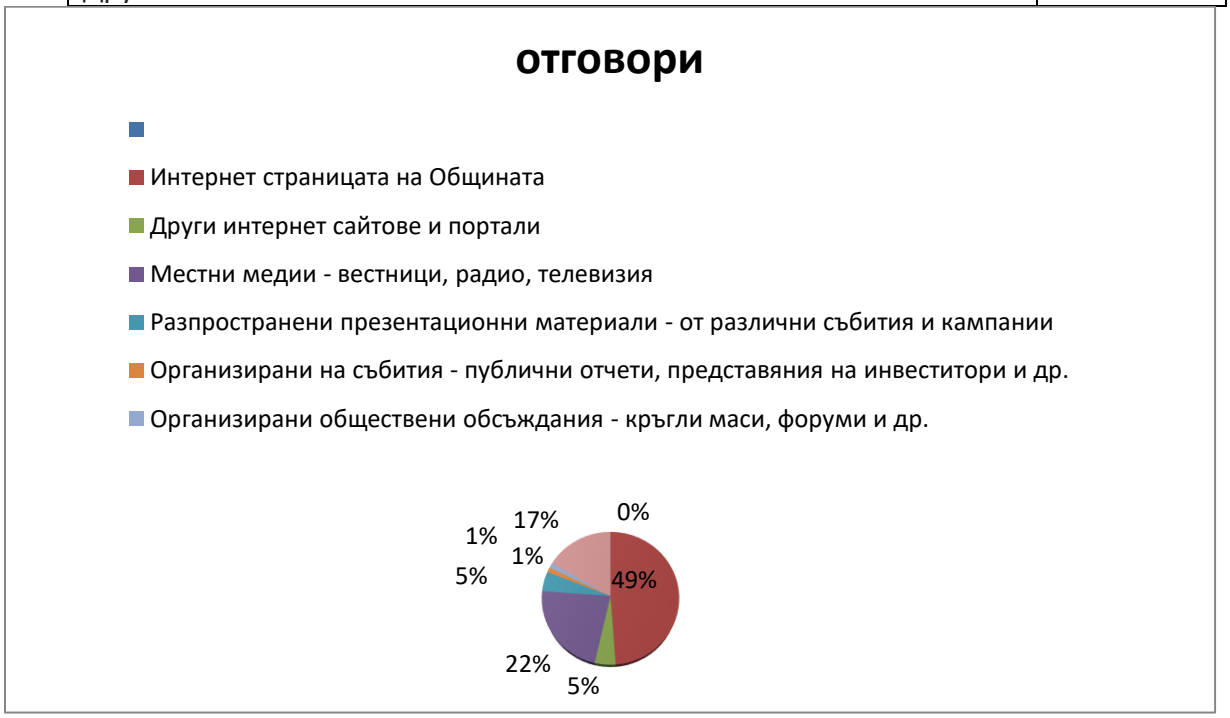

13.Бих искал/а да разчитам на:	отговори
Себе си	77
Деца/внуци, които работят в чужбина	4
Социални помощи.	1
Местни инициативи/ собствен бизнес.	2
Друго: Държавата,	0
Друго: Достойно заплащане на вложеният от мен труд	0
Друго: На управлението	0

II. НАБЛЮДЕНИЕ И ПУБЛИЧНОСТ НА ПЛАНА

14.Какви източници на информация използвате за запознаване с развитието на общината?	**отговори**
Интернет страницата на Общината	41
Други интернет сайтове и портали	4
Местни медии - вестници, радио, телевизия	19
Разпространени презентационни материали - от различни събития и кампании	4
Организирани на събития - публични отчети, представяния на инвеститори и др.	1
Организирани обществени обсъждания - кръгли маси, форуми и др.	1
Не използвам източници на информация за запознаване с развитието на общината	14
Друго:……	

III. ПРОФИЛ НА УЧАСТНИКА

1. **Вие сте:**

- ○ Мъж- 28
- ○ Жена- 56

2. **Вие сте на възраст:**

- ○ От 18 до 25 години - 4
- ○ От 26 до 45 години - 29
- ○ От 46 до 65 години - 41

- Над 65 години - 10

3. Профил на участника според представителството на организацията

- Представител на общинска/държавна администрация -47
- Представител на частен бизнес -14
- Представител на Неправителствена организация- 3
- Представител на науката -9
- Друго – моля посочете: гражданин - 7; безработен-4

4. Представител на участника според социалния статус (граждани)

- Работещ - 66
- Пенсионер - 13
- Ученик - 1
- Безработен - 4